

PERSFOCUS

TWEEDE JAARGANG NUMMER 1

--

JANUARI 1987.

Tekening Frits Müller

In dit nummer:

Onder de jurk van Simonis	pag. 2
Priesters in problemen	pag. 8
COC-petitie	pag. 11
Lesbische juffen	pag. 16
Lucht je hartje voor een kwartje	pag. 19
Strijd om de minderjarigen	pag. 20
Seksuele voorlichting	pag. 22
Waarom zou je huilen als je doodgaat aan aids	pag. 25
Ontucht van de maand	pag. 27
Justitie ontspoord	pag. 30
Achtergrond	pag. 32

Knipsels uit:

Trouw	Tr
Het Parool	Par
De Volkskrant	Vk
NRC Handelsblad	NRC
De Waarheid	Wh
De Telegraaf	Tel
Utrechts Nieuwsblad	UN
Binnenhof	Bh
Tubantia	Tub
Nieuwsblad vh.Noorden	NvHN
Leeuwarder Courant	LC
Friesch Dagblad	FD
Vrij Nederland	VN
De Tijd	DT
Nu	Nu
Vernieuwing	Vern
Bluf	Bluf
SEK	SEK
International Herald Tribune	IHT

Abonnementen op Persfocus kosten f 55,- per jaar, losse nummers f 6,50.
Giro 5459646 van de Vereniging Martijn, postbus 5478, 1007 AL Amsterdam.

KARDINAAL SIMONIS:

Homocultuur kan samenleving bedreigen

PAR 27-1

Simonis:

Homo als huurder

Bh 27-1 hoeft niet

HILVERSUM — In een vraaggesprek in een radio-uitzending van het Humanistisch Verbond heeft kardinaal Simonis gisteravond de vorig jaar verschenen brief van de Romeinse curiekardinaal Ratzinger over homoseksualiteit voor het eerst publiekelijk verdedigd.

De kardinaal gaf in de uitzending een uitvoerige uitleg van het officiële kerkelijk spreken om daarmee aan te geven in welk perspectief volgens hem de brief van Ratzinger gezien moet worden. Hij benadrukte dat het hem moeilijk viel

hierover te spreken „omdat ik mij realiseer dat het talloze mensen in het hart raakt” en omdat er naar zijn mening zoveel vragen leven rond dit onderwerp.

Het kerkelijk spreken over homoseksualiteit vloeit volgens de kardinaal voort uit de visie van de r.k. kerk op de scheppingsordening. Homofilie (de geneigdheid tot hetzelfde geslacht) is volgens hem geen juiste ordening van de schepping, waarin God de mens naar Zijn beeld en gelijkenis als man en vrouw heeft geschapen. „Het rooms-katholieke standpunt ten aanzien van de schepping is dat in de schepping Gods wil verankerd ligt. Hetgeen van dat

Kardinaal Simonis

normale patroon afwijkt, is dan ook een afwijking.” Simonis zei te beseffen dat velen zijn gebruik van het woord afwijking als een bele-

diging ervaren. „Talloze mensen verfoeien mij om mijn zekerheden.”

In het gesprek legt interviewer Steven de Winter de kardinaal de vraag voor of het document niet een handvat biedt aan katholieken om bijvoorbeeld een kamer niet te verhuren aan een homo. Kardinaal Simonis wil de mensen die dit uit gewetensovertuiging doen, die vrijheid niet ontnemen: „Zo iemand heeft een geweten en die ziet vanuit zijn geweten: dit is geen juiste levenswijze en ik wil daaraan niet meewerken. Die moet ik het recht laten om zo te beslissen.”

Dat wil niet zeggen dat de kardinaal deze handelwijze aanmoedigt. Hij meent dat we

HILVERSUM (ANP) — Kardinaal Simonis, voorzitter van de rooms-katholieke bisschoppen, meent dat hij een rooms-katholiek die vanuit zijn geweten homoseksuelen als huurder weigert 'het recht moet laten om zo te beslissen'. Simonis zei dit gisteren in het radioprogramma 'Het voordeel van de twijfel' van het Humanistisch Verbond.

Iemand die een homoseksueel als huurder weigert 'heeft een geweten en die ziet vanuit zijn geweten: dit is geen juiste levenswijze en ik wil daaraan niet meewerken', aldus Simonis.

Homofilie is volgens hem geen juiste ordening van de schepping, waarin God de mens naar Zijn beeld en gelijkenis als man en vrouw heeft geschapen. „Het rooms-katholieke standpunt ten aanzien van de schepping is dat in de schepping Gods wil verankerd ligt. Hetgeen van dat normale patroon afwijkt, is dan ook een afwijking.” Simonis zei overigens te beseffen dat velen zijn gebruik van het woord 'afwijking' als een belediging ervaren. „Talloze mensen verfoeien mij om mijn zekerheden.”

De homocultuur, meent Simonis, 'kan de samenleving bedreigen'. „Als het openlijk gepropageerd wordt als iets normaal, zou het jongeren in de ontwikkelingsfase verkeerd kunnen fixeren.” Hierbij verwijst hij naar een theorie uit de ontwikkelingspsychologie die stelt dat homo-gevoelens op een bepaalde leeftijd bij ieder kind voorkomen en vervolgens omgebogen worden naar hetero-gevoelens. „Maar wetenschappelijk wordt er ook verschrikkelijk verschillend over deze vraagstukken geoordeeld”, voegt hij daar aan toe.

Simonis deelde in november op de diocesane pastorale raad van het aartsbisdom Utrecht mee dat de bisschoppen niet van plan zijn tot een afzonderlijk pastoraat voor homoseksuelen te komen.

dinsdag 27 januari 1987 NRC HA

Omstreden stelling Simonis 'Katholiek mag homoseksuele huurder weren'

HILVERSUM, 27 jan. — Kardinaal Simonis, voorzitter van de bisschoppenconferentie, meent dat hij een rooms-katholiek die vanuit zijn geweten homoseksuelen als huurder weigert, „het recht moet laten om zo te beslissen”. Mgr. Simonis zei dit gisteren in het radioprogramma „het voordeel van de twijfel” van het Humanistisch Verbond.

Uitgangspunt voor het interview was de brief van de congregatie voor de geloofsleer „over de pastorale zorg aan homoseksuele personen” van vorig najaar. „Zo iemand heeft een geweten en die ziet vanuit zijn geweten: dit is geen juiste levenswijze en ik wil daaraan niet meewerken”. Simonis voegde daaraan toe: „ik zeg niet dat het zo moet gebeuren. Maar er zijn mensen die zo denken”.

Homofilie is volgens hem geen juiste ordening van de schepping, waarin God de mens naar zijn beeld en gelijkenis als man en vrouw heeft geschapen. „Het rooms-katholieke standpunt ten aanzien van de schepping is dat in de schepping Gods wil verankerd ligt. Hetgeen van dat normale patroon afwijkt, is dan ook een afwijking.” Simonis zei te beseffen dat velen zijn gebruik van het woord afwijking als een belediging ervaren. „Talloze mensen verfoeien mij om mijn zekerheden”.

Verkeerd

De homocultuur kan de samenleving bedreigen, meent Simonis. „Als het openlijk gepropageerd wordt als iets normaal, zou het jongeren in de ontwikkelingsfase verkeerd kunnen fixeren”. Hierbij

verwijst hij naar een theorie uit de ontwikkelingspsychologie die stelt dat homo-gevoelens op een bepaalde leeftijd bij ieder kind voorkomen en vervolgens omgebogen worden naar hetero-gevoelens. „Maar wetenschappelijk wordt er ook verschrikkelijk verschillend over deze vraagstukken geoordeeld”, zo voegt hij daaraan toe.

Simonis benadrukte dat het hem moeilijk viel over dit onderwerp te praten omdat „ik mij realiseer dat het talloze mensen in het hart raakt” en omdat zoveel vragen leven rond het onderwerp. Het kernpunt in de discussie is dat door de een homoseksualiteit als normaal en natuurlijk wordt gevonden en door de ander als tegen-natuurlijk.

Hij maakt daarbij het, in officieel kerkelijk spreken gebruikelijke, onderscheid tussen geaardheid en gedrag, waarbij het eerste niet verkeerd is maar het homoseksuele handelen op grond van de bijbel de scheppingsordening wordt afgewezen.

Mgr. Simonis deelde in november op de diocesane pastorale raad van het aartsbisdom Utrecht mee dat de bisschoppen niet van plan zijn tot een afzonderlijk pastoraat voor homoseksuelen te komen. (ANP)

in onze samenleving elkaar niet moeten gaan vragen: „Bent U hetero, bent U homo?”. Wel zegt hij zich bezorgd te maken over een homocultuur die „als cultuur de samenleving zou kunnen bedreigen”. Hierbij verwijst hij naar een theorie uit de ontwikkelingspsychologie die stelt dat homo-gevoelens op een bepaalde leeftijd bij ieder kind voorkomen en vervolgens omgebogen worden naar hetero-gevoelens. „Maar wetenschappelijk wordt er ook verschrikkelijk verschillend over deze vraagstukken geoordeeld”, voegt hij daar aan toe.

programma van het Humanistisch Verbond over de visie op homoseksualiteit in diverse kerkelijke groeperingen. Toen de brief van kardinaal Ratzinger waarin het Romeinse standpunt inzake de homoseksualiteit nader werd aangescherpt, vorig jaar november verscheen, besloten de bisschoppen niet zelf met een nieuwe verklaring te komen. In plaats daarvan herhaalden zij een oude verklaring waarin het kerkelijk standpunt inzake seksualiteit op algemene wijze werd belicht. Inmiddels heeft het COC, de vereniging tot integratie van homoseksuelen, de uitspraken van kardinaal Simonis „kwadlijk en smadelijk” genoemd.

Simonis toont begrip voor afwijzen homo als huurder

LC. 27. M. 87

DEN HAAG (GPD, ANP) — Volgens kardinaal Simonis maakt de rooms-katholieke geloofsleer onderscheid tussen homofiel-zijn en het uiten daarvan. Homosexualiteit wijst hij af, homofiel-zijn als zodanig niet. Maar voor een geloofsgenoot die een homoseksuele huurder afwijst, heeft de prelaat alle begrip. De kardinaal heeft dat gistermiddag gezegd in een radio-uitzending van het Humanistisch Verbond, die overigens reeds op 27 november was opgenomen.

De kardinaal reageert met zijn toelichting op de commotie die afgelopen najaar ontstond na het openbaar worden van een brief over de pastorale zorg aan homoseksuele personen. Die brief, uitgebracht door de congregatie voor de geloofsleer, werd sterk bekritiseerd, omdat zij werd gezien als discriminerend jegens homoseksuelen.

Simonis zegt in het interview dat hij homofilie niet ziet als een juiste ordening van de schepping, maar als een afwijking. Volgens hem kan een homocultuur die openlijk wordt gepropageerd als iets normaal de samenleving bedreigen. Hij beweert dat homo-gevoelens op een bepaalde leeftijd bij ieder kind voorkomen en vervolgens worden omgebo-

gen in hetero-gevoelens, al voegt hij er wel aan toe dat daar wetenschappelijk verschillend over wordt gedacht.

De kardinaal meent dat een rooms-katholiek die vanuit zijn geweten homoseksuelen weigert als huurder 'het recht moet worden gelaten om zo te beslissen'.

Het woord geweten is in het Latijn 'conscientia', hetgeen 'samenweten' betekent. „Er is in de loop van de geschiedenis een samenweten ontstaan over wat goed en kwaad is,” aldus Simonis. De kardinaal zei te beseffen dat velen zijn gebruik van het woord 'afwijking' als een belediging ervaren. „Talloze mensen verfoeien mij om mijn zekerheden.”

Katholieke leer over homo's ^{Vk} is verscherpt ³¹⁻¹

Kardinaal Simonis heeft met zijn uitspraken in een radio-interview opnieuw woede opgewekt. Belangrijker dan deze uitlatingen is echter de brief van de Vaticaanse Congregatie voor de Geloofsleer waarin sprake is van een verscherping van de officiële leer over homoseksualiteit, vindt Th. Beemer. Beemer is lector in de moraaltheologie aan de Katholieke Universiteit Nijmegen en lid van het Werkverband van katholieke homo-pastores. Als homoseksuele activiteit gelijkwaardig wordt geacht aan seks binnen het huwelijk heeft dat rechtsstreekse gevolgen voor het denken over het gezin, aldus de brief.

Het radioprogramma van het Humanistisch Verbond op 26 januari, waarin kardinaal Simonis werd geïnterviewd over homoseksualiteit, heb ik niet beluisterd. Ik beschik over twee krantenknipsels met enkele citaten en een samenvatting. De vloed van reacties op zijn woorden vind ik buiten proportie, omdat zij verwaarlozen wat echt belangrijk is.

De vaststelling dat een privé huisbaas een geweten kan hebben dat hem zegt geen woongelegenheden te verschaffen aan mensen wier levenswijze hij verkeerd vindt, is niet interessant. Je kunt allerlei levenswijze en beroepen verzinnen, met bijpassende huurders uiteraard, waartegen zo'n huisbaas een moreel bezwaar heeft: gehuwden, ongehuwd samenwonenden, kleine of grote criminelen, beroepsmilitairen, communisten enzovoort. Interessant wordt het pas als je vraagt welke levenswijzen goed en welke verkeerd zijn: en als het bovendien niet meer om opvattingen van privé personen gaat, maar om het beleid van woningbouwverenigingen, gemeenten of besturen die iets te verhuur hebben.

Het uitgangspunt voor het interview met de aartsbisschop was echter veel belangrijker dan het interview zelf: een brief van de Vaticaanse Congregatie voor de Geloofsleer aan alle bisschoppen van de katholieke kerk „Over de pastorale zorg voor homoseksuelen” van 1 oktober 1986. Ik neem aan dat de kardinaal daar een toelichting op wilde geven en er, al naar gelang hij ondervraagd werd, nog iets bij verteld heeft. Dit document waarvan een vertaling verscheen in het decembernummer van Archief der Kerken (kolom 1048 tot 1060) daagt uit tot tegenspraak en te-

genargumentatie; voor katholieke homo's is het ronduit tergend.

Deze tegenspraak, internationaal en in Nederland, bleef niet uit. Ik noem slechts drie openbare verklaringen, die vanuit katholieke, respectievelijk oecumenische groeperingen van homo's werden uitgegeven: van het Werkverband van katholieke homo-pastores, van de Landelijke Werkgroep Geloof en Levensbeschouwing van het COC (in de vorm van een open brief aan het episcopaat met circa honderdtwintig handtekeningen) en van de Centrale Pastorale Werkgroep Homofilie, een groep die al sinds de jaren vijftig ervaring heeft met pastoraat aan homo's en hun ouders. In alle drie werd het Nederlands episcopaat opgeroepen zich te distancieren van het Vaticaanse document en werden er, zij het ook in beknopte vorm, tegenargumenten geboden.

Het document bevat ten dele een herhaling van de alom bekende officiële leer inzake seksueel gedrag, ten dele een verscherping hiervan naar homo's toe. De kern van de leer blijft als vanouds: sex is alleen moreel goed binnen het huwelijk, elke andere seksuele activiteit is tegen gods plan en daarom tegen het ware geluk van de mensen. Hiertegen helpt geen uitwijken naar het individuele geweten, want ook het dwalend geweten heeft zijn rechten; dat erkent de kerk en erkent ook kardinaal Simonis uitdrukkelijk.

Hiertegen helpt alleen de betwisting van de waarheid van deze leer. Sinds enige jaren neemt die betwisting in de roomskatholieke kerk de vorm aan van een openbaar binnenkerkelijk meningsverschil. De voornaamste reden tot het ontslag van de moraaltheoloog professor

OPEN FORUM

Open Forum publiceert artikelen die discussies uitlokken over actuele onderwerpen. De bijdragen verschijnen onder verantwoordelijkheid van de auteur. De maximum lengte van de artikelen is 750 woorden.
Redactie: Suzanne Baart & Wim de Valk

Charles Curran in augustus 1986 was zijn verdediging van de rechtmatigheid van „public dissent” inzake morele vraagstukken binnen de kerk.

De verscherping naar homo's toe ligt, vergeleken bij vroegere kerkelijke uitspraken, in de gedachte dat het lieflijk verlangen naar mensen van het andere geslacht de uitdrukkelijke bedoeling van God is, zodat het homoseksuele verlangen een weeffout in het scheppingswerk is. Daarom noemt de Vaticaanse brief dit verlangen een „objectieve wanorde” en spreekt kardinaal Simonis over een „afwijking”.

Deze is niet moreel verkeerd; eerder is het zoets als een handicap of een gevoelsstoornis; misschien vatbaar voor therapie en in elk geval voor extra liefdevolle zorg. Tegelijk is het een permanente verleiding tot immoreel gedrag: het zogenaamde praktiseren, waarvan overigens geen enkele kerkelijke leider weet te zeggen wat daar nu precies onder valt. Deze gedachten zijn niet nieuw, maar zij worden tegenwoordig tot officiële kerkelijke doctrine verheven, dikwijls onder de naam van katholieke antropologie.

Deze kerkelijke antropologie redeneert vanuit het huwelijk terug naar de verlangens en omgangsvormen van mannen en vrouwen in het algemeen. Een van haar stellingen is de complementariteit der seksen: mannen en

vrouwen hebben elkaar nodig om elk een hele mens te worden. Deze doctrine zoekt een aanvechtbare grondslag in de Bijbel (Genesis 1-3) en maakt ter ondersteuning graag een selectief gebruik van ontwikkelingspsychologie en psychiatrie. Zij is trouwens ook te vinden in het befaamde artikel van dr. Simonis over de feministische theologie. Naar mijn weten is het officiële gebruik van deze gedachten iets van de laatste jaren. Vroeger beperkten de kerk zich wat homo's betreft tot de veroordeling van de sodomie als gedrag. Zij verplichtte hen er niet toe zichzelf als abnormaal te beschouwen.

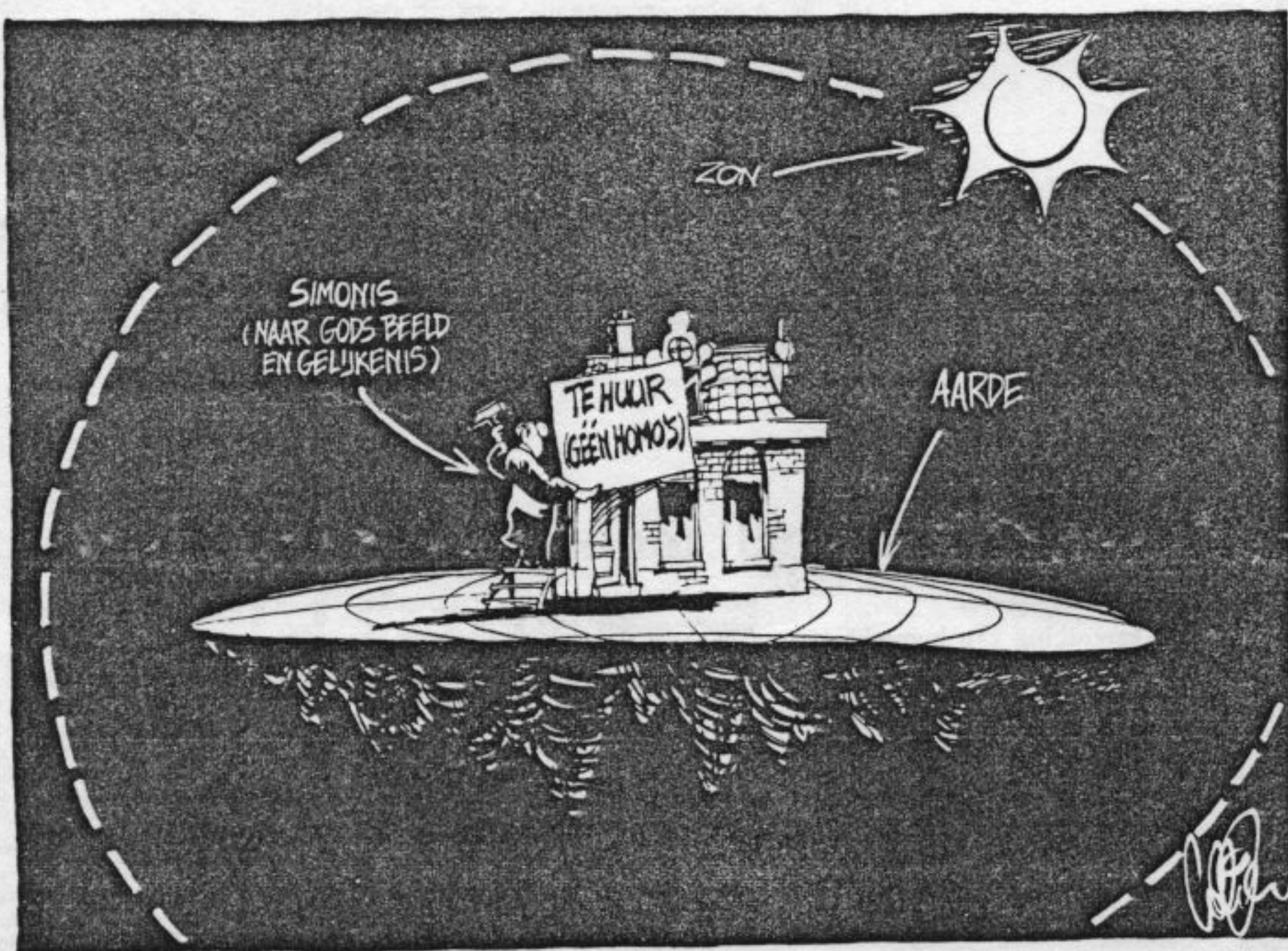
Het document laat scherpe tanden zien aan homo's die weigeren hun verlangens als wanordelijk te beschouwen. Wanneer zij zelf uit die positie van „stelletje ongeregeld” naar buiten treden en er vervolgens uit naam der normaliteit maatschappelijk geweld tegen hen gebruikt wordt, dan heet zulk geweld wel afkeurenswaardig maar tevens begrijpelijk. En wanneer binnen de kerk homo's elkaar gaan vinden en zich verenigen op basis van een positief zelfbewustzijn ten einde de mentaliteit in de kerk te veranderen, zoals in de Verenigde Staten en in Europa de laatste jaren is gebeurd, dan mogen de bisschoppen aan zulke organisaties geen enkele steun geven.

Waarom blijft een aantal katholieke homo's dan binnen de kerk? Waarom niet uitgestapt of overgestapt zoals zoveel anderen reeds deden? Omdat het geloof, de geloofsgemeenschap en de liturgie hun te kostbaar zijn. En omdat zij goed genoeg weten dat de seksuele moraal, hoe taai ongerief ook, historisch en veranderlijk is en niet „the heart of the matter” raakt. Ik durf vermoeden dat kardinaal Simonis en het Humanistisch Verbond dit laatste ook wel weten.

De Vaticaanse brief heeft tenslotte een aspect dat niet slechts de katholieken en de homo's raakt. De bisschoppen worden namelijk gewaarschuwd geen steun te geven aan maatschappelijke pressiegroepen die trachten de burgerlijke wetgeving te veranderen; want de visie dat homoseksuele activiteit gelijkwaardig is aan seks binnen het huwelijk heeft rechtstreekse gevolgen voor het denken over het gezin in de samenleving, zij brengt de rechten van het gezin in gevaar.

Mij dunkt dat vooral deze passages (nummers negen en tien) van belang zijn voor Nederland, want zij raken een actuele maatschappelijk en politieke discussie: aan welke vormen van lotverbondenheid mag of moet de wetgever publieke erkenning en financieel-economische gevolgen verbinden? Wat is een gezin en welke (voor)rechten heeft het?

TH. BEEMER

Illustratie Jos Collignon

Adviesraad episcopaat veroordeelt uitspraken Simonis over homo's

Vk 29-1

Van onze verslaggever
UTRECHT — De Katholieke Raad voor Kerk en Samenleving (KRKS) veroordeelt de opvattingen van kardinaal Simonis over homoseksualiteit. Dr. P. van Gennip, secretaris van de raad, meent dat met diens uitspraken een duidelijke stap is teruggezet in het denken over homoseksualiteit. Volgens Van Gennip leven er bij de leden van de raad, een belangrijk adviesorgaan van de bisschoppen in maatschappelijke vraagstukken, geheel ander ideeën over homoseksualiteit.

In een radio-interview met het Humanistisch Verbond zei kardinaal Simonis maandag dat homoseksualiteit een afwijking is. Simonis meent dat de homoseksuele levenswijze de samenleving kan bedreigen. Verder vindt de kardinaal dat homoseksualiteit niet past in de juiste ordening van de schepping, waarin God de mens naar zijn beeld en gelijkenis als man en vrouw heeft geschapen.

In 1978 en 1979 heeft de raad brieven gepubliceerd waarin homoseksualiteit aan de orde kwam. Volgens Van Gennip zijn de uitlatingen van Simonis daarop een verlaat antwoord. De raad verklaarde in de brieven verbaasd te zijn dat de katholieke kerk de homoseksuele geaardheid wel aanvaardde, maar over de gevolgen van die geaardheid niet meer wist te zeggen dan dat deze niet tot homoseksueel „gedrag” mocht leiden.

Van Gennip benadrukt dat de katholieke kerk altijd gemakkelijk vanuit de natuur en de aard van mensen heeft geredeneerd. „Sommige mensen zijn nu eenmaal homoseksueel. De kerk heeft dat de eeuwen door aanvaard, maar homoseksuele handelingen afgewezen omdat ze de voortplanting niet dienden.”

Uit een dit najaar gepubliceerde brief

van kardinaal Ratzinger, hoofd van de Congregatie voor de Geloofsleer, spreekt een andere opvatting over homoseksualiteit, aldus Van Gennip. In de brief staat volgens hem dat niet alleen de gevolgen van de homoseksuele aanleg moeten worden afgekeurd, maar dat ook de aanleg zelf „deficient” is.

Verbaasd

Voorzitter L. Stael-Merkx van de 8 mei-beweging, een organisatie van progressieve katholieken, is zeer verbaasd dat Simonis „dergelijke dingen” nu nog kan zeggen. „terwijl de maatschappelijke ontwikkelingen helemaal de andere kant op zijn gegaan”.

Stael-Merkx werkt bij het Katholiek Bureau voor Voorlichting en Begelei-

Simonis nu ook door feministen gedagvaard NRC

UTRECHT, 30 jan. — Het vrouwenadvocatencollectief te Nijmegen heeft kardinaal Simonis in kort geding gedagvaard wegens zijn geruchtmakende uitlatingen over de feministische theologie in het internationale rooms-katholieke tijdschrift „Communio” van december 1986. Bij de dagvaarding treedt advocate Ingrid van Westerlaak op namens het Landelijk Interdisciplinair Overleg Feminisme (LIO) en de Amerikaanse schrijfster over theologische vraagstukken Mary Daly.

Geëist wordt een verspreidingsverbod van het tijdschrift waarin de kardinaal zijn ideeën ontvouwt wegens „het zich beledigend en discriminerend uitlaten over feministische theologen”.

Het advocatencollectief heeft laten weten behalve een verspreidingsverbod van „Communio” ook het terughalen te eisen van reeds verspreide nummers van het in elf talen uitgegeven tijdschrift.

ding bij Sexualiteit en Relatievorming (KBSR). „In ons werk komen we veel met deze materie in aanraking”, zegt ze. „We helpen bijvoorbeeld bij het opzetten van gespreksgroepen over homoseksualiteit. Zo bestaan nu allerlei groepen in parochies waar homo's proberen voor zichzelf uit te komen, zij zijn zich bewust dat ze een eigen bijdrage aan de kerk hebben te leveren. We komen net op gang en Simonis draait de zaak met zijn uitspraken nu terug.”

Stael-Merkx benadrukt dat het om de uitspraken gaat van één bisschop. Simonis voelt zich volgens haar persoonlijk geroepen ook iets te zeggen nu Rome een paar maanden geleden afkeurende uitspraken heeft gedaan over homoseksualiteit. „Wat de paus doet is welgedaan, zo'n Romeins stuk kan volgens Simonis niet in een bureaulade worden weggestopt. Maar Simonis is rücksichtslos, hij denkt er niet meer over of hij met zijn uitspraken mensen kwetst.”

Simonis is volgens Stael-Merkx druk bezig de ontwikkelingen op dit terrein terug te draaien, maar zijn uitspraken hebben volgens haar geen invloed op het functioneren van de KBSR. „Wij gaan gewoon door met ons werk. De kerk is gericht op de bevrijding van mensen, dat is haar eerste taak”, zegt ze.

Simonis

Als logopediste (RK sinds 1976) — met weer een andere gezichtshoek van waaruit de gevolgen van de visies van Simonis (NRC Handelsblad, 27 en 28 januari) te beleven zijn — heb ik in mijn praktijk al jaren regelmatig te maken met homofiele stempatiënten. Omdat stemproblemen in de meeste gevallen psychische problemen zijn wordt daarover wanneer dat nodig of wenselijk is, vrijuit gesproken.

De behandeling van wiens stem dan ook — en vooral van de mens achter die stem — (stem- en zielzorg dus) is gericht op het verkrijgen of terugkrijgen van een zo goed mogelijk stemgebruik waarbij het natuurlijk totaal onbelangrijk is welke (seksuele) geaardheid men heeft. In elk geval dient de oorzaak van de stoornis te worden opgespoord. Dan ontvouwen zich soms drama's die aan het ongelofelijke grenzen.

De werktijd van herder Simonis zou beter zijn besteed wanneer hij zich eens wezenlijk in de problemen van de homofielen en andere 'anders' geaarde personen (biseksuelen, transseksuelen, pedofielen, enz.) zou verdiepen in plaats van deze mensen in een hoek te drukken en dit 'anders' zijn als 'slecht' te bestempelen. Want daar komt het omhoog al die mooie volzinnen wel 'op neer. Wie worden geestelijk de dupe van zijn visie? Niet Simonis.

Grietje Oudenampsen,
 Utrecht.

Uitspraken kunnen gevolgen hebben voor oecumene

Bk 29-1

HILVERSUM — Ds. H. Kouwenhoven, voorzitter van de gereformeerde synode, heeft zich geschokt getoond over de uitspraken van kardinaal Simonis over homoseksualiteit. Hij meent dat die ook gevolgen kunnen hebben voor de oecumene. „Je kunt van tevoren niet zeggen: nu breekt het. Wel zou je op een bepaald moment tegen elkaar moeten zeggen: wat jullie nu voorstellen, wat jullie nu doen, dat kan echt niet. Dat beschadigt mensen, en het heil kan toch nooit ten nadele van mensen zijn. Ik zal niet zeggen: kom eens op het matje. Maar Simonis moet wel weten wat hij aanricht in het leven van mensen.”

Ds. Kouwenhoven

De kardinaal heeft niet door wat een homofiele mens ten diepste in zichzelf ervaart en hoe zuiver diens geweten kan zijn. Het is bijzonder spijtig hoe rigoreus een woord als afwijking wordt gebruikt en hoe wordt bepaald wat normaal en wat abnormaal.

Dat vind ik erg verdacht. „Het kan zeer discriminerend overkomen. Homofiele christenen kunnen hierdoor zeer gekwetst worden. Juist de kerk moet ruimte kunnen scheppen waarin mensen zichzelf kunnen zijn, zichzelf kunnen aanvaarden en zich aanvaard kunnen weten.”

Het is volgens hem extra spijtig dat je nu opnieuw allerlei mensen van buiten hoort zeggen: als dat het is wat het Woord van God ons heeft aan te reiken dan heeft dat

voor ons niet. „Ik vind dat het ook beschadigend kan werken ten aanzien van het gehalte van het evangelie.”

De katholieke Utrechtse hoogleraar in de moraaltheologie, dr. van Kessel, zei in een KRO-uitzending dat de kardinaal in zijn denken over homofilie en seksualiteit in het algemeen middeleeuwse trekken vertoont. Hij laakt de mening van kardinaal Simonis als zou homofilie niet volgens de ordening van de schepping zijn: „Homofilie is een verschijnsel dat optreedt bij een minderheid van het menselijk geslacht, net zoals homofilie soms voorkomt bij dieren. Als zodanig is het volstrekt normaal en je kunt dus niet zeggen, zoals de kardinaal wel doet, dat het verschijnsel geen ordening van de schepping is”.

Homofiele pastores vinden uitspraken van Simonis grievend

Door een onzer redacteurs

UTRECHT, 28 JAN. — Het Werkverband van katholieke homofiele pastores vindt de uitlatingen van kardinaal Simonis over het recht van katholieken om homoseksuelen als huurder te weigeren „pijnlijk en grievend”. De uitspraak draagt bij tot een verdere verslechtering van het klimaat in de katholieke kerk. „Ik kan me goed voorstellen dat homoseksuelen het niet meer kunnen opbrengen lid van de kerk te blijven”, aldus L. van der Meer, bestuurslid van het werkverband.

Kardinaal Simonis, voorzitter van de bisschoppenconferentie, zei begin deze week in een radio-uitzending dat katholieken homoseksuelen als huurder mogen weigeren en onderstreepte dat homofilie „een afwijking” is. Volgens Van der Meer vertolkt Simonis hiermee „het oude verhaal” binnen de katholieke kerk, dat ook in een verklaring over homoseksualiteit van het Vaticaan van vorig jaar was terug te vinden. „We hadden gehoopt dat de bisschoppen zich ervan zouden distantiëren. We hebben ook met de bischop-

pen Ernst en Möller hierover gesproken. Zij zouden zich nooit zo hebben uitgelaten als Simonis”, meent Van der Meer.

Bij het werkverband zijn negentig bij de katholieke kerk betrokken mensen aangesloten, onder wie pastoraal werkers en theologie-studenten. Deze groep wil door „ontmoeting, studie en actie” de positie van homofielen binnen de katholieke kerk versterken. Uitlatingen als die van Simonis brengen dit doel „een gevoelige knauw” toe. Van der Meer: „Vooral de mensen binnen de katholieke kerk die hun houding tegenover homoseksualiteit nog niet hebben bepaald en die veel waarde hechten aan het woord van bovenaf, worden hierdoor aan het twijfelen gebracht”.

Het christen-democratische Tweede Kamerlid Krajenbrink reageerde gisteren ook negatief op de uitlatingen van Simonis. „Het zijn niet mijn uitspraken en ik zou ze ook niet gedaan hebben. Hij heeft het over het geweten en daar springen we in Nederland zuinig mee om”, aldus de CDA'er Krajenbrink.

'Gigantisch veel' mensen kwaad op Simonis

Waarheid 29.01.87

Van een verslaggever

De vereniging van homoseksuelen COC eist van Simonis dat hij zijn excuses maakt. Doet hij dat niet, dan kan hij rekenen op een kort geding. De rooms-katholieke hoogwaardigheidsbekleder verklaarde dit weekend voor de radio zich te kunnen voorstellen dat huiseigenaren homoseksuelen als huurders weigeren.

Bij het COC zijn „gigantisch veel” reacties op de uitspraak van de kar-

dinaal binnengekomen. Daaronder waren volgens Willemien Ruygrok behalve homo's ook „vrij wat hetero's”. „Mensen zijn boos, beledigd, verontwaardigd. Ze willen naar de pastoor, een brief schrijven aan de paus of hun lidmaatschap opzeggen.”

Op het COC wordt op het ogenblik een kort geding voorbereid. Een strafrechtelijke procedure wordt niet overwogen, omdat artikel 137 van het wetboek van strafrecht nog steeds niet is uitgebreid met de strafbaarstelling van belediging op grond van seksuele voorkeur. Volgens Willemien Ruygrok laat de affaire nog eens zien dat er haast moet worden

gezet achter de wet gelijke behandeling.

Zij bevestigt dat er huiseigenaren zijn die homoseksuelen als huurders weigeren. „Mensen komen daarmee bij ons, maar je hebt nu geen poot om op te staan.” De wet gelijke behandeling zou in elk geval duidelijk maken „dat de overheid vindt dat het niet mag”.

Willemien Ruygrok wijst erop dat vroeger in het confessionele onderwijs vrouwelijke leerkrachten als eersten ontslagen werden. Aan die praktijk is ook door de overheid een eind gemaakt. „Wetgeving kan wel degelijk een voortrekkersrol vervullen.”

COC spant kort geding aan tegen Simonis

LC. 29. 01. 87

Feminisme Bh 15-1

Het feminisme is een tegennatuurlijk produkt. We hoeven maar om ons heen te kijken om te zien wat het gevolg is van dit kromdenken. Wanneer de vrouw aan haar opdracht voorbijgaat, berooft ze de hele maatschappij van haar wortels, waarvan zij de draagster is.

Ontsporingen zijn dan ook legio, zoals abortus, zelfdoding, euthanasie, echtscheiding etc., om maar enkele te noemen. Wanneer de mens zijn door God gegeven redelijk verstand kwijtraakt, komt hij uit beneden het redeloze dier, dat nooit tegennatuurlijk handelt. Het feminisme verwerpt het moederschap als opdracht, weerstaat de Schepper, vernietigt zo het menselijk geslacht wat daardoor gedwongen is vanzelf uit te sterven.

Kent de theologisch feministe haar geloof in de apostolische opvolging? Neen. Ze valt in haar hoogmoed zelfs de kardinaal aan om hem te beletten zijn verantwoordelijk ambt uit te voeren, wil hem zelfs voor een burgerlijk rechter slepen. Zij heeft immers geen boodschap aan Gods Geest. In plaats van 'Uw wil geschiede' wordt gesteld: Wij vrouwen dienen niet, wij eisen. En de priester, weet hij nog wat zijn ambt inhoudt, wiens instrument hij is? Wanneer hij dat kende, bestonden er geen Ma-

DEN HAAG (GPD) - Het COC, de vereniging tot integratie van homoseksualiteit, gaat een kort geding aanspannen tegen kardinaal Simonis. De vereniging eist dat de kardinaal zijn uitspraken over homoseksualiteit die hij afgelopen maandag heeft gedaan in een radio-uitzending van het Humanistisch Verbond, terugneemt. Tevens moet hij zijn excuses daarvoor aanbieden.

Kardinaal Simonis zei in de radio-uitzending onder meer dat hij een rooms-katholiek, die vanuit zijn ge-

KARDINAAL SIMONIS
..kort geding..

weten homoseksuelen als huurder weigert, het recht moet laten om zo te beslissen. Vooral deze uitspraak is bij het COC in het verkeerde keelgat geschoten. „Het is een kwetsende uitlating tegenover homoseksuele mannen en vrouwen”, aldus COC-woordvoerder Simonse. „De telefoon bij het COC staat roodgloeiend. Velen voelen zich zeer beledigd en hebben ons gevraagd wat wij daaraan gaan doen.”

Het COC kan in de strafrechtelijke procedure niet eisen dat kardinaal Simonis wordt veroordeeld, omdat in het Wetboek van Strafrecht nog niet is opgenomen dat belediging van mensen op grond van hun seksuele voorkeur strafbaar is. Het is nog niet bekend wanneer het kort geding dient. „In ieder geval heel binnenkort”, zei Simonse.

Kardinaal Simonis' verklaring over homofilie en homofielen komt overigens geheel overeen met de Vaticaanse richtlijnen 'over de zielzorg onder homoseksuele personen', die de congregatie voor de geloofsleer in oktober van het vorig jaar op last van de paus publiceerde. Uiteindelijk heeft de kardinaal

niet anders gedaan dan uitvoering geven aan de opdracht die in de brief aan de bisschoppen werd verstrekt, namelijk 'binnen de grenzen van hun competentie de noodzaak van eigen interventies af te wegen'.

Het initiatief van de kardinaal wordt in het Vaticaan dan ook als volkomen vanzelfsprekend beschouwd: Aan de hand van het Romeinse document heeft hij aan de eigen gelovigen nog eens de onveranderlijke leer van de kerk uiteengezet.

Dat er bij de onveranderlijkheid van deze leer de laatste tijd, vooral in sommige landen als de Verenigde Staten en Nederland, vraagtekens zijn gezet, is de paus niet ontgaan. Integendeel, het is juist de oorzaak van zijn voortdurende bezorgdheid op dit punt, zoals in het algemeen over de toenemende tolerantie op seksueel gebied. Het is ook de reden waarom de congregatie voor de geloofsleer nogmaals uitdrukkelijk op de kwestie is teruggekomen, na een vroegere stellingname in de 'verklaring over enige kwesties van seksuele ethiek' van december 1975.

Om te voorkomen dat uit het toen gemaakte onderscheid tussen geaardheid en daden de conclusie getrokken werd, dat een homoseksuele geaardheid niet zo erg zou zijn, wordt hier nog eens gepreciseerd, dat 'de geaardheid zelf, hoewel geen zonde op zich, niettemin beschouwd dient te worden als objectief verkeerd'.

riënburgers. Men is priester vanaf zijn wijding tot aan zijn dood, vrijwillig gekozen en aanvaard.

Ik kan mij zeer goed vinden in de gedachtegang van kardinaal Simonis. Zijn visie laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Er zou voorlopig geen Landelijk Pastoraal Overleg moeten komen; er is al teveel tijd verknoeid en teveel geduld opgebracht. Christus sloot ook geen compromissen. Geen bisschoppelijke vlag dus om een valse lading te dekken.

M. Peeters-Reynders,
ALPHEN a/d RIJN.

COC naar rechter om uitspraken kardinaal Simonis

F.D.

(Van onze correspondenten)
DEN HAAG/ROME - Het COC, de vereniging tot integratie van homoseksualiteit, gaat een kort geding aanspannen tegen kardinaal Simonis. De vereniging eist dat de kardinaal zijn uitspraken over homoseksualiteit die hij afgelopen maandag heeft gedaan in een radio-uitzending van het Humanistisch Verbond, terugneemt.

Vooral de uitspraak van Simonis, dat hij een rooms-katholiek, die vanuit zijn geweten homoseksuelen als huurder weigert, het recht moet laten om zo te beslissen, is bij het COC in het verkeerde keelgat geschoten. „Het is een kwetsende uitlating tegenover homoseksuele mannen en vrouwen”, aldus COC-woordvoerder Simonse.

Het is nog niet bekend wanneer het kort geding dient. Het COC kan in de strafrechtelijke procedure niet eisen dat kardinaal Simonis wordt veroordeeld, omdat in het Wetboek van Strafrecht nog niet is opgenomen dat belediging van mensen op grond van hun seksuele voorkeur strafbaar is.

Kardinaal Simonis' verklaring over homofilie en homofielen in zijn geheel komt overigens wel geheel overeen met de Vaticaanse richtlijnen 'over de zielzorg onder homoseksuele personen', die de congregatie voor de geloofsleer in oktober van het vorig jaar op last van de paus publiceerde. Die verklaring komt erop neer dat de rooms-katholieke geloofsleer onderscheid

maakt tussen homofiel zijn en het uiten van homoseksuele geaardheid. Homosexualiteit wees Simonis af, homofiel zijn als zodanig niet.

donderdag 29 januari 1987

NRC

'Uitspraken zijn kwetsend' COC spant kort geding aan tegen Simonis

ROTTERDAM, 29 jan. - De Nederlandse vereniging tot integratie van homoseksuelen COC wil via een kort geding bereiken dat kardinaal Simonis zijn excuses aanbiedt voor zijn recente uitspraken over homoseksualiteit.

De kardinaal zei maandag tijdens een radio-uitzending van het Humanistisch Verbond dat een rooms-katholiek die vanuit zijn geweten een homoseksueel als huurder weigert, het recht heeft zo te beslissen. Verder noemde hij de homocultuur een gevaar voor de samenleving. Het COC verlangt van de kardinaal dat hij op deze discriminatoire uitspraken terugkomt, en wil dat de rechter hem op straffe van een dwangsom verbiedt uitspraken te doen die door homoseksuelen als kwetsend kunnen worden ervaren. Het COC heeft in eerste instantie een strafrechtelijke procedure tegen Simonis overwogen, maar omdat het de kans dat langs deze weg genoegdoening wordt verkregen niet groot acht, is hiervan afgezien. Het hoopt nu dat van een kort geding de gewenste correctieve werking uit zal gaan. Advocaten van het COC bestuderen de opnamen waarin de gewraakte uitspraken zijn vervat teneinde een concrete eis te kunnen formuleren.

Volgens een woordvoerder van het COC gaat aan het kort geding „de hobbelt van de ontvankelijkheidsverklaring” vooraf. De rechtbank in Utrecht - waar de zetel van Simonis is gevestigd - zal

eerst moeten uitmaken of het COC als eiser aangemerkt kan worden. Het is namelijk de vraag of de belangenvereniging mag optreden namens individueel-gegriefden. Als het COC er niet in slaagt deze hobbelt te nemen, zullen COC-leden op eigen titel maar gesteund door de vereniging een civiele procedure tegen Simonis beginnen. De vereniging heeft via haar 40 afdelingen oproepen naar de leden doen uitgaan om brieven te sturen waarin zij hun bezwaren tegen de uitspraken van Simonis kenbaar maken.

Ook in niet-homoseksuele kring is verontwaardigd gereageerd op het radio-optreden van de kardinaal. Het COC ontvangt vele sympathie-betuigingen van „solidaire hetero's”. De Katholieke raad voor kerk en samenleving (KRKS) heeft bij monde van secretaris dr. P. van Gennip de uitlatingen van Simonis veroordeeld. Mevrouw L. Stael-Merkx deed namens 'e 8 mei-beweging, een organisatie van progressieve rooms-katholieken, hetzelfde. Zij sprak er haar verbazing over uit dat de kardinaal nu nog zulke dingen kan zeggen „terwijl de maatschappelijke ontwikkelingen helemaal de andere kant zijn opgegaan.”

KARDINAAL WEET BEPALING IN STRAFRECHT TE OMZEILEN *Vh 28-1* Simonis niet te pakken op discriminatie

Van onze juridisch verslaggever

AMSTERDAM — Het evangelistenechtpaar Goeree uit Zwolle citeerde letterlijk uit een boek van een paar duizend jaar oud en werd veroordeeld tot vier maanden gevangenisstraf. Terecht. Want het paar maakte zich schuldig aan ernstige discriminatie van joden. De geestelijk leider van een paar miljoen Nederlandse rooms-katholieken, kardinaal Simonis, beroept zich op normen die de Bijbel stelt om homoseksualiteit te veroordelen.

De bisschop is wat handiger dan de twee Zwolse malloten. Er hoeft nog geen cel voor hem open gezet te worden, want strafrechtelijk zal hij moeilijk aan te pakken zijn voor zijn discriminerende uitlatingen jegens homo's.

In een vraaggesprek voor de radio debiteerde de kardinaal huijveringwekkende opvattingen over homoseksualiteit. Onder meer dat de homocultuur een bedreiging is voor de samenleving. Simonis heeft er wellicht wel over nagedacht hoe hij dat later voor zijn hoogste rechter zal verdedigen. Wat de mogelijkheden zijn voor een homo die zich door de uitlatingen van de kardinaal gegriefd voelt, is op het moment interessanter.

Iedereen, dus ook de kardinaal, mag vinden dat homo's een gevaar zijn, zoals

ook iemand zou mogen vinden dat vrouwen zwak zijn of negers lui. In het algemeen mag iemand ook nog hardop zeggen wat hij vindt, want er bestaat vrijheid van meningsuiting. Maar die is niet absoluut. De uiting mag niet in strijd zijn met een wettelijke regeling. En Nederland behoort tot de beschaafde landen die in de Grondwet, maar ook in de strafwet, een verbod tot discriminatie hebben opgenomen.

Nemen we een facet uit het vraaggesprek met de kardinaal. Hij zei dat een katholieke huisbaas niets verweten kan worden als die op grond van zijn geweten weigert te verhuren aan homoseksuelen. Simonis dekte zich meteen in door de toevoeging: „Ik zeg niet dat het zo moet gebeuren”.

Door die toegevoegde opmerking ontglipt de leider van de Nederlandse rooms-katholieke kerkprovincie aan de strafrechtelijke bepaling, die een jaar gevangenisstraf in petto houdt voor degene die aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen wegens hun ras, godsdienst of levensovertuiging. Simonis zet niet aan, lokt niet uit; hij toont alleen maar begrip voor mensen die discrimineren.

Hindernissen

De bisschop heeft zich misschien wel schuldig gemaakt aan belediging. Zo veel begrip opbrengen voor een discriminerende huisbaas kan door homo's als beledigend ervaren worden en aanleiding zijn voor een klacht bij het Openbaar Ministerie.

Twee moeilijk te nemen hindernissen liggen op dit pad. Allereerst dat het initiatief tot actie, tot vervolging dus, in handen ligt van de officier van justitie. Ten tweede dat in een strafzaak wegens belediging de opzet tot beledigen bewezen moet worden. Dat is een moeilijk te torsen bewijslast.

Er is meer recht dan alleen strafrecht. Er is zelfs recht dat in geen enkel nationaal wetboek voorkomt, maar bestaat uit ongeschreven regels. En er is recht dat is neergelegd in internationale verdragen. Zo staat in artikel 26 van het Internationaal verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (het verdrag van New York) dat allen gelijk zijn voor de wet en dat discriminatie „van welke aard ook” verboden is. Een weerslag van die verdragsbepaling is terug te vinden in de Grondwet. Artikel 1 staat discriminatie niet toe.

Nu missen zowel het grondwetsartikel als de verdragsbepaling zogenoemde horizontale werking, dat wil zeggen dat ze niet geschreven zijn voor de relatie tussen burgers onderling, maar in de eerste plaats zijn gericht tot de overheden. Zij schrijven de overheden voor alle burgers gelijk te behandelen en niet te discrimineren.

Op het gebied van het discriminatieverbod is sprake van recht in wording. Immers, als internationaal afgesproken is dat discriminatie verfoeilijk is, dan mag daaruit geconcludeerd worden dat elke vorm van ongelijke behandeling wegens ras, geloof, huidskleur, levensovertuiging enzovoort in strijd is met de

betamelijkheid die in het maatschappelijk verkeer is vereist.

Onbetamelijk gedrag levert naar ci-viel recht een onrechtmatige daad op. Zie daar de mogelijkheid voor de homoseksueel die Simonis gerechtelijk op de vingers wil tikken. Hij zou naar de president van een rechtbank kunnen stappen om in kort geding een rectificatie te vragen van de kardinaal voor zijn onzorgvuldige uitlatingen en zou een verbod kunnen eisen om in de toekomst soortgelijke beweringen te doen. Dit alles op straffe van een dwangsom.

Enkele in discriminatiezaken geraadpleegde advocaten noemen een dergelijke actie tegen Simonis „de moeite waard”. Zij vinden daarbij steun in de weinige jurisprudentie die er op dit terrein bestaat. Het gerechtshof in Den Bosch veroordeelde eens een woningbouwvereniging, die drie buitenlanders het lidmaatschap had geweigerd.

Die Bossche uitspraak betekent niet dat een huisbaas zijn woning niet zou mogen verhuren aan de door hem op wat voor gronden dan ook uitverkorene. De huiseigenaar heeft een product aan te bieden en mag om hem moverende redenen een kandidaat-huurder afwijzen. Hij mag de voorkeur geven aan een dame boven een heer, aan een snordragende heer die van poesjes houdt boven een kaalhoofdige violist. Maar als een huisbaas iemand weigert om de nadrukkelijke reden dat die woningzoekende Turk, neger, homoseksueel of Limburger is, dan maakt hij zich schuldig aan discriminatie.

In nog sterkere mate geldt dit voor woningbouwverenigingen. Die mogen weliswaar op grond van hun verenigings- of stichtingsstatuut bepaalde eisen stellen aan kandidaat-huurders, maar bepalingen die in strijd zijn met het discriminatieverbod zijn rechtens aanvechtbaar. Daar komt bij dat woningbouwcorporaties werken met gemeenschapsgelden en tot taak hebben te zorgen voor de huisvesting van mensen die daar zelf niet in kunnen voorzien. Verdedigbaar is dat zij in mindere mate dan de particuliere huiseigenaar het recht hebben zelf te beschikken over het aangeboden product.

Terug naar Simonis. Met zijn begrip voor de discriminerende verhuurder neemt hij handelen in strijd met de Grondwet en verdragen in bescherming. Hij veroordeelt de „zonde” van de homofilie en geeft absolutie aan de discriminerende zondaar. Zou dat volgens het duizenden jaren oude heilige boek in orde zijn?

VICTOR LEBESQUE

PASTOR LEON VAN DER MEER OVER UITSPRAKEN KARDINAAL:

Bh. 29-1

„Wet gelijke behandeling is absoluut noodzakelijk”

UTRECHT — „Vanwaar toch deze bezorgdheid en bijna deze geobsedeerdheid bij kardinaal Simonis rond zaken die op een of andere manier met seksualiteit te maken hebben? Eerst deed hij via een internationaal tijdschrift Nederland opschrikken met zijn standpunten over het feminisme. Dat leverde hem veel boze en gekwetste reacties op. En nu dan zijn ideeën over homoseksualiteit. Zijn er geen belangrijker zaken om over te spreken? Bijvoorbeeld hoe wij als Kerken in staat zullen zijn jonge mensen nog aan te spreken?” Dat zegt de Utrechtse studentenpastor Leon van der Meer.

Hij is zelf homoseksueel en

voelt zich diep gegriefd en teleurgesteld door kardinaal Simonis' uitlatingen. Van der Meer maakt deel uit van de stuurgroep van het Werkverband van Katholieke Homopastores, waarin zich een negentigtal pastores (priesters en pastoraal werkers), katecheten en theologiestudenten verenigd hebben. Dit Werkverband werd enkele jaren geleden opgericht om homoseksualiteit in de katholieke Kerk uit het verdomhoekje te halen, en de bevrijding en emancipatie van homoseksuelen actief te bevorderen.

Van der Meer: „Kardinaal Simonis meende zelf pastoraal te spreken, omdat het zoveel mensen in hart en leven raakt en omdat het zo emotioneel geladen is. Hij noemde homofiliteit, een naar woord trouwens, een afwijking. Daarmee wilde hij niet beledigen, maar de vraag is nu juist of de aangesprokene zich beledigd voelen. Het zendelingenechtpaar Goeree bedoelde ook

niet de joden te beledigen! Zij werden er om veroordeeld.”

In het radiointerview zei Simonis over een katholieke huisbaas of makelaar van flats, dat zij vanuit hun geweten het recht hebben een homoseksueel te weigeren een kamer te verhuren. Pastor Van der Meer: „Als een huisbaas zijn geweten volgt, mag hij van de kardinaal homoseksuele mannen en vrouwen uitsluiten van een kamer, huis of flat. Hoe zouden we reageren als het gaat om een jood, zwarte, een gescheiden vrouw, of wanneer een protestantse huisbaas een kandidaat of candidate zou afwijzen vanwege katholiceit, omdat hij dat niet met zijn geweten kan verenigen?”

Terecht beginnen we dan te steigeren. En dan zeggen we dat dat toch niet meer kan in Nederland in 1987. Want artikel 1 van de grondwet staat geen discriminatie toe wegens

godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook. De kardinaal legt er de nadruk op, dat het geweten zuiver gevormd moet zijn en dat dat gebeurt samen met Kerk en Schrift. Maar we weten natuurlijk allemaal, dat het geweten van nu niet meer hetzelfde is als dat van 2000 jaar geleden. Bij de ontdekking van Amerika vond men het geen punt om indianen uit te roeien. De theologie zei dat ze toch geen ziel hadden. Vandaag de dag berust de

apartheid in Zuid-Afrika voor een groot deel ook op een bepaalde uitleg van de bijbel. De ideeën die de kardinaal er op na houdt maken voor mij nog weer eens extra duidelijk, dat er snel een Wet Gelijke Behandeling moet komen, zonder ontsnappingsmogelijkheden op grond van godsdienst en levensovertuiging. Als godsdiensten en levensovertuigingen willen dat ze niet gediscrimineerd worden, waarom mogen homoseksuelen dat dan niet verlangen?”, aldus pastor Van der Meer.

COC wil kort geding tegen mgr. Simonis

BH 29-1

AMSTERDAM — De Nederlandse vereniging tot integratie van homoseksualiteit COC wil een kort geding aanspannen tegen kardinaal Simonis na diens omstreden uitspraken over homoseksualiteit voor een uitzending van het Humanistisch Verbond.

Een woordvoerder van het COC zei gisteren dat Simonis zijn uitspraken terug zal moeten nemen. De kardinaal zei maandag onder meer dat hij een rooms-katholiek die vanuit zijn geweten een homoseksueel als huurder weigert, het recht moet laten zo te beslissen. Vooral deze uitspraak schiet bij homoseksuele mannen en vrouwen in het verkeerde keelgat. „Het gaat niet aan begrip te hebben voor discriminatie”, zegt het COC. De uitspraken van Simonis hebben vele homoseksuelen maar ook heteroseksuele mensen gekwetst.

„De telefoon bij het COC staat roodgloeiend”, aldus de COC-woordvoerder.

Ook dr. Kouwenhoven verwerpt uitlatingen Simonis

COC eist excuus kardinaal

Friessch D. 29. 01. 87

HILVERSUM (ANP) - De Nederlandse vereniging tot integratie van homoseksualiteit, COC, eist van kardinaal Simonis excuus voor zijn uitspraken. Een woordvoerder van het COC zei woensdag dat Simonis zijn uitspraken terug zal moeten nemen. Simonis had maandag in een radio-uitzending van het Humanistisch Verbond onder meer gezegd dat hij een rooms-katholiek, die vanuit zijn geweten een homoseksueel als huurder weigert, het recht moet laten zo te beslissen.

De uitspraken van Simonis hebben vele homoseksuelen, maar ook heteroseksuele mensen gekwetst. "De telefoon bij het COC staat roodgloeiend", aldus de COC-woordvoerder. Als Simonis zijn excuus niet maakt, wil het COC dat via een kort geding afdwingen.

Ook dr. H. Kouwenhoven, praeses van de Gereformeerde synode, heeft stelling genomen tegen de uitspraken van de kardinaal. "Kardinaal Simonis heeft niet door wat een homofiele mens ten diepste in zichzelf ervaart en hoe zuiver diens geweten kan zijn. Het is bijzonder spijtig hoe rigoreus een woord als afwijking wordt gebruikt en hoe wordt bepaald wat normaal

DR. KOUWENHOVEN

en wat abnormaal. Dat vind ik erg verdacht", aldus reageerde Kouwenhoven deze week voor de IKON-tv.

Ds. Kouwenhoven zei nogal geschokt te zijn door deze uitlatingen. "Het kan zeer discriminerend overkomen. Homofiele christenen kunnen hierdoor zeer gekwetst worden. Juist de kerk moet ruimte kunnen scheppen waarin mensen

zichzelf kunnen zijn, zichzelf kunnen aanvaarden en zich aanvaard kunnen weten", zo vindt hij.

Op het matje

Echte homofiele genegenheid tussen mannen of tussen vrouwen is een verschijnsel dat je in de bijbel nog niet tegenkomt. Het is volgens Kouwenhoven onjuist daaraan te ontleen wat je nu over homoseksualiteit moet zeggen. Het is volgens hem extra spijtig dat je nu opnieuw allerlei mensen van buiten hoort zeggen: als dat het is wat het Woord van God ons heeft aan te reiken dan hoeft dat voor ons niet. "Ik vind dat het ook beschadigend kan werken ten aanzien van het gehalte van het evangelie".

Over de gevolgen van de uitspraak voor de oecumene zei Kouwenhoven: "Je kunt van tevoren niet zeggen: 'nu breekt het'. Wel zou je op een bepaald moment tegen elkaar moeten zeggen: wat jullie nu voorstellen, wat jullie nu doen, dat kan echt niet. Dat beschadigt mensen, en het heil kan toch nooit ten nadele van mensen zijn. Ik zal niet zeggen: kom eens op het matje. Maar Simonis moet wel weten wat hij aanricht in het leven van mensen".

PORTRET

... Nederlandse Kardinaal Anno 1987

D66 stelt uitlatingen mgr. Simonis aan de kaak

DEN HAAG - Het D66-kamerlid Groenman wil van de ministers Brinkman (WVC), Korthals Altes (Justitie) en Van Dijk (Binnenlandse Zaken) een oordeel over de recente uitlatingen van kardinaal Simonis over homo's. In schriftelijke vragen aan de drie bewindslieden vraagt Groenman of zij het oordeel van Simonis delen dat de homo-cultuur de samenleving kan bedreigen en dat sommige burgers aan hun geloofsovertuiging het recht kunnen ontnemen andere burgers te weigeren als huurders. Voorts wil Groenman weten of de aangekondigde verscherping van het wetboek van strafrecht ertoe zal leiden dat publieke uitspraken over homo's zoals door Simonis gedaan, aanleiding kunnen geven tot strafrechtelijke vervolging.

Secretaris dr. P.A. van Genip van de Katholieke Raad voor Kerk en Samenleving noemt de uitspraken van mgr. Simonis een duidelijke stap terug in het denken over homoseksualiteit. De raad houdt in mei een besloten studiebijeenkomst over homoseksualiteit aan de hand van de Vaticaanse documenten.

Aidspatiënten

De gisteren naar buiten getreden belangenvereniging voor mensen met aids (BMA) heeft „geschokt en verontwaardigd” gereageerd op de uitlatingen van kardinaal Simonis. „In de woorden van de kardinaal missen we enige pastorale handreiking en wordt bovendien aanleiding gegeven tot discriminatie”, schrijft het bestuur van de BMA. Bestuurslid en aidspatiënt K. Vrisekoop: „We krijgen een trap na, terwijl je afscheid probeert te nemen”. Het BMA vreest nu ook dat katholieke verpleegtehuizen hun deuren wel eens kunnen sluiten voor homofiele aidspatiënten.

Pag. 5. „De meeste artsen weten niet eens hoe een aidspatiënt er uitziet”

Priesters in problemen

In de 12e eeuw kreeg *Thomas Becket*, aartsbisschop van Canterbury, het aan de stok met koning *Hendrik II*. Thomas was de baas over een groot aantal priesters en helaas bevond zich daar een fiks aantal criminelen onder.

De koning vond dat die misdadige priesters, zoals iedere normale burger, voor zijn rechtbank moesten verschijnen. De aartsbisschop vond van niet. Daar waren kerkelijke rechtbanken voor. Het werd een enorm prestigegevecht, dat leidde tot de vlucht van de aartsbisschop. Later werd hij daar zelfs voor vermoord.

Tegenwoordig komt er maar weinig misdaad voor onder de dienaars van de kerk, alhoewel er vorig jaar in het Vaticaan toch een bisschop in opspraak raakte door financiële manipulaties.

■ Mgr. drs. Felipe Bär
...interessant...

Seksuele

Wel raken er priesters in moeilijkheden, die voornamelijk van seksuele en alcoholische aard zijn. In 1977 stichtte de nu 43-jarige Amerikaanse priester-psychiater *dr. Mike Peterson* bij Washington D.C., het *St. Luke Institute*, genoemd naar de apostel Lucas, die ook arts was.

In deze kliniek worden aan drank en drugs verslaafde religieuzen geholpen. Vaak bleek dit misbruik samen te hangen met seksuele problemen, zoals pedofolie en exhibitionisme. Deze verschijnselen worden ook behandeld.

Het Amerikaanse weekblad *National Catholic Reporter* heeft een interview gepubliceerd met *dr. Peterson*, waarin deze opzienbarende uitspraken doet. „Ik wil niet de indruk wekken, dat wij hoofdzakelijk seksuele problemen behandelen,” zegt *dr. Peterson*, „maar soms heeft het een met het ander te maken.”

In de afgelopen drie jaar

zijn er in de VS ongeveer 50 seksuele misdaden gepleegd waarbij priesters of broeders betrokken waren. Vandaar dat *Peterson* nogal eens geconsulteerd wordt.

De Amerikaanse Nationale Geestelijke Raad schat, dat er in de VS zo'n 15.000 katholieke religieuzen (6000 priesters, 1000 broeders en 8000 nonnen) alcoholist zijn. Het *St. Luke Institute*, met zijn 24 interne opvangmogelijkheden, is dan ook geen luxe. Er zaten ook drie Nederlandse religieuzen, waaronder een ernstig geval van pedofolie. Na de behandeling moest de betrokken priester onmiddellijk het land verlaten en mag hij Amerika nooit meer in, anders wordt hij alsnog gerechtelijk vervolgd.

Ik heb het artikel aan *mgr. drs. Felipe Bär*, de bisschop van Rotterdam, laten lezen. „Ik vond het heel interessant. In Nederland zijn dit soort problemen — *Deo Gratias* — minder aan de dag

getreden. Wij hebben veel problemen gehad, maar deze zijn ons bespaard gebleven. Dat hebben wij wellicht ook te danken aan het feit, dat er hier veel priesters zijn uitgetreden,” zo reageerde hij.

Hersenen

Het bijzondere aan het instituut van *St. Luke* is dat een onderzoek van de hersenen via een zogenaamde CAT-scan het belangrijkste onderdeel vormt. Enigszins cynisch merkt *Peterson* op, dat „psychiaters er buitensporig veel tijd voor nodig hebben gehad om er achter te komen, dat de hersenen in plaats van het moedercomplex de basis zijn van geestesziekten.”

Peterson is er heilig van overtuigd, dat homoseksualiteit genetisch in de baarmoeder wordt geprogrammeerd. Dat moet gevolgen hebben voor de katholieke opvattingen op dit gebied. „Want als homoseksualiteit aangeboren zou zijn, rijst de vraag of je bijvoorbeeld via genetische manipulatie moet proberen in te grijpen. Een andere kwestie is natuurlijk of de kerk haar standpunt ten opzichte van homoseksualiteit zou moeten wijzigen.”

Mgr. Bär zegt hierover: „Ik ben nog niet zover, dat ik homoseksualiteit als gene-

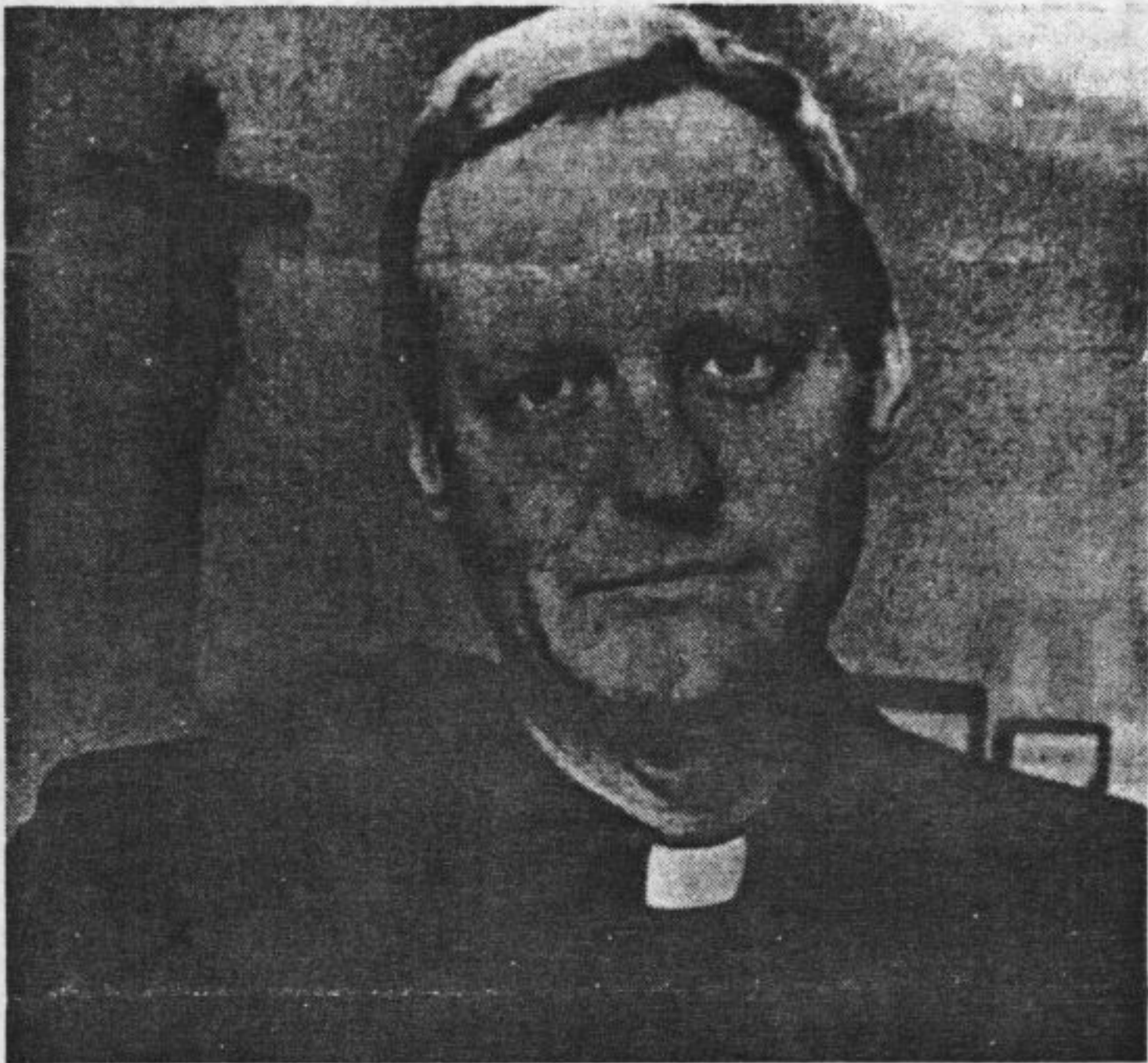
tisch bepaald zie, zoals *Peterson* doet. Volgens mij is dat nog steeds een omstreden standpunt. Er zijn ook artsen die zeggen dat het een ziekte is. Er is nog geen kerkelijke uitspraak over geweest. Homofilie wordt niet als zondig beschouwd, maar aan deze geaardheid ontleende seksuele handelingen wél.”

In het instituut in Washington zijn inmiddels 450 religieuzen intern behandeld en bij 90% heeft de therapie succes gehad. *Mgr. Bär*: „Voor de individuele priester met persoonlijke problemen hebben wij ook een individuele aanpak. Ik herinner aan *prof. dr. Anna Terruwe* in Nijmegen, die hierdoor

■ Psychiater-priester *dr. Mike Peterson* ...CAT-scan...

zelfs nog in de moeilijkheden kwam met Rome. Die moeilijkheden zijn gelukkig later glad gestreken. Als iemand in nood zit — en geholpen wil worden — kunnen wij dat gelukkig nog binnen de kerkgemeenschap aan.”

Alle Amerikaanse kardinalen hebben het *Saint Luke Institute* bezocht en hun waardering uitgesproken over het werk van *dr. Peterson*. De tragedie echter is dat deze „workaholic” nog maar kort leven zal. Hij heeft kanker en zal volgens een naaste medewerker zijn collega's niet lang meer kunnen helpen.

'De homohaar van Rome lijkt sterk op die van de nazi's'

DeTijd
9-1

Wie homoseksueel is heeft in de rooms-katholieke kerk weinig te zoeken. Dat heeft het recente Vaticaanse document over homoseksualiteit nog eens ten overvloede duidelijk gemaakt. De Amerikaanse katholieke theoloog en psychotherapeut John McNeill (61) weet daar alles van. McNeill, een wereldbekend wetenschapper en homoactivist, werd zelf slachtoffer van de kerkelijke homofobie. 'De mannen in Rome weigeren eerlijk en open om te gaan met hun eigen seksuele angsten en begeerten.' Een gesprek over discriminatie en schijnheiligheid, over AIDS en 'de straf van God'.

Een werkkamer in New York City. „Het is niet te geloven. Wat u daar allemaal vertelt vind ik... nou ja... it's unbelievable. Wat een smerigheid." De vrouwelijke fotograaf heeft haar apparatuur neergelegd - „die plaatjes komen straks wel, even luisteren" - en zit, beide vuisten samengebald onder de kin, het gesprek ingespannen te volgen.

Tien minuten geleden stapte ze binnen, de routinier van een groot persbureau die alles al heeft gehoord en gezien, met op het gezicht duidelijk de sporen van verveelde ergernis. Je zag haar denken: 'Verdomme, wéér op zondagavond de deur uit en dat uitgerend voor een portie paapse lulkoek.' Nu is ze echter een en al geschokte aandacht: „Hier word je niet goed van."

En toch lijkt pater John McNeill bij oppervlakkige waarneming een weinig boeiende figuur. Klein, gezet, doorsnee gezicht, zacht stemgeluid, broek met bretels. Bepaald geen revolutionaire draufgänger. De aankleding van zijn werkkamer in een donker flatgebouw aan de Hudson, hartje New York, bevestigt dit: aquarium met goudvissen, wat planten, zelfgeïmmerde boekenrekken, saai meubilair.

Als zo'n man frontaal in botsing komt met paus en curie moet er wel iets heel ernstigs aan de hand zijn. Dat klopt. McNeill wordt wegens zijn opkomen voor de rechten van homoseksuelen en lesbiennes in kerk en maatschappij de jezuitenorde uitgeroepen. Na veertig jaar trouwe dienst.

Hij toont zich eerder verdrietig dan boos, bekent: „Het deprimeert me, dat

Ton Crijnen

ik op mijn leeftijd wordt afgesneden van een gemeenschap die ik liefheb en respecteer. Ze heeft me immers in de loop der tijd veel broederschap en geborgenheid gegeven. Zo sprak de jezuitengemeenschap hier in New York

'Ik blijf me trouwens ook de rest van m'n leven jezuiet noemen.'

openlijk haar verontwaardiging uit over mijn behandeling. Dat doet je goed. Ik blijf me trouwens ook de rest van m'n leven jezuiet noemen."

De tongval mag wat traag zijn, de woorden liegen er niet om. McNeill zegt: „Rome lijdt aan homofobie. De haat die men daar aan de dag legt tegenover homoseksuelen lijkt sterk op die van de nazi's." Een zware beschuldiging die extra gewicht krijgt als men weet dat de man die ze uitspreekt internationaal wordt erkend als een groot expert op het gebied van homoseksualiteit. Trouwens, McNeill, moraaltheoloog en psychotherapeut, is zelf homoseksueel en maakt daarvan geen enkel geheim.

Gevraagd naar de reden waarom het Vaticaan zich zo afwijzend opstelt tegenover alles wat met homoseksualiteit te maken heeft, antwoordt McNeill: „Een deel van deze paranoïde houding hangt samen met het feit dat de mannen in Rome weigeren eerlijk en open om te gaan met hun eigen seksuele angsten en begeerten."

- Hoe bedoelt u dat?

„Betrouwbare schattingen wijzen uit dat minstens één op de drie priesters homoseksuele voorkeuren heeft. Dat is uiteraard niet iets om je voor te schamen. Integendeel. Homoseksuele mannen en vrouwen zijn van nature zeer geschikt voor pastorale zorg, liturgische vormgeving en spirituele verdieping. Ze kunnen dus van grote waarde zijn voor de kerk."

Het wordt pas een probleem indien je, zoals Rome doet, dit feit verdringt en onder tafel werkt. Daardoor ontneemt het duizenden priesters de kans echt zichzelf te zijn en hun homosek-

in de 16e Straat - laten sluiten. Honderden mensen staan nu spiritueel en sociaal in de kou. Terwijl de kardinaal een homoseksuele massa-organisatie als Dignity niet ziet staan omdat ze homoseksualiteit niet als een afwijking beschouwt, laat hij elke week een priester uit Virginia overvliegen om de mis op te dragen voor Courage (Moed), een groepje van zo'n tien personen die publiekelijk hun homoseksuele levenswijze hebben 'afgezworen'."

Pauselijke paranoia

„En dan de Amerikaanse seminaries. Daar moeten tegenwoordig alle kandidaten onder ede vertellen of ze al dan niet hetero zijn. Zegt iemand 'ik ben homoseksueel', dan moet hij mondeling én schriftelijk verklaren dat ie dit feit betreurt, zich bewust is van het zondige karakter van zijn natuur en dat hij daartegen zal vechten. Jonge mannen die dit weigeren kunnen vertrekken. Dit betekent dat men alleen gefrustreerde homoseksuelen toelaat tot het ambt, terwijl geestelijk stabiele personen worden geweerd. Zo ver gaat de paranoïde homofobie van deze paus."

- Speelt bij dit alles de gezagskweste ook niet een belangrijke rol?

„Ongetwijfeld. Rome gelooft dat het kerkelijk gezag wordt ondermijnd als paus en bisschoppen openlijk toegeven dat de kerk zich eeuwenlang verkeerd heeft opgesteld tegenover het vraagstuk van de homoseksualiteit. De heren in het Vaticaan beseffen niet dat je met het uitgeven van zo'n harteloze, immorele verklaring als die van Ratzinger de geloofwaardigheid van het gezag veel meer aantast.

Dat is tragisch omdat we juist in deze tijd de morele autoriteit van de kerk hard nodig hebben. Wie kan beter dan zij de rechten van het geboren en ongeboren leven beklemtonen of zich inzetten voor vrede en gerechtigheid? Maar wie, zoals de rooms-katholieke kerk, zich zo ongenueanceerd uitlaat over alles wat met seksualiteit te maken heeft, moet niet verwachten dat de samenleving zich aan andere, relevante uitspraken wél iets gelegen laat liggen."

Goddelijk teken

- Zou dat ook niet gelden voor zo'n antihomo-document? Halen mensen niet massaal de schouders op?

„Velen wel. Wat dat betreft is het een geluk dat het document zo ongenueanceerd uithaalt. Bij een wat slimmer geformuleerde afwijzing zou het gif veel grotere schade hebben aangericht. Maar ook nu zijn de gevolgen al destructief genoeg. Vergeet niet dat er veel groepen zijn - de Polen, de Spaanssprekenden - voor wie zo'n kerkelijk schrijven nog steeds gelijk staat met Gods woord. En dat zijn heus niet alleen de ouderen."

Bij de homoseksuelen onder hen komt zo'n brief hard aan. Zeker nu de AIDS-epidemie veel homoseksuele mannen onzeker heeft gemaakt: Zou het toch Gods straf zijn, zoals de christelijke fundamentalisten beweren en Rome stiekem suggereert? Diep verdrongen misplaatste schuldgevoelens en slecht verwerkte identiteitskwesies komen weer naar boven."

- Over christelijk fundamentalisme gesproken; in die kringen en trouwens ook binnen de rooms-katholieke kerk, verwijst men naar de bijbel, met name

suele geaardheid ten nutte te maken voor hun pastorale en geestelijke activiteiten.

Aanleiding tot mijn gesprek met McNeill vormt de brief over de pastorale zorg met betrekking tot homoseksuelen die de Vaticaanse Congregatie voor de Geloofsleer (kardinaal Ratzinger) vorig jaar oktober heeft gestuurd aan alle rooms-katholieke bisschoppen ter wereld. Daarin wordt homoseksueel geslachtsverkeer als in strijd met Gods bedoelingen genoemd, terwijl homoseksuele geaardheid als een 'objectieve stoornis' wordt gediskwalificeerd. Het document suggereert tevens dat de mannelijke homoseksuelen het aan hun eigen 'afwijking' te wijten hebben dat de ziekte AIDS in hun kringen zoveel slachtoffers eist. Hetzelfde geldt volgens Rome voor alle anti-homoacties, die men overigens afkeurt.

McNeill is furieus: „Ik ben er dagenlang kapot van geweest. Zo boosaardig, zo laag-bij-de-gronds, zo wreed ook. Juist in een tijd waarin de kerk het zich tot haar dure plicht zou moeten rekenen haar homoseksuele

gelovigen te bemoedigen en te helpen, komt men met dit! Ik heb sinds de dagen van Hitler nooit meer een officieel geschrift gelezen dat zo vol zat met psychotische vooroordelen en van haat vervulde angstgevoelens jegens homoseksuelen. Het is een bijna duivels stuk."

Gemiste kans

- Waarom bent u verbaasd over dit nieuwe document? De rooms-katholieke kerk stelt zich toch al eeuwenlang uiterst discriminerend op tegenover homoseksuelen?

„Ik denk dat ik in slaap ben gesust door het feit dat er de laatste tijd binnen de Amerikaanse kerk veel genuanceerder over homoseksualiteit wordt gedacht dan vroeger. Men laat zich daarbij leiden door moderne ontwikkelingen binnen de psychologie en de sociologie. Ik hoopte dat Rome op den duur ook zou 'omgaan', maar de verklaring van de Congregatie voor de Geloofsleer heeft alle hoop de bodem in gestampt."

- Conservatieve kerkleiders verwerpen

zich heftig tegen het verwijt dat ze homoseksuelen discrimineren. Om aartsbisschop O'Connor van New York te citeren: 'Wij zijn niet tegen homoseksuelen. We kunnen zelfs een zeker begrip opbrengen voor de homoseksuele geslachtsdaad, zolang de betrokkenen toegeven dat ze zondigen.'

„Dat is een typisch Romeinse manier van denken: onderscheid maken tussen de leer die onaangestaan moet blijven, maar begrip tonen voor de menselijke zwakheid. Je mag alles uitvreten als je 't later maar biecht en op die manier erkent dat de leer het uiteindelijk bij het rechte eind heeft. Het is allemaal zo verrekte hypocriet."

- Wat betekent een en ander nou concreet voor de doorsnee katholieke homoseksueel?

„Dat zal ik je vertellen. Als een hetero vrijdagavond gaat stappen, zich lam zuipt, vervolgens naar de hoeren gaat en er allerlei liederlijkheden uithaalt, kan hij de volgende ochtend een kerkgebouw binnengaan en, aangenomen dat ie oprecht spijt heeft, in de biechtstoel vergiffenis krijgen. Hij is dan weer volledig opgenomen in de

katholieke geloofsgemeenschap.

Wanneer daarentegen een homoseksueel iemand van gelijk geslacht ontmoet, daarop verliefd raakt en na verloop van tijd besluit met die persoon een duurzame en respectvolle relatie aan te gaan, waarbij de seksualiteit niet wordt buitengesloten, dan ziet hij of zij zich buiten de kerk gestoten."

Pastorale praktijk

- Tenzij die homoseksuele hij of zij eveneens de biechtstoel instapt en tegen de priester zegt: 'Ik heb gezondigd.'

„Precies. Wat Rome van de homoseksuele man en vrouw eist, is dat beiden een leven vol zelfhaat leiden, met volledige seksuele onthouding als verkrampt ideaal. De kerk zet met haar destructieve, onchristelijke richtlijnen homoseksuelen aan tot psychologische zelfmoord, want het is duidelijk dat vrijwel niemand onder dit soort onnatuurlijke omstandigheden een gelukkig en evenwichtig leven kan leiden."

- Rome wil de homoseksuele gelovige best helpen, getuige de pastorale richtlijnen die het document van de Congregatie voor de Geloofsleer bevat.

„Laat me niet lachen. Weet je wat dit in de praktijk betekent? Dat in New York katholieke ziekenhuizen geen AIDS-gevallen opnemen als het slachtoffer homoseksueel blijkt te zijn. En denk maar niet dat het er in andere Amerikaanse steden humaner aan toe gaat."

- En verder?

„Verder heeft kardinaal O'Connor de enige kerk waar katholieke homoseksuelen in New York hun eigen gebedsdiensten konden houden - de jezuitenkerk Sint-Franciscus Xaverius

het Oude Testament, als het erom gaat de homoseksuelen te verketteren. Werden de steden Sodom en Gomorra niet door Jahweh vernietigd omdat de bewoners zich hadden overgegeven aan homoseksuele praktijken?

„Die mythe doet inderdaad nog altijd de ronde. Amerikaanse fundamentalisten bidden openlijk om een catastrofale aardbeving in San Francisco - centrum van de homobeweging - als goddelijk teken dat AIDS inderdaad van boven komt."

De mythe van Sodom

- Vindt het discrimineren van mannelijke en vrouwelijke homoseksuelen enige rechtvaardiging in het bijbelse Sodom-verhaal?

„Nee, absoluut niet. De 'zonde van Sodom' heeft niks te maken met homoseksueel gedrag, maar alles met de schending van het in die tijden zo heilige gastrecht. De moderne exegeten zijn het daarover volstrekt eens. De bijbel zelf is trouwens op dit punt duidelijk genoeg. Op diverse plaatsen in het Oude en ook in het Nieuwe Testament wordt sodomie in verband ge-

Vk 16-1

Voorstel COC tot beperken verbod sex met jongeren krijgt brede steun

Van onze verslaggeefster

DEN HAAG — Een groot aantal maatschappelijke organisaties en individuele deskundigen ondersteunt een voorstel van het COC aan minister Korthals Altes van Justitie het huidige verbod op seksueel contact met jongeren beneden zestien jaar te versoepelen. Het voorstel bepleit handhaving van het verbod op seksueel contact met jongeren onder zestien jaar, maar met de toevoeging dat het verbod niet van toepassing is als de jongere zelf het contact zocht en dat vrijwillig in stand houdt.

Hiermee wordt aansluiting gezocht bij de huidige vervolgingspraktijk. Justitie treedt nu niet op bij seksuele contacten waarbij jongeren zijn betrokken, tenzij er vermoeden is van misbruik.

Het voorstel is een poging de minister van Justitie een bruikbaar compromis aan te bieden, waarmee hij het hoofd kan bieden aan een in 1985 onverwachte en fel opgelaaide politieke discussie over de liberalisering van de verouderde Nederlandse zedelijkheidswetgeving.

Minister Korthals Altes heeft het voorstel donderdag in ontvangst genomen. Tegen de aanbieders, het hoofdbestuur van het COC, zei hij het initiatief als een steun in de rug te beschouwen, mede omdat het zo breed wordt ondersteund door organisaties en deskundigen op het gebied van strafrecht, zedelijkheidswetgeving, gezondheidszorg, opvoeding en godsdienst. Hij zei het

voorstel ook te zien als een hulp bij het formuleren van zijn uiteindelijke eigen wetsvoorstel. Korthals Altes verwacht tussen „nu en april” zijn eigen voorstel naar buiten te kunnen brengen na discussie in het kabinet.

Minister Korthals Altes is voorstander van het afschaffen van het algemene verbod op seksueel contact met jongeren tussen zestien en twaalf jaar. De minister wilde, blijkens in november 1985 gepubliceerde wetsvoorstellen van het kabinet, in de zedelijkswetgeving voortaan volstaan met een verbod op seksueel misbruik. Korthals Altes had daarbij geen ander oogmerk dan de wetgeving aan te passen bij de praktijk.

Incest

De minister baseerde zich op een rapport over de herziening van de zedelijkheidswetgeving, opgesteld door een commissie, vernoemd naar de voorzitter prof. mr. A. Melai. Het gaat bij dit alles overigens niet om seksuele contacten met jongeren in „afhankelijkheidsrelaties”, bijvoorbeeld binnen het gezin. Incest blijft strafbaar en staat buiten de bedoelde aanpassing van de zedelijkheidswetgeving.

Het voorstel van Korthals Altes ontmoette na openbaarmaking kritiek van vooral christelijke organisaties en partijen. Tijdens een publicitaire storm bleek ook de VVD-fractie onverwacht moeite te hebben met de voorstellen van de „eigen” VVD-minister. Omdat voldoende parlementaire steun bij voorbaat ontbrak trok Korthals Altes het voorstel in. Sindsdien beraadt hij zich over een nieuwe tekst.

Het COC, de vereniging tot integratie van homoseksualiteit, heeft het initiatief genomen voor het opstellen van een compromistekst die kan dienen als wetsvoorstel. Het hoofdbestuur zei donderdag in Den Haag met het voorstel te zijn gekomen omdat de vereniging traditioneel ijvert voor het verruimen van mogelijkheden voor mensen hun eigen (seksuele) relaties te kiezen, ook jongeren. De vereniging wil voorkomen dat de wetgeving op dit punt helemaal niet wordt vernieuwd. Vervolging mag nu geen gewoonte meer zijn, maar zou het dan gemakkelijk weer kunnen worden.

Het voorstel van het COC is ondertekend door personen en organisaties die bekend staan als voorstanders van verregaande liberalisatie van wetgeving op dit gebied, maar ook door personen en organisaties die juist de grootste mogelijke voorzichtigheid en bescherming nastreven. Prof. Melai behoort bijvoorbeeld tot de ondertekenaars net als prof. dr. H. Musaph; de vrouwen en jongeren in de VVD; een aantal predikanten en priesters. Het COC ontmoette nauwelijks weigeraars.

De vereniging vindt het teleurstellend dat de werkgroep jeugd- en zedenzaken van de Centrale Politie Recherchecommissie tot die weinige weigeraars hoort. Het COC verbaast zich over de afwijzing van de politiewerkgroep omdat dezelfde groep in 1982 (die toen nog Landelijk Beraad van Chefs Jeugdpolitie van Gemeente- en Rijkspolitie heette), in een advies pleitte voor aanpassing van de wetgeving in de zin zoals die nu is vastgelegd in het COC-voorstel. Dit advies van de politiechef is op enkele punten letterlijk overgenomen door het COC.

COC: vrijwillig seksueel contact jongeren moet uit strafwet ^{Tub} 16-1

(Van onze Haagse redactie)

DEN HAAG (GPD) — Het COC, de grootste belangenvereniging voor homoseksuelen, wil dat seksuele contacten met kinderen beneden de zestien jaar strafbaar blijven.

Maar als vaststaat dat het kind er volkomen vrijwillig aan meegeeft, moet van strafvervolging worden afgezien. Het COC schrijft dat in een petitie die gisteren is aangeboden aan minister Korthals Altes (Justitie). Op dit moment zijn alle seksuele contacten met jongeren nog strafbaar. Incestueuze relaties moeten volgens de belangenvereniging verboden blijven.

Wetsontwerp over seks onder jongeren

Bh 15-1

DEN HAAG — Het COC, de vereniging tot integratie van homoseksualiteit, heeft minister Korthals Altes (Justitie) vandaag een kant-en-klaar wetsontwerp aangeboden over seksuele contacten van en met jongeren onder de zestien jaar. Volgens het wetboek van strafrecht is het verboden seksuele omgang met jongeren onder de zestien te hebben. Ook jonge pubers onder elkaar, bijvoorbeeld twee vijftienjarigen, mogen dit in feite niet. Het COC wil dit verbod niet opheffen, maar het betreffende wetsartikel wel uitbreiden met enkele uitzonderingsgevallen. Zo mogen jongeren onder de zestien wel seks bedrijven als er sprake is van vrijwilligheid. Vorig jaar trok minister Korthals Altes na een stroom van afkeurende reacties een wetsontwerp over deze zaak in. Het COC denkt met zijn eigen wetsvoorstel een compromis te hebben gevonden tussen de verschillende opinies over deze kwestie.

COC wil iets meer vrijheid voor sex met 'kinderen' ^{Par} 16-1

Seksueel contact tussen volwassenen en jongeren onder de zestien jaar blijft strafbaar, tenzij volstrekt duidelijk is dat 'het kind' die relatie heeft gewild en ook geheel vrijwillig is aangegaan. Dat is de kern van een voorstel dat het COC, de vereniging tot integratie van homoseksualiteit, gisteren heeft aangeboden aan VVD-minister Korthals Altes van justitie.

Het COC verpakte zijn voorstel in de vorm van een *petitie*, zeg maar een brief, waarin de minister wordt gevraagd enkele artikelen in het wetboek van strafrecht die gaan over de *zedelijkheid* (zo heet seksualiteit aan het eind van de vorige eeuw) te veranderen. En dan op zo'n manier dat jongeren onder de zestien de vrijheid houden te vrijen met volwassenen wanneer ze het zelf graag willen. Het ingewikkelde van het voorstel is dat een dergelijke relatie in principe strafbaar blijft. Maar het gaat hier dan ook om een compromis, iedereen levert dus wat in: de felle tegenstanders ('volwassenen moeten altijd van kinderen afblijven') maar ook de felle voorstanders ('kinderen weten genoeg, sex is ongevaarlijk, vrijheid-blijheid').

Om het voorstel van het COC goed te begrijpen even in het kort de voorgeschiedenis. Eind 1985 kwam de minister van justitie, ook toen was dat Korthals Altes, met het plan om seksuele contacten van 12- tot 16-jarigen niet langer strafbaar te stellen. Behalve dan wanneer er sprake was van een uitge-

sproken afhankelijkheid van de jongeren. Bijvoorbeeld wanneer ze de wens van hun ouders, van een groepsleider (in een internaat?), van een andere hulpverlener, of misschien zelfs van een onderwijzer meenden niet te kunnen weigeren.

Het bleef een paar dagen rustig en toen viel iedereen over de minister heen. Ook zijn eigen partij, die natuurlijk grote problemen voorzag in de verkiezingsstrijd die kort daarop volop zou losbarsten (voorjaar 1986) en vooral met de regeringspartner het CDA. Een enkeling probeerde het tumult nog te sussen met de mededeling dat het alleen maar ging om sex tussen jongeren onderling: "Mogen vijftienjarigen niet zelf uitmaken met wie ze vrijen?" probeerden zij nog. Anderen hadden allang door dat het daar helemaal niet om ging. Een vrijpartij tussen twee vijftienjarigen levert in de praktijk immers geen enkel probleem op, daar gaan politie en justitie niet mee in de slag. Het ging dus om een seksuele relatie van een volwassene met iemand tussen de 12 en de 16. Natuurlijk, nog een kind in de ogen van de ouders. Maar heeft dat kind, op weg naar volwassenheid, bewust en vooral onafhankelijk zo'n ingrijpende beslissing genomen?

Daar gaat het natuurlijk om. De wet moet worden aangepast aan de eisen van de tijd, het wetboek is op dit punt meer dan een eeuw oud. Met het rumoer over zijn eerste

voorstel in het achterhoofd zou de minister kunnen denken: Ik laat het maar voor wat het is. Dat zou, zeker wanneer er scherper wordt vervolgd, en er zoals het COC denkt wordt teruggevallen op oudere normen en waarden, een bedreiging inhouden voor waardevolle relaties.

Om dit gevaar te keren, ondernam het COC de gang naar het ministerie van justitie. De delegatie stelde de minister voor: 'Het verbod op seksuele contacten met jeugdigen blijft bestaan. Hieraan dient echter te worden toegevoegd dat het verbod in nader omschreven gevallen niet van toepassing is. Daarbij denken wij in het bijzonder aan die gevallen waarin de jongere in kwestie het contact zelf zocht, of een actieve rol speelde in het onderhouden ervan of zich er niet aan onttrok ofschoon dit mogelijk was.' En voor het COC bestaat die mogelijkheid wanneer er geen sprake is van grote machtsverschillen waarbij de volwassene het kind onder druk kan zetten.

De ondertekenaars van de petitie willen dat de ouders of opvoeders verantwoordelijk zijn voor met name de twijfelachtige contacten. En de rechter moet dan uiteindelijk uitmaken wat er echt aan de hand is. Uit andere berichten is intussen duidelijk geworden dat die rechter overbelast is, waar haalt hij tijd vandaan om dat antwoord te doen?

HARM VAN DE BERG

COC: seks met jongeren niet altijd vervolgen

(Van onze Haagse redactie)

DEN HAAG — Het COC, de grootste belangenvereniging voor homoseksuelen, wil dat seksuele contacten met kinderen beneden de zestien jaar strafbaar blijven. Maar als vaststaat dat het kind er volkomen vrijwillig aan meegewerkt heeft, moet van strafvervolging worden afgezien.

Het COC schrijft dat in een petitie die donderdag is aangeboden aan minister Korthals Altes van justitie. Op dit moment zijn alle seksuele contacten met jongeren nog strafbaar.

De petitie is ondertekend door meer dan tweehonderd personen en organisaties uit de kerk, de politiek, het onderwijs en jeugdwelzijn, de sociale wetenschappen en de criminologie.

Kern van het COC-voorstel is dat seksuele contacten met jongeren onder de zestien in principe strafbaar blijven, zodat de strafwet jongeren blijft beschermen tegen ongewilde contacten met volwassenen die op een of andere manier in een machts- of gezagrelatie met hen staan.

Ook incestueuze relaties moeten volgens de belangenvereniging verboden blijven. De algehele strafbaarheid vindt het COC echter, net als minister Korthals Altes, uit de tijd. Het COC is met haar voorstel gekomen omdat een eerder, verdergaand voorstel van Korthals Altes om seksuele contacten met jongeren vanaf 12 jaar in principe uit de strafwet te halen, politiek op grote problemen stuitte. Het COC had liever het voorstel van de minister gesteund, maar is, omdat dat niet haalbaar bleek te zijn, met dit compromis gekomen.

In praktijk wordt het verbod op contacten met jongeren niet meer zo streng nageleefd. Het COC vindt echter dat de wetgeving aangepast moet worden, om te voorkomen dat de versoepelde praktijk op den duur weer kan worden teruggedraaid.

Overigens vindt de organisatie het strafrecht wel het laatste middel om seksueel misbruik van kinderen aan te pakken, omdat verhoren en getuigen voor een rechtbank voor hen vaak zeer ingrijpend zijn.

20 07.01.16.

11

'Nuanceer verbod van seks met jongeren'

Tr
16-1

Van onze parlementsredactie

DEN HAAG - Het strafrechtelijk verbod op seksueel verkeer met jongeren onder de 16 jaar moet worden gehandhaafd, maar contacten die jongeren vrijwillig aangaan moeten buiten schot blijven.

Dat is de kern van een voorstel dat het COC gisteren, vergezeld van de handtekeningen van ongeveer tweehonderd deskundigen en organisaties, aan minister Korthals Altes van justitie heeft aangeboden.

Het COC hoopt met dit 'compromis' de tegenstellingen over liberalisering van seksuele contacten van jeugdigen te overbruggen. Onder de ondertekenaars bevinden zich een aantal prominenten op het gebied van strafrecht en geestelijke volksgezondheid.

Het meest opvallend is de steun van de oud-hoogleraar strafrecht, prof. mr. Melai. Hij was voorzitter van de commissie die de regering in 1980 adviseerde het verbod op seksuele omgang met minderjarigen onder de 16 en 12 jaar in het straf-

recht te handhaven.

Het COC volgt dit advies nu, maar vindt dat voor bepaalde gevallen strafuitsluitingsgronden in het wetboek van strafrecht moeten worden opgenomen. Gedacht wordt aan gevallen waarin de jongere het seksuele contact zelf zocht, een actieve rol speelde in het onderhouden ervan of zich hieraan niet onttrok hoewel dit mogelijk was.

Een absoluut verbod zou niet aansluiten bij de bestaande praktijk, aldus de vereniging, die opkomt voor de belangen van homoseksuelen. De COC-woordvoerders Van Rij en Schuijjer verklaarden gisteren in Den Haag, dat de gekozen oplossing jongeren vrij laat in het aangaan van seksuele contacten, terwijl de mogelijkheid blijft tegen seksueel misbruik op te treden. Ze gaven toe, dat het handhaven van de norm in het strafrecht 'pijn doet'. 'Maar het is dan ook een compromis.'

Het COC hoopt met zijn initiatief nog invloed uit te oefenen op het wetsvoorstel zware seksuele geweldsmisdrijven, dat Korthals Altes voorbereidt. De VVD-minister is van plan dit voorstel vóór april dit jaar bij de Tweede Kamer in te dienen. Verwacht wordt, dat het voorstel aanmerkelijk zal afwijken van het oorspronkelijke ontwerp, dat voorzag in het opheffen van de strafbaarstelling van vrijwillige seksuele contacten met minderjarigen boven de 12 jaar. Het kabinet ging hiermee in november '85 akkoord, maar vanuit de Kamer en de samenleving kwamen afwijzende reacties.

De CDA-fractie keerde zich meteen tegen, de PvdA nam later, geschrokken van de negatieve reacties uit haar achterban, 'afstand' en de VVD, die aanvankelijk positief reageerde, draaide onder invloed van achterban ook bij.

'Het gaat niet om kleuters'

Prof. Melai steunt voorstel over seksueel verkeer met kinderen

Tr
16-1

Van onze parlementsredactie

DEN HAAG - 'Het gaat hier om jongeren die toch werkelijk geen kleuter meer zijn en die je in staat moet achten zichzelf enigszins te bekijken.'

Zo verklaart prof. mr. A. L. Melai zijn handtekening onder het voorstel van het COC aan minister Korthals Altes van justitie om het verbod op seksueel verkeer met kinderen van 12 jaar tot 16 jaar niet toe te passen op vrijwillige contacten.

Melai, emeritus hoogleraar straf- en strafprocesrecht te Leiden, voegt er direct aan toe, dat hij in deze discussie geen pasklare antwoorden heeft. „Het trekken van leeftijds-grenzen is niet zo eenvoudig. Elke grens is arbitrair. Wat de één aan kan, hoeft nog niet voor de ander te gelden. Maar ik ben zeker geen libertijn, die vindt dat je Jan en alleman alles moet toestaan in de lichamelijke liefde. De seksualiteit heeft ook hele robuuste, harde kanten, waaraan je kinderen niet mag blootstellen.”

De handtekening van Melai wekte gisteren verraste reacties. Hij was voorzitter van de commissie die de regering in 1980 adviseerde het strafrechtelijk verbod op seksuele contacten met minderjarigen onder de 16 jaar te handhaven.

De commissie erkende weliswaar dat hieraan bezwaren kleven, maar zij koos het zekere voor het onzekere en liet de bescherming van de jeugdigen het zwaarst wegen. Argument was, dat kinderen en vol-

Oud-hoogleraar strafrecht, prof. mr. A. L. Melai heeft zijn handtekening gezet onder het voorstel van het COC om het verbod op seksueel verkeer met kinderen van 12 jaar tot 16 jaar niet toe te passen op vrijwillige contacten. Daarmee heeft hij een nuance aangebracht in het vijf jaar oude advies van 'zijn' commissie.

FOTO STOKVIS

wassenen in velerlei opzicht geen gelijkwaardige partners kunnen zijn.

'Niet erg veranderd'

Melai zegt, dat hij sindsdien „niet heel erg van standpunt is veranderd”. Hij wijst erop, dat hij zich destijds als voorzitter vooral inspande de meeste leden van de commissie op één lijn te krijgen. „Daarmee wil ik overigens niet zeggen dat ik wegloop voor het advies dat wij destijds hebben uitgebracht.”

Volgens Melai kan uit zijn hantekening niet meer worden afgeleid dan „een accentverschuiving”. „Ik heb het stuk van het COC niet blind getekend. Er valt iets te zeggen voor deze poging, die met de grootste mogelijke zuiverheid wordt ondernomen om uit het probleem te komen.”

Minister Korthals Altes nam uiteindelijk het advies van de commissie niet over. Zijn oorspronkelijke voorstel, waarmee het kabinet op 1. november 1985 akkoord ging, stelde

vrijwillige seksuele contacten tussen minderjarigen boven de 12 jaar en volwassenen niet langer strafbaar. Bij de liberale bewindsman sloeg de balans door naar de wils-vrijheid van burgers bij het aangaan van seksuele contacten.

Bescherming

In zijn opzet was er zeker ook oog voor de bescherming van minderjarigen. Zo zou op enigerlei wijze afdwongen seksueel verkeer met kinderen tussen 12 en 16 jaar wél strafbaar worden gesteld. De strafbaarheid van seksuele contacten met kinderen onder de twaalf, waarop nu al zwaardere straffen staan, zou onverkort worden gehandhaafd. Het voorstel sloeg als een bom in. De tegenstanders vroegen zich af waarom het kabinet de commissie-Melai niet had gevolgd. De CDA-fractie greep in haar afwijzende reactie op het voorstel van Korthals Altes meteen terug op het advies van de commissie. Het toenmalige Kamerlid Gerrit van Dam zei

destijds: „Het is uiterst moeilijk vast te stellen of er sprake is van vrije wil bij een minderjarige. Een volwassene heeft altijd een zeker overwicht. Je kunt niet spreken van een gelijkwaardige verhouding.”

Het VVD-Kamerlid mevrouw Rempt reeferde ook aan de commissie-Melai, maar in een andere zin. „Dat advies is vijf jaar oud. Het is wonderbaarlijk hoe snel zaken evolueren.”

Een paar dagen later werd zij, evenals minister Korthals Altes, teruggefloten door de toenmalige VVD-fractieleider Nijpels, die bang was geworden door de boze telefoontjes uit de achterban van de partij. Pikant was, dat Nijpels zelf als jong Kamerlid voor het opheffen van de 16 jaar-grens had gepleit.

De PvdA heeft zich in de discussie over liberalisering van seksuele contacten met minderjarigen altijd wat aarzeland opgesteld. De socialisten willen wel liberaliseren, maar de angst voor een achterban die het niet zal begrijpen, is groot. De

PvdA-fractie nam in het najaar van '85 „afstand” van het voorstel naar Korthals Altes, toen zij na een tv-uitzending van de Vara over het onderwerp werd overstelp door telefoontjes.

Stil

Sindsdien is het stil geworden. Korthals Altes stuurde het voorstel naar de Raad van State voor advies, nadat hij onder druk van Nijpels publiekelijk had verklaard van de liberalisering van de 'puberseks' geen halszaak te willen maken.

Een van de redenen voor het COC om nu actie te ondernemen is de vrees, dat straks bij de herziening van de strafbepalingen het absolute verbod wordt gehandhaafd. Volgens de COC-woordvoerders zal dat zonder twijfel een verscherpt vervolgingsbeleid tot gevolg hebben. „Het verbod krijgt dan immers een nieuwe legitimatie. Daardoor zal het moeilijker worden het aangevoerde vervolgingsbeleid van de laatste jaren voort te zetten.”

De kans dat de 16 jaar-grens absoluut blijft gelden, lijkt niet zo groot. Onder de ondertekenaars van de COC-petitie bevinden zich veel prominente deskundigen en organisaties die aan PvdA en VVD verwant zijn, zoals de Rooie vrouwen en de Vrouwen in de VVD. Niet voor niets toonde het COC zich hierover gisteren in Den Haag zeer verheugd.

Verheugd

De vreugde was evenwel het grootst over de handtekeningen van mr. Langemeijer, de oud-procureur-generaal bij de Hoge Raad, die binnen de PvdA veel gezag geniet, en prof. Melai, die met zijn steun een nuance in het advies van destijds heeft aangebracht.

Organisaties en personen van christelijke signatuur komen onder de ondertekenaars niet in groten getale voor. De landelijke Hervormde jeugdraad, de Protestantse stichting voor voorlichting en vorming omtrent relaties en seksualiteit (PSVG) en de oud-studentenpastor Van Kilsdonk vormen een kleine minderheid op de lijst.

Minister Korthals Altes verwacht, dat hij het wetsvoorstel vóór april bij de Kamer kan indienen. Wijzigingen op de oorspronkelijk versie worden zeker verwacht. Maar of de minister de aanvankelijk voorgestane liberalisering geheel overboord zal zetten is ook niet te verwachten. Dat zou hem wel erg veel gezichtsverlies opleveren.

Toch meer rechten voor ouders bij seks met minderjarigen

Tr 22-1

door E. Brongersma
oud-lid PvdA van de Eerste Kamer

Toen Tweede en Eerste Kamer zich in de jaren zestig steeds ontevredener toonden met de bestaande zedelijkheidswetgeving, stelde de minister van justitie een commissie in om een algehele herziening van dit hoofdstuk uit het wetboek van strafrecht voor te bereiden. Deze commissie (Commissie-Melai) sloot in 1980 haar arbeid af met een rapport, waarin onder andere seksuele handelingen met minderjarigen en afhankelijke personen aan de orde kwamen.

Volgens de sinds 1886 geldende wettelijke regeling bereiken jongens en meisjes hun seksuele meerderjarigheid met zestien jaren. Zodra ze zestien zijn kunnen ze zelf beslissen of ze met iemand anders seksuele omgang willen hebben. Willen ze dit niet, dan staat de ander die ondanks hun verzet zijn wil toch probeert door te drukken schuldig aan aanranding of verkrachting. Willen ze dit wel, dan is de ander niet strafbaar¹⁾. Maar zolang een minderjarige nog geen zestien is wordt hij verondersteld op dit gebied geen eigen wil te kunnen hebben.

Elke seksuele handeling met iemand onder de zestien is dus een misdrijf, en dit onverschillig de leeftijd van de dader: een jongen van veertien die seksuele spelletjes doet met een vriendje pleegt volgens het huidige strafrecht dus een misdrijf, waarop volgens de wet een gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren staat (art. 247 Wetboek van strafrecht).

Initiatief

De Commissie-Melai stelde op dit punt een ingrijpende wijziging voor, waarvan de draagwijdte aan pers en publiek destijds grotendeels ontging omdat zij bestond in een subtiele verandering van juridische terminologie. De leeftijdsgrens zou onveranderd blijven: zestien jaar. Maar strafbaar zou niet langer zijn de seksuele handeling op zichzelf, maar enkel het „bewegen tot“ die seksuele handeling. Alles hing er dus van af, wie het initiatief nam. Ging dat van de volwassene uit, dan bleef hij strafbaar. Ging het van het kind uit, dan was niemand strafbaar. Een uitzondering zou alleen gelden voor bepaalde, meer ingrijpende seksuele ge-

dragingen indien het kind nog geen twaalf was. Uitgangspunt voor de Commissie-Melai was, dat de seksuele vrijheid, het seksuele zelfbeschikkingsrecht van de jeugdige, bescherming verdient. Kinderen, ook jonge kinderen, kunnen seksuele gevoelens en verlangens hebben, en daar steekt niets verkeers in. De wetgever moet hun de vrijheid waarborgen, tegen ongewenste opdringerigheid nee te zeggen, maar daartegenover ook de vrijheid (die hun thans ontzegd wordt!) aan een passief verlangen naar seks met iemand gestalte te geven.

Dit voorstel van de commissie stuitte in de vakpers op veel kritiek. Niet zozeer vanwege dit uitgangspunt, dat over het algemeen wel aanvaard werd, maar vanwege de uitwerking daarvan in de wets-tekst. Meestal is aan het ontstaan van een seksueel contact immers een psychologische wisselwerking tussen de partners voorafgegaan die zich niet ontwarren laat. Hoe vast te stellen van wie het initiatief is uitgegaan? En bovenal – het gaat om een strafzaak! – hoe dit te bewijzen? Bovendien kwam nog de principiële vraag: als een volwassene het initiatief neemt en de jongere haakt daar meteen gretig op in, is dan de seksuele zelfbeschikking van die jongere wel aangetast op een wijze waartegen hij of zij beschermd moet worden?

Andere weg

Minister Korthals Altes besloot daarom van het voorstel af te wijken en een andere weg in te slaan. In zijn ontwerp handhaafde hij de strafbaarheid van alle seksuele handelingen met minderjarigen onder de twaalf jaar. Met jongeren van 12-15 jaar zouden geweldloze handelingen alleen verboden zijn als ze waren „voorbereid of bevorderd door giften of beloften van geld of goed, misbruik van uit feitelijke verhoudingen voortvloeiend overwicht of misleiding“. De minister legde dit ontwerp voor aan de Emancipatieraad, die het positief beoordeelde. Toen het de minister-raad was gepasseerd en publiek werd in november 1985, ontketende het een storm in de media. Weliswaar ging het minder ver dan de voorstellen van de commissie-Melai in zoverre het alle seksuele omgang met kinderen onder de twaalf bleef verbieden, maar door de nogal ongelukkige presentatie kregen pers en publiek de indruk,

dat aan kinderen vanaf twaalf jaar nu iedere bescherming ontnomen zou worden. Tekenend was de ingezonden brief in een groot dagblad, waarin een moeder zich afvroeg hoe de heer Korthals Altes wel zou kijken als zijn twaalfjarig dochttertje eens verkracht werd. Het goede mens had dus volstrekt niet begrepen waar het om ging. Er is natuurlijk geen sterveling die in het kader van het bestaande strafrecht verkrachting van wie dan ook, laat staan van een klein meisje, ongemoeid zou willen laten. Ook bij beter geïnformeerde mensen is soms de voorstelling gerezzen, alsof het ontwerp van minister Korthals Altes de rechten van de ouders zou aantasten. In feite is het tegendeel waar. Door seksueel verkeer van twaalf- tot vijftienjarigen niet meer absoluut te verbieden, wordt de bewegingsvrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de ouders vergroot. Willen zij zich verzetten tegen omgang van hun zoon of dochter met een bepaald persoon, dan staan hun daarvoor de gewone maatschappelijke middelen ten dienste, in het uiterste geval een beroep op de burgerlijke rechter. Blijkbaar hebben Nederlandse ouders het daarmee tot dusver op alle gebieden (school, kerk, jeugdwerk, sport, de straat, enz.) best kunnen doen, alleen als het om seksuele contacten ging hadden zij die vrijheid niet. Daar was de beslissing hun uit handen genomen.

Het ontwerp Korthals Altes wilde ouders het recht geven, zich eventueel niet te verzetten tegen seksuele contacten van hun twaalf- tot vijftienjarige kinderen, of die zelfs toe te staan. Dat dit onder omstandigheden een groot voordeel is, mag duidelijk zijn. Zolang Jan of Marietje strikt gehoorzamen wanneer vader hun de omgang met meneer X of mevrouw Y verbiedt, loopt alles nog best. Maar pubers zijn tegenwoordig niet meer zo verschrikkelijk gehoorzaam en er bestaat een gerede kans, dat Jan of Marietje in het geheim toch doet, wat vader verboden heeft of zeker zal verbieden. Dan onttrekt zich wat in die verhouding gebeurt ook volledig aan vaders oordeel en invloed. Als we daartegenover aan die moeder denken, die in de Haagse Post (1978, no. 11) door M. Berkel werd geïnterviewd over de relatie van haar zoontje met een man, dan zien we hoezeer een ouder bij zo'n goedgekeurde verhouding de

opvoedkundige controle behoudt. Het is zoals een Franse vader het zei: „Het is toch je eigen kind? Dan zie je toch of die relatie hem gelukkig maakt of hem kwaad doet?“ Maar dat ziet vader of moeder niet wanneer Jan of Marietje het stiekem (moeten) doen! Het voorstel Korthals Altes sloot ook aan bij de in de laatste twintig jaar gegroeide praktijk van politie en justitie. Het was immers steeds meer gewoonte geworden, van opsporing en vervolging af te zien, wanneer het hij een seksuele handeling betrokken kind niet al te jong was en kennelijk geheel uit vrije wil had meegedaan. Dat volgens vrijwel alle deskundigen alleen al het feit van verhoord worden over dergelijke zaken hoogst schadelijk voor het kind is, speelde bij die terughoudendheid ook een rol.

Toch is het beter, natuurlijk, wanneer zo'n praktijk niet op de wisselende persoonlijke inzichten en beslissingen van politiefunctionarissen en officieren van justitie berust, maar in de wet is vastgelegd. Tegenover de eind 1985, begin 1986 om zijn voorstel ontketende

storm scheen minister Korthals Altes intussen bereid tot wijken. Het COC heeft nu een initiatief genomen om een uitweg te wijzen uit de dreigende impasse. De gegeven oplossing sluit nauw aan bij een uitpraak, door het Landelijk beraad van chefs jeugdpolitie in 1982 gedaan. Zij komt in het kort hierop neer: handhaaf de thans geldende leeftijdsgrens van zestien, maar voeg daaraan een zogenaamde strafuitsluitingsgrond toe: niet strafbaar is hij die seksuele handelingen pleegt met iemand van twaalf tot vijftien jaar, als die jongere zelf die handelingen bewust heeft gezocht, die omgang onderhield of er zich niet aan onttrok, ook al was dat heel goed mogelijk. In een eventueel tegen hem of haar gerichte strafzaak zal de verdachte zelf met dit argument naar voren moeten komen en het voor de rechter aannemelijk maken. Deze oplossing, neergelegd in een petitie aan de minister van justitie en de Tweede Kamer, heeft adhesie verworven van professor Melai en verschillende andere strafrechtsgelerten.

¹⁾ We laten in het volgende de speciale bepalingen die gelden bij gezagsverhoudingen (ouder/kind, leraar/leerling enz.) geheel buiten beschouwing.

Commentaar

Zestien jaar en jonger (1)

Over herziening van de meer dan honderd jaar oude strafbepalingen inzake seksuele contacten met minderjarigen beneden de zestien jaar wordt in de politiek al meer dan tien jaar gepraat. Maar tot een aanpassing van het Wetboek van strafrecht is het nog niet gekomen. De materie is zo gevoelig, dat politici huiverig zijn hun vingers er aan te branden. Het tumult dat ruim een jaar geleden ontstond toen minister Korthals Altes van justitie voorstelde vrijwillige seksuele contacten met jeugdigen boven de twaalf jaar uit het strafrecht te halen, spreekt boekdelen. Onder druk van zijn eigen partijgenoten in de Kamer, die danig schrokken van de reacties uit hun achterban, moest de minister zijn voorstel intrekken. Waarom reageren veel volwassenen zo heftig als het om seksueel verkeer van kinderen gaat? Is seksualiteit hun exclusieve bezit of hebben ze er zelf zo'n rotzooitje van gemaakt, dat ze hun kinderen daar aan niet willen blootstellen? Als je kijkt welke plaats de seks in onze huidige cultuur inneemt, kon dat laatste wel eens waar zijn.

In de jaren zestig is de seksualiteit weliswaar uit de taboesfeer gehaald, maar geenszins in een ontspannen sfeer terecht gekomen. Seks is een consumptie-artikel geworden. Advertenties voor 'verwennerij in de privésfeer' beslaan in veel dagbladen meer dan een pagina, tal van reclamebooschappen bevatten verwijzingen naar seksuele genoegens, symbolen van seks en erotiek zijn niet meer van het scherm, vooral de video-clip, weg te denken.

De keerzijde is dagelijks in dezelfde media te zien. Seksueel misbruik van kinderen komt veel meer voor dan we tot voor kort aannamen. Homoseksuelen moeten nog altijd vechten tegen vooroordelen en (soms) lijfelijk geweld. Hetzelfde geldt voor vrouwen, die bovendien nog altijd het twijfelachtige voorrecht genieten het exclusieve symbool van seks te zijn. De seksualiteit zit, kortom, nog altijd in een verdrongen hoek van onze cultuur, omgeven door veel hypocrisie en verkramptheid. De commercie houdt het publiek slechts een schijnvrijheid voor. Wie het dus heeft over seksualiteit van kinderen, zal zich moeten realiseren dat ook zij dagelijks met een sekswereld worden geconfronteerd die de volwassenen hebben gecreeerd.

Tr 17-1

Zestien jaar en jonger (2)

Over seksuele contacten van minderjarige jongeren wordt in onze samenleving uiteenlopend gedacht. Ook de commissie onder leiding van prof. mr. A. L. Melai stelde dat zes jaar geleden in haar advies over herziening van het strafrecht terzake nuchter vast. Aan de ene kant zijn er bevoelingsgroepen die op levensbeschouwelijke gronden seks van jongeren als zodanig verwerpelijk vinden. Lijnrecht hiertegenover staan anderen, zoals de NVSH en het COC, die vinden dat seksuele contacten met kinderen niet schadelijk zijn.

De kernvraag voor de overheid is evenwel niet of seksueel verkeer van jongeren al dan is toegestaan, maar of en wanneer het paardemiddel van het strafrecht daarop moet worden losgelaten. De huidige strafbepalingen trekken grenzen bij twaalf en zestien jaar. Over de grens van twaalf jaar zijn de meningen nauwelijks verdeeld: die moet blijven bestaan. Over de groep van twaalf tot zestien jaar lopen de inzichten uiteen. Het COC heeft nu bij wijze van compromis voorgesteld de grens van zestien jaar in het strafrecht te handhaven, maar uitzonderingen te maken voor contacten die jongeren beneden die leeftijd actief en vrijwillig aangaan. Men kan zeker van een compromis spreken. Het is een 'nee, tenzij'-oplossing, die doet denken aan vroegere oplossingen voor de sociale werkelijkheid van de abortus: niemand is er gelukkig mee, maar in de praktijk gebeurt het nu eenmaal.

De discussie over dit initiatief van het COC zal naar onze mening zich vooral moeten toespitsen op de vraag naar de aard en de mate van de vrijwilligheid van de betrokken minderjarigen. Als het initiatief van het COC deze discussie uitlokt, dan is dat op zichzelf al een verdienste van het COC.

De overheid: beschermheer of zedenmeester?

Sek jan '87

De herziening van de seksueel-geweldswetgeving is al lange tijd een onderwerp van heftige discussies. Ook binnen de vrouwenbeweging lopen de meningen uiteen. Dit bleek ondermeer op de COC-vrouwendiscussiedag in oktober vorig jaar en tijdens een bijeenkomst van de Landelijke werkgroep Vrouw & Recht november jongstleden die aan dit onderwerp gewijd was. De verschillen van mening spitsen zich vooral toe op de wetsartikelen met betrekking tot seksuele handelingen in afhankelijkke relaties. In de nota van het COC en de NVSH Zeden en Straffen wordt gepleit voor terugkoudendheid bij strafbaarstelling van zulke handelingen en voor het hanteren van andere vormen van conflictoplossing zoals hulpverlening en civiel recht. De reden hiervoor is dat het strafrecht vele negatieve effecten zou hebben en niet of nauwelijks positieve effecten.

Gepast wantrouwen

Het strafrecht heeft inderdaad veel negatieve aspecten; er is sprake van klassenjustitie, en gevangenisstraf heeft geen enkel positief effect op de dader. Maar waarom wordt daar pas een punt van gemaakt als het om seksueel geweld gaat? Nu na vele jaren vrouwenstrijd er een begin wordt gemaakt met het serieus nemen van seksueel geweld (ook door politie en justitie) moeten alle middelen die voorhanden zijn gebruikt worden, en dus ook het strafrecht. Natuurlijk is een gepast wantrouwen op zijn plaats tegenover de huidige bereidwilligheid van politie en justitie om seksueel geweld serieuzer te nemen. Dat wantrouwen is echter evenzeer op zijn plaats tegenover degenen die, pas zodra het om misdrijven tegen vrouwen gaat, roepen dat het strafrecht toch zo slecht is. Decriminalisering prima, maar seksueel geweld als allerlaatste! Vanuit de vrouwenbeweging is overigens nooit om hogere straffen of meer cellen gevraagd, wel is er op aangedrongen om de mogelijkheden die het strafrecht biedt daadwerkelijk te gebruiken. Als positieve aspecten van het strafrecht zie ik het voorkomen van geweldadige eigenrichting en het bestaan van een collectieve norm die seksueel geweld afkeurt. Het laatste betekent een steun in de rug voor vrouwen die zelf iets tegen een dader willen ondernemen, bijvoorbeeld via het civiele recht. Zulke steun hebben ze ook hard nodig, want zo makkelijk is het niet om een civiele procedure aan te spannen. Dege- ren die het civiel recht als het alternatief zien voor het strafrecht verge- ten dat er in de praktijk meer nadelige kanten aan zitten dan een aantal succesvolle straatverboden doen vermoeden.

Civiel recht

In een civiele procedure staat een vrouw voor de vrijwel onmogelijke opgave om te bewijzen dat het seksueel geweld heeft plaatsgevonden. Er zijn immers geen getuigen, en ze heeft niet de bevoegdheden die een Officier van Justitie heeft om het bewijs op tafel te krijgen. Voor veel vrouwen zal het bo-

Al lange tijd wordt gediscussieerd over een herziening van de zedelijkheidswetgeving. In november 1985 presenteerde minister Korthals Altes een nieuw wetsontwerp aan de ministerraad. Delen van dit voorstel lekten uit en veroorzaakten nogal wat beroering, met name omdat volgens het voorstel het absolute verbod op seksueel contact met kinderen in de leeftijd van 12 tot 16 jaar opgeheven zou worden. Korthals Altes krabbelde schielijk terug en boog zich over een nieuw voorstel, dat nu binnenkort aan de Tweede Kamer aangeboden zal worden. In de discussies over deze nieuwe wetgeving spelen verschillende belangen en opties een rol. Deze discussies concentreren zich op een aantal punten. Eerste punt betreft de vraag of wetgeving ten aanzien van seksualiteit onder het strafrecht moet vallen (dat wil zeggen dat de overheid/staat verantwoordelijk is voor strafvervolg bij overtreding) of onder het civielrecht (dat de verhouding tussen de burgers onderling regelt). De wens vanuit de vrouwenbeweging dat de staat maatregelen treft om seksueel geweld te bestrijden lijkt moeilijk te combineren met de wens van veel progressieve groepingen dat de staat zich zo min mogelijk in laat met het regelen van de seksuele verhoudingen tussen burgers. Een tweede punt van discussie betreft seksualiteit binnen afhankelijkke relaties, waaronder seksuele verhoudingen tussen volwassenen en minderjarigen. Zijn bescherming van (met name) meisjes tegen incest-ervaringen te combineren met het bieden van ruimte aan de seksualiteitsbeleving van kinderen en jongeren, eventueel binnen een relatie met een volwassene? Binnen en buiten het COC blijken vrouwen en mannen naar aanleiding van onder andere deze punten nogal eens verschillende standpunten in te nemen over welke herzieningen in de zedelijkheidswetgeving noodzakelijk zijn. Sek laat een man en een vrouw hierover aan het woord. De beide standpunten belichten een discussie die ook binnen het COC tussen mannen en vrouwen heeft gespeeld, naar aanleiding van de nota Zeden en straffen die de bestuurscommissie Wetgeving van het COC samen met de landelijke werkgroep Jeugdemancipatie van de N.V.S.H. opstelde.

tekening Loes Verbeek

Een Officier van Justitie kan bijvoorbeeld door een strafzaak voorwaardelijk te seponeren een stok achter de deur creëren, om er voor te zorgen dat de incest ophoudt. Dat is meer dan van de gevestigde hulpverlening gezegd kan worden. Deze heeft het overigens op dit gebied altijd behoorlijk laten afweten. Vaak is het voorgekomen dat incest jaren voortduurde, terwijl hulpverleners er al lang van op de hoogte waren.

Verschillen

Het aanspannen van een civiele procedure, waardoor de weerbaarheid van vrouwen vergroot kan worden omdat ze zelf het initiatief nemen, is ook om financiële redenen niet voor iedereen weggelegd. Ook al krijgt een vrouw een toegevoegde advocaat, ze zal toch het griffierecht en de eigen bijdrage moeten betalen. Bovendien loopt ze een grote kans, gezien de zware bewijslast die ze moet leveren, de procedure te verliezen, zodat ze tot de proceskosten

van de tegenpartij veroordeeld kan worden.

Ik wil er verder op wijzen dat de verschillen tussen strafrecht en civiel recht niet altijd even groot zijn. Ik zal dit aan de hand van drie voorbeelden toelichten:

1. Als getuige in een strafzaak is een vrouw vaak gedwongen allerlei intieme ervaringen te vertellen. Door zorgvuldig optreden van politie en justitie zou dat zo veel mogelijk beperkt kunnen worden. Wil een vrouw echter in een civiele procedure enige kans maken dan zal ze er niet aan kunnen ontkomen om precies te vertellen wat er is gebeurd.
2. Uit een onderzoek naar de ervaringen van daders met straatverboden in kort geding (Nemesis jaargang 1 nr. 7) is gebleken dat daders de beperking van hun bewegingsvrijheid (opgelegd in een civielrechtelijke procedure) als een even grote zo niet grotere straf ervaren als gevangenisstraf.

3. Een aantal advocaten die lid zijn van de werkgroep Vrouw & Recht hebben er op gewezen dat het regelmatig voorkomt dat een dader zich niet houdt aan het (in een civiel-procedure) opgelegde straatverbod, ook de dwangsom niet kan betalen en vervolgens daardoor toch in het Huis van Bewaring belandt door gijzeling.

Het bovenstaande is geen pleidooi om altijd maar te vervolgen via het strafrecht, maar om per geval te bekijken welke middelen het beste gebruikt kunnen worden. Het strafrecht kan daar mijns inziens één van zijn. Op de COC-vrouwendiscussiedag is gezegd dat tot het moment dat seksueel geweld als een algemeen maatschappelijk probleem wordt erkend een aparte titel voor seksuele geweldsdelicten binnen de strafwet noodzakelijk is. Ik ben het hiermee eens, niet alleen om de hierboven genoemde reden maar ook omdat het bij seksueel geweld niet alleen gaat om een aantasting van de keuzevrijheid, maar ook om een inbreuk op één van de meest

intieme dingen die er bestaan: iemands seksualiteit. Dit is naar mijn mening niet te vergelijken met een 'gewoon' geweldsdelict en verdient daarom een aparte plaats, bij voorkeur onder het kopje seksuele geweldsmisdrijven.

Keuzevrijheid?

Zoals ik in het begin van dit stukje al opmerkte bestaat de meeste onenigheid over het strafbaar stellen van seksuele handelingen in afhankelijkke relaties door middel van absolute of relatieve verboden. Inmiddels is gebleken dat het absoluut verbod op seksuele handelingen met kinderen van 12 tot 15 jaar gehandhaafd blijft.

Hoewel ik een relatief verbod waarin misbruik van overwicht strafbaar werd gesteld zeker niet afgewezen zou hebben, denk ik dat er niet te veel de nadruk moet worden gelegd op de keuzevrijheid die kinderen hebben. Zonder te kort te willen doen aan de seksualiteitsbeleving van kinderen, vind ik dat niet te snel mag worden aangenomen dat er sprake is van actieve instemming van het kind met de seksuele handelingen. Zeker tussen mannen en meisjes spelen maatschappelijke machtsverhoudingen een rol, die het weigeren van zulke handelingen bemoeilijken.

Wat betreft seksuele kindermishandeling binnen het gezin en binnen andere afhankelijke relaties denk ik dat een apart wetsartikel en een absoluut verbod zeer op zijn plaats is, omdat er hier van enige keuzevrijheid nauwelijks sprake kan zijn. Overigens vind ik, zoals ik al hierboven gezegd heb, dat bij eventuele vervolging van zulke gevallen het belang van het kind voorop moet staan en dat de Officier van Justitie het best in overleg met een instelling als de Vereniging voor Seksuele Kindermishandeling kan handelen. Uitgangspunt moet zijn dat het seksueel geweld op- houdt, op een manier die voor het kind de minste schade met zich meebrengt.

Gorrit Goelings:

Binnenkort wordt een COC petitie-actie afgesloten, waarin wordt voorgesteld bepaalde seksuele relaties van niet-afhankelijke jongeren onder de 16 jaar uit te sluiten van strafvervolg. De inhoud van dit voorstel kan worden beschouwd als een laatste poging om te komen tot een bescheiden liberalisering in het komende wetsontwerp. De petitie beoogt die gevallen straffeloos te maken waar de betreffende jongeren het seksuele contact zelf zochten, actief onderhielden of er zich niet aan onttrokken hoewel dit mogelijk was. Dat is een wat zorgvuldiger afbakening dat het door Korthals Altes in 1985 gedane voorstel, dat seksueel contact met minderjarigen tussen 12 en 16 jaar alleen strafbaar stelde wanneer er sprake was van prostitutie of machtsmisbruik. Door de klungelige presentatie van dit voorstel leek het bovendien een absolute verlaging van de strafbaarheids grens naar 12 jaar in te houden. Elke absolute grens, ook de bestaande, houdt overigens het nadeel in dat de ene jongere onvoldoende beschermd wordt

tegen ongewenste toenadering, terwijl de andere ongewild belemmerd wordt in het seksuele zelfbeschikkingsrecht. Vorig jaar november dwongen hysterische reacties van het CDA en rechtse media de minister drie weken na de presentatie van het omstreden voorstel tot een mokkens capituleren voor de camera's van 'Den Haag Vandaag'. Onopgemerkt bleef intussen het voorstel in hetzelfde wetsontwerp, seksuele handelingen met volwassenen in afhankelijkheidsrelaties waarin overwicht wordt misbruikt, strafbaar te stellen. Het wordt dus riskant een vaste relatie aan te gaan met iemand zonder eigen in-komen.

Reageerde de minister al mokkend, wie de afgelopen jaren ideeën heeft aangedragen voor werkelijke liberalisering of zelfs afschaffing van de afzonderlijke zedenwetten kan slechts met verbittering op deze ontwikkeling terugzien. Dat geldt zeker voor de opstellers van de COC-NVSH-nota *Zeden en Straffen*, dat pas weer van de plank hoeft te komen om er een voetnoot aan te wijden in het gedenkboek 'Vijftig jaar COC'.

ZEDELIJKHEIDSWETGEVING

Pijnlijk was dat de roep om strenger en veelvuldiger straffen ook vanuit COC-gelederen werd gehoord, met name uit de COC-vrouwengroep en op de COC-vrouwendiscussiedag over deze thematiek (Utrecht, 19 oktober 1985). Slechts enkele jaren of zelfs maanden na COC-uitspraken als de congresuitspraak over pedoseksualiteit, het LB-commentaar op de pornowet en dat op het justitie-ingrijpen jegens 'de' Rotterdamse woongroep, brengt de vijfde colonne van de fatsoensrakkerij de werkelijkheid van alle seksuele relaties terug tot een sja-bloon. Een machtige dader (man, opvoeder, verzorger, volwassene) vergrijpt zich aan een weerloos slachtoffer (vrouw, opvoeding, verpleegde, jeugdige) en kan slechts weerhouden worden door een almachtige kuise kruisrider: de overheid die -zoals wij weten- het zwaard niet tevergeefs draagt.

Analyse

Zo'n opvatting vraagt niet om een discussie maar om een analyse. Globaal zit het volgens mijn idee zo: de periode rond 1970 bracht de 'seksuele revolutie', de tweede feministische golf en de anti-conceptiepil. Vrouwen die zich losmaakten van een benauwend milieu vonden zich terug in een open maatschappij waarin vele mannen enkel de vrije partnerkeuze hadden opgepikt uit ideeën rond seksuele bevrijding. Ze zagen zich bejegend als lustobjecten of loslopend wild, en misten de traditionele beschermingsmechanismen: de ridderslike moraal, de huwelijkse trouw danwel vaderlijke bescherming, het risico van ongewenste zwangerschap als drempel voor ongewenste intimiteiten. Velen gingen zich onveilig voelen, terwijl de economische en algemene sociale ontwikkelingen ook al gevoelens van onveiligheid opwekten. Rechtse media en politici speelden daar bovendien op in. De opeenvolging van centrale thema's illustreert de verschuiving: van abortus ('baas in eigen buik') naar porno ('is verkrachting') en vandaar naar seksueel geweld in het gezin ('elke man is een verkrachter'). De overigens terecht aandacht voor mensen die als slachtoffers van seksueel geweld alleen de onaangename, traumatiserende kant van seksualiteit kenden, leidde tot een algemeen negatieve waardering van (manelijke) seksualiteit in bepaalde feministische kringen. Het ging niet meer om bescherming van de eigen seksualiteit tegen geweld, maar om bescherming tegen seksualiteit gezien als geweld. Vandaar ook het tot in het absurde opprekken van de term 'seksueel geweld' tot zelfs een onwillekeurige aanraking of een onbescheiden blik eronder gevat kon worden.

Uitgangspunten

Ik acht een discussie bij voorbaat onvruchtbaar, als niet van de volgende uitgangspunten wordt uitgegaan:

1. De term 'seksueel geweld' betreft uitsluitend situaties waarin iemand door misbruik van het recht van de sterkste een ander dwingt tot het plegen of dulden van seksuele handelingen.
2. Iedereen, ongeacht sekse, relationele voorkeur, maatschappelijke positie of leeftijd, verdient respect in zijn of haar initiatief of actieve instemming gericht op seksuele omgang met een ander, tenzij hij of zij seksueel geweld gebruikt.
3. Seksuele relaties behoren tot de intieme levenssfeer en worden dus beheerst door affecten en emoties: dat maakt ze bij uitstek ongeschikt voor rationele beoordeling, met name juridische, en voor ingrijpen van buiten, met

name door de overheid.

Vanuit bovenstaande uitgangspunten kom ik tot de volgende stellingen waarvan de inhoud in *Zeden en Straffen* is terug te vinden of er logisch uit voortvloeit:

1. Seksualiteit is niet strafwaardig. Geweld tegen iemand's seksualiteit of seksuele zelfbeschikking is dat wel. Delikten die daaronder vallen moeten als geweldsdelikten strafbaar worden gesteld. Daarbuiten is een afzonderlijke seksualiteitswetgeving onterecht en zelfs schadelijk.
2. Een handeling wordt niet strafwaardiger als hij seksueler is. Penetratie is seksueler dan andere seksuele handelingen. Gewelddadige penetratie is niet per definitie gewelddadiger dan andere vormen van seksueel geweld. Dus is het

onjuist er een zwaardere strafbedreiging tegenover te stellen.

3. Minderjarigen dienen serieus genomen te worden in hun gedrag tegenover en hun mededelingen betreffende seksuele ervaringen. Degenen die zulke ervaringen positief waarderen of er blijk van geven er bewust voor gekozen te hebben, verdienen evenveel respect als zij die zich als slachtoffers van seksuele kindermishandeling bekend maken. Wie hun initiatieven afdoet als vorm van 'passieve instemming' geeft blijk van hypocrisie en van intense minachting voor de gevoelens van deze jonge mensen.
4. Analooq aan het voorgaande verdienen ook bewust gekozen relaties van verpleegden met hun verzorgers gerespecteerd te worden.
5. Emotionele machtsverschillen binnen relaties mogen niet automatisch worden gelijkgesteld met economische of sociale machtsverschillen. Bij wederzijdse affectiviteit passen wederzijdse overwichten er afhankelijkheden, die niet gerationaliseerd kunnen worden. Een formeel zwakkere partner kan al dan

niet bewust de formeel sterkere aan zich binden en beheersen.

6. Strafrechtelijk ingrijpen in of na een relatie betekent een lijdensweg voor de verdachte en voor het slachtoffer c.q. de partner. Verhoord worden over zeer intieme ervaringen zal als des te ingrijpender worden ervaren waar een emotionele band bestaat of heeft bestaan. Daarom mag niemand, ook een jong kind niet, worden verplicht tot een getuigenverhoor over seksuele ervaringen. Tot strafrechtelijk ingrijpen -uitgaand van een publieke moraal en gericht op bestraffing van de dader- mag alleen worden overgegaan als het slachtoffer dat zelf wenst en andere vormen van conflictoplossing -waarin het welzijn en zelfbeschikkingsrecht van de (verondersteld) benadeelde partij centraal staan- niet kunnen worden toegepast. Deze andere vormen zijn de informele afdoening, de hulpverlening en het civielrecht.

COC wil versoepeling van verbod op seksueel contact met jeugdigen Wh.16-1

Het verbod op seksuele contacten met jeugdigen blijft in het Wetboek van Strafrecht staan, maar hieraan dient te worden toegevoegd dat het verbod in nader omschreven gevallen niet van toepassing is. Gedacht moet worden aan gevallen waarin de jongere zelf het seksuele contact zocht of een

actieve rol speelde in het onderhouden ervan, of indien er geen sprake is van een groot machtsverschil. Donderdag heeft het COC een voorstel van deze strekking aangeboden aan minister van justitie Korthals Altes.

Door NONJA MEINTSER

In november 1985 kwam het kabinet-Lubbers-I met het voorstel om de strafbaarstelling van seksuele contacten met jongeren tussen de 12 en 16 jaar te vervangen door een verbod op seksueel misbruik. Alleen seksuele contacten die voorbereid of bevorderd waren door giften of beloften van geld of goed en misbruik van overwicht of misleiding zouden in dat voorstel strafbaar blijven.

tekening Loes Verbcek

De heftige reacties van vooral CDA-zijde en het feit dat de Tweede Kamer-verkiezingen eraan kwamen, waren voor Korthals Altes aanleiding het voorstel schielijk in te trekken. Binnenkort komt niet dat voorstel, maar wel de strafbaarheid van seks tussen volwassenen en jongeren aan de orde als de zedelijkheidswetgeving bekeken wordt. Het COC heeft niet willen wachten totdat de regering met een nieuw wetsontwerp komt, maar ontwierp alvast een voorstel, dat bedoeld is om de ontstane tegenstellingen te overbruggen. Een compromis. Liever zag het COC het oorspronkelijke regeringsvoorstel aangenomen worden, maar dat is politiek niet haalbaar.

Dat het voorstel als compromis geslaagd is bewijst het grote aantal en de verscheidenheid van de ondertekenaars, onder wie bijvoorbeeld mr. A.L. Melai, Hedy d'Ancona, het Humanistisch Verbond, pater Van Kilsdonk, VVD-vrouwen, Rooie Vrouwen, PPR-partijbestuur, de Abop.

Rechtsonzekerheid

Het COC vindt een absoluut verbod van seksuele contacten tussen volwassenen en jongeren onder de 16 niet gerechtvaardigd. Dit sluit „immers niet aan bij de praktijk, waarin ook jongeren onder de 16 seksuele contacten onderhouden“. Het COC wijst er op dat het vervolgingsbeleid van het openbaar ministerie in de

afgelopen jaren daar ook rekening mee houdt. Het aantal veroordelingen wegens seksueel contact met een jeugdige onder de 16 jaar daalde tussen 1950 en 1982 van 10,7 tot 0,7 per 100.000 inwoners. Er is echter geen sprake van een vastomlijnd opsporings- en vervolgingsbeleid, hetgeen een grote mate van rechtsonzekerheid met zich meebrengt. Het COC erkent dat ook een wetswijziging geen einde zal maken aan de rechtsonzekerheid, daar het in haar voorstel uiteindelijk de rechter is die uitmaakt of er sprake is van vrijwillig seksueel contact of van enige vorm van dwang.

Het COC vindt dat bij het bestaan van „aanzienlijke machtsverschillen“ ook contacten waartegen een kind zich niet verzet, maar ook niet actief instemt, als strafbaar misbruik moet worden opgevat.

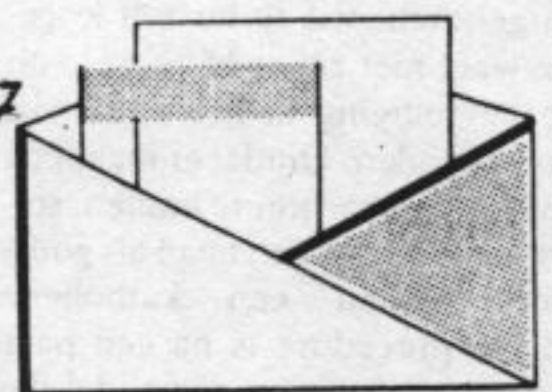
Alleen als dwang ^{UN 8.1.87} geheel afwezig is

Het valt helaas niet te ontkennen dat homofilie bestaat, maar ik vind dat ze het maar voor zich moeten houden en er anderen niet mee lastig vallen. Ze kunnen die verlangens wel hebben, maar hoeven het niet in de praktijk te brengen. Ik weet nauwelijks iets walgelijks voor te stellen als twee mannen of twee vrouwen, die het met elkaar doen, of het zou dierenmishandeling moeten zijn". Zo schreef, kort samengevat, naar mijn gevoel een mevrouw uit Maarsbergen over de gevoelens van andere mensen. Niet geremd door enige kennis van zaken geeft zij haar mening over pedofilie (UN, 10 dec. 1986).

Pedofielen zijn mensen die kinderen geestelijk verkrachten zegt zij, onder het mom van stoep en speelgoed. Kinderen zijn a-seksuele hulpeloze wezens, die zich heel gemakkelijk van alles laten wijsmaken. Soms laten moeders het contact met een pedofiel toe. Dit is misdadigheid met voorbedachte rade, zo iets als een moeder die in drift haar kind doodslaagt. Zo verwacht zij ook gedwongen incest met een vrijwillig sex-contact. Het kan allemaal nog erger, als het zelfs niet eens meer in het geniep gebeurt.

Het ziet er inderdaad nogal verward uit, maar dit is ongeveer kort samengevat de mening van deze mevrouw uit Maarsbergen. Al haar truttigheid over sex projecteert zij op anderen. Het is mij duidelijk dat een kind in haar nabijheid zich niet kan laten zien zoals het is. Van seksuele uitingen zal zij nooit iets hebben waargenomen.

Misschien ten overvloede wil ik zeggen dat pedofielen niet anders zijn dan andere mensen. Er zijn aardige en ook minder aardige. Wat ik persoonlijk onder pedofilie versta is het houden van kinderen en het van daaruit streven naar een open relatie

Lezerstribune

tussen een kind en een volwassene, die het plezierig vinden bij elkaar te zijn om allerlei dingen samen te doen en het ook lekker vinden af en toe eens lekker met elkaar te knuffelen. Sex is daarbij mogelijk, maar alleen als beiden het echt willen en dwang afwezig is.

Wat is er eigenlijk verkeerd aan kinderen, leuk, lief en ook lichamelijk aantrekkelijk te vinden? Wat is er op tegen als een kind een volwassene aardig vindt en daarbij een lichamelijk plezier beleeft? Denk eens na, zou dat iemand wat aangaan?

Arie de Klerk,
J. J. P. Oudkwartier 88,
Bilthoven.

juf is ook zo!

Het doorbreken van de heteronorm is een zaak van iedereen

Vernieuwing, jaargang 46, nummer 1, januari 1987

Ans Robben

Ervaringen van lesbische vrouwen in het onderwijs vormen het centrale thema van het boek *Juf is ook zo!*.¹ Het blijkt dat er vaak een enorme kloof ligt tussen met de mond beleden acceptatie en werkelijke aanvaarding. De norm van heteroseksualiteit lijkt binnen het onderwijs nog recht overeind te staan.

Het gesprek dat Ans Robben had met de godsdienstlerares Karien laat zien dat het voor een beginnende leerkracht nog extra moeilijk is iets te doen met haar lesbisch-zijn, omdat de situatie voor nieuwelingen in het onderwijs vaak heel complex is. Die complexiteit heeft bovendien tot gevolg dat het moeilijk na te gaan is welke invloed het lesbisch-zijn heeft op de gang van zaken. Die onduidelijkheid wordt gesignaleerd in het gesprek, net als de 'dubbele moraal' van hen die zeggen homoseksuele en lesbische collega's te accepteren en de manier waarop zij dat dan vervolgens niet doen. Tenslotte wordt er nog kort ingegaan op het boek *Juf is ook zo!*: hoe kun je je het beste als lesbische leerkracht handhaven in het onderwijs?

Een konklusie die uit de interviews in *Juf is ook zo!* en uit het verhaal van Karien getrokken kan worden is, dat lesbische vrouwen dikwijls het slachtoffer blijken te worden van hun coming-out. Het openlijk uitkomen voor je lesbische voorkeur roept nogal eens weerstanden en agressie op. Lesbische leerkrachten raken daardoor op den duur zo gefrustreerd, dat ze het bijltje erbij neergooien. Om dat laatste te voorkomen wordt er gewerkt aan strategieën die er vooral op gericht zijn het initiatief en daarmee de kracht en de effectiviteit van handelen bij de lesbische leerkrachten te leggen. Zij moeten in de aanval kunnen, want dat is de beste verdediging.

Een groep die zich vooral bezighoudt met de problematiek van lesbische leerkrachten is de *Werkgroep Lesbische Vrouwen in het Onderwijs (LVO)*.³ Deze werkgroep heeft het boek *Juf is ook zo!* samengesteld. Het verhaal dat Karien hier vertelt is exemplarisch voor de manier waarop lesbische vrouwen in het onderwijs behandeld worden.

Hoewel Karien nog niet helemaal afgestudeerd is, besluit ze toch alvast te solliciteren. Na jarenlang onderwijs te hebben genoten, wil ze nu zelf lesgeven. Ze weet niet zeker of ze wel voldoende bevrediging in het onderwijs zal kunnen vinden. Omdat er maar één manier is om daarachter te komen, solliciteert Karien naar een baan als godsdienstlerares aan een katholieke school. De procedure is na een paar dagen rond en ze krijgt een tijdelijke

aanstelling. De enige afspraak die gemaakt wordt is, dat ze begeleid zal worden door godsdienstleraar x, die op dat tijdstip al overspannen blijkt te zijn.

In het gesprek dat Karien met de rektor heeft, vertelt ze niets over haar lesbisch-zijn. Ze wil het wel graag zeggen, maar pas in later instantie.

coming-out

Van haar zus krijgt Karien het boek *Juf is ook zo!*.

Karien: *Ik heb veel steun gehad aan de ervaringen van andere lesbische vrouwen in dit boek. Ik wilde graag iets doen met mijn lesbisch zijn in de klas. Proberen de waarden en normen van leerlingen enigszins te veranderen.*

Op school droeg ik de eerste tijd een ketinkje met een roze driehoek, dat hoorde er gewoon bij. Ik merkte wel dat als ik me bukde en het ketinkje zichtbaar werd, ik me daar toch niet zo lekker onder voelde.

Het moeilijkste is hoe je begint met het vertellen. Voor mij was een actie in een van de klassen de directe aanleiding om naar de konrektor te stappen. Leerlingen in die bewuste klas hadden namelijk allerlei scheldwoorden op het bord geschreven en ook dat ik lesbisch was. Toen ik de konrektor vertelde dat ik lesbisch was, reageerde hij in de trant van: maar natuurlijk accepteer ik dat. Hij raadde me aan om het niet aan de leerlingen te vertellen. Een paar mannelijke homoseksuele leerkrachten hadden door hun ontboezeming moeilijkheden met leerlingen gekregen. De konrektor sprak heel moeizaam en terughoudend over deze zaak. Ik heb de inhoud van die moeilijkheden niet kunnen achterhalen.

Een paar dagen later kom ik de rektor op de gang tegen en die zegt tegen me: 'Ik heb van je gedroomd. Je hoeft niet bang te zijn, het was geen vieze droom.' Nou, dat was wel het laatste wat bij mij op zou komen. Ik was wel heel erg verbaasd. Tot dat moment had ik van hem alleen maar positieve dingen te horen gekregen. Hij vond me aardig en dat is natuurlijk leuk om te horen. Toen ik op een dag voor schoolzaken bij hem moest zijn, besloot hij zijn onderhoud met: 'Nog een puntje, ik heb

van de konrektor gehoord dat je lesbisch bent'. Hij voegde er direkt aan toe dat het helemaal geen probleem was, maar ik had het wel op het sollicitatiegesprek moeten zeggen. Dat schiep duidelijkheid. Daarna hebben we nog wat gepraat over homoseksuelen, over het homoseksueel zijn. De rektor was best nieuwsgierig. Alhoewel hij het niet met zoveel woorden vroeg, proefde ik tussen de regels door dat hij benieuwd was hoe lesbische vrouwen het deden. Hij eindigde het gesprek met de opmerking dat ik niet aan meisjes mocht zitten.

De laatste opmerking vond Karien extra navrant omdat de rektor bij de leerlingen bekend staat als een meisjesgek die graag flirt. Karien: *Ik was totaal verrast door zijn reactie. In het begin had ik niet eens een weerwoord. Ik voelde me aan de kant gezet en dacht: wat heb ik nou toch gedaan! Hij heeft nooit tegen me gezegd dat ik niet aan jongens mocht zitten. Heteroseksuele leerkrachten mogen blijkbaar wel aan jongens en meisjes zitten zonder dat zij daarvoor gewaarschuwd worden.*

Opmerkelijk was dat het gedrag van de rektor totaal veranderde nadat hij wist dat Karien lesbisch was. In eerste instantie liet hij haar vallen, later was er alleen nog sprake van een zakelijk contact.

begeleiding

Nadat Karien benoemd is, wordt de volgende procedure afgesproken: de konrektor zal haar beoordelen door drie lessen bij te wonen en docent x zal haar begeleiden. Rond februari zal ze te horen krijgen of haar tijdelijke aanstelling omgezet wordt in een vaste aanstelling. Al snel blijkt dat het niet echt klikt tussen Karien en docent x, wat vooral te wijten is aan de overspannenheid van de laatste. Vanaf oktober neemt de konrektor de begeleiding over. Zo ontstaat de vreemde situatie dat hij haar zowel moet begeleiden en beoordelen.

Inmiddels zijn de HAVO-4 klassen op werkweek geweest. Bij terugkomst willen de leerlingen de sfeer die ze daar hebben opgebouwd, in de klas voortzetten. Op die manier wordt lesgeven bijna onmogelijk. Dit voorval vormt de directe aanleiding om van hogere hand in te grijpen. De rektor stelt voor om Karien vanaf november te laten begeleiden door iemand van het Pedagogisch Didactisch Instituut (PDI). Er worden geen afspraken gemaakt over de status van de begeleider. Evenmin wordt besproken in hoeverre de beoordeling van Cees (de begeleider van PDI)

een rol speelt bij het al dan niet toekennen van de vaste aanstelling. Achteraf zegt Karien over deze gang van zaken: *Ik was veel te blij dat ik eindelijk professioneel begeleid zou worden. Je staat er op zo'n moment niet bij stil hoe belangrijk goede afspraken voor de te volgen procedure zijn. En dat je er naar moet vragen, dat je er recht op hebt. Bovendien ging ik er vanuit dat ik, gezien de gang van zaken in de diverse klassen, mijn vaste aanstelling wel zou krijgen. Van de drie lessen die de konrektor bijwoont, krijgen er twee een vrij negatieve beoordeling. Argumenten daarvoor zijn: Karien stelt zich te afhankelijk op en ze is goeddeels afhankelijk van de goodwill van de leerlingen. Karien: *Natuurlijk ga ik in op leerlingen als zij zinnige dingen inbrengen. Hij heeft verder niets over de inhoud van die lessen gezegd. Het houden van orde stond bij hem hoog in het vaandel. De konrektor hamerde maar steeds op de leidersrol die ik moest vervullen, terwijl ik zelf veel meer voor de begeleidersrol voel.**

Het kiezen voor een begeleidersrol heeft te maken met mijn lesbisch zijn. Ik ben als hetero opgevoed. Toen ik ontdekte lesbisch te zijn, heb ik eerst geprobeerd het gevoel over de opgelegde heterorol bloot te leggen. Pas toen ik de aversie tegen die rol kwijt was, kon ik verder, kon ik zelf keuzes maken, kon ik me lesbisch voelen, los van welke norm dan ook. Een soortgelijke werkwijze paste ik in de klas toe. In de lessen wilde ik erachter komen hoe leerlingen over bepaalde zaken denken. Niet door uit te gaan van de norm (ik zal jullie wel eens vertellen hoe je over zus of, zo moet denken), maar door uit te gaan van het gevoel dat een onderwerp bij hen oproept. Hij wilde ze aan het denken zetten, ze stimuleren om te praten, ze helpen zoeken naar alternatieven.

Ik heb geprobeerd dit aan de konrektor duidelijk te maken, maar hij begreep niet wat ik bedoelde. Hij wilde van mij een ander persoon maken en dan dacht ik: 'Ja, ja, je kunt nu wel mooi zeggen dat je mijn lesbisch zijn accepteert, maar juist op deze punten... dat zou pas acceptatie zijn, en daar ga je goed de mist in'. Hij begon me pas te waarderen en echt te steunen toen ik orde kon houden op een hele strenge manier.

Het boek *Juf is ook zo!* is samengesteld door de Werkgroep Lesbische Vrouwen in het Onderwijs (LVO) van de Algemene Bond van Onderwijzend Personeel (ABOP). In het boek worden de ervaringen van een twintigtal lesbische vrouwen in het onderwijs verteld.

Aan de orde komen onder meer: moeilijkheden rond de coming-out, de rechtspositie van tijdelijk aangestelde leerkrachten, de problematiek rond het solliciteren, reacties van de schoolwereld op lesbische leerkrachten.

Juf is ook zo! verscheen in mei 1985; inmiddels is de oplage van 2000 exemplaren zo goed als uitverkocht. De ABOP heeft 200 boeken over haar afdeling verspreid. Waar de andere exemplaren terecht zijn gekomen is niet bekend.

Helen Gerretsen, een van de samenstellers, heeft de indruk dat *Juf* links en rechts wel wat heeft losgemaakt. Indirect heeft het gezorgd voor verdere publikaties over homoseksualiteit.⁴ Er is over *Juf* verteld op het Lesbisch Archief in Amsterdam en bij Groep 7152 te Utrecht.⁵ Vooral in Utrecht was deze bijeenkomst tamelijk geëmotioneerd. Waarschijnlijk komt dat doordat in Utrecht uit het hele land aanwezig waren, en zij veel geïsoleerder moesten leven dan vrouwen in Amsterdam. Op beide bijeenkomsten vertelden vrouwen over hun eigen, vaak pijnlijke ervaringen, maar er waren ook krachtige reacties.

3. Het contactadres van het LVO is: LVO, p.a. Dixy Hansen, Cayennedreef 48, 3563 SC Utrecht. Op dit adres is ook informatie over de LVO te krijgen.

Ans Robben (1952) studeerde Nederlands, en is lid van de redactie van *Vernieuwing*. Adres: Bosveld 621, Uden.

1. Gerretsen, Helen, e.a.: *Juf is ook zo! Ervaringen van lesbische vrouwen in het onderwijs*. Amsterdam 1985.

2. De term 'coming-out' is een afkorting van de uitdrukking 'coming out of the closet', uit de kast komen. Dat wil zeggen, uit de verborgenheid treden om aan derden openlijk de eigen lesbische of homoseksuele identiteit kenbaar te maken. Zie: Van Kooten Niekerk en Wijmer, *Verkeerde vriendschap, lesbisch leven in de jaren 1920-1960*. Amsterdam 1985.

4. Publikaties als *Zijn jullie verkeerd opgevoed? en Homo-emanipatie in het onderwijs*. In de laatste publicatie worden onder meer beleidsaanbevelingen gedaan als: leerkrachten die er openlijk voor uitkomen dat zij homoseksueel zijn dienen in het gemeentelijk onderwijs uitdrukkelijk uitgenodigd te worden te solliciteren; en: in de onderwijsprogramma's dient homo-emanipatie een herkenbaar onderdeel te zijn.

5. Groep 7152 werd in 1971 opgericht door Hanneke van Buuren en Nelke Donker-Delfos Visser. De groep is genoemd naar het antwoordnummer van de contactadvertentie in *Vrij Nederland* waarin de eerste oproep werd geplaatst. De groep wil vooral opvang bieden aan lesbische en bisexuele vrouwen die de stap naar het coc of het radikaal-feminisme niet durven maken, of het coc teveel een mannenorganisatie vinden (Rob Tielman: *Homoseksualiteit in Nederland, studie van een emancipatiebeweging*; Meppel 1982).

schoolleven

Karien: *Ik heb steeds heel duidelijk voor ogen gehad dat ik de leerlingen wilde vertellen over mijn lesbisch zijn, omdat ik daar in mijn privéleven ook heel open in was. Uiteindelijk heb ik het toch niet gedaan omdat Cees het me afraadde. Daarvoor gebruikte hij de volgende argumenten: er zijn leerlingen die het gewoonweg niet willen horen en er zijn leerlingen die na je ontboezeming heel vervelend tegen je kunnen gaan doen. Zo werd ik dus min of meer overgehaald om het niet aan leerlingen te vertellen.*

Door er echter niet open over te praten, ontstonden er wel eens moeilijke situaties. Zo brak er bijvoorbeeld in een HAVO-4 klas spontaan een discussie los over homoseksualiteit. Een leerling vraagt aan Karien: 'Nou, wat vind jij ervan, mag "het"?' Karien: *Dat vond ik een hele rare situatie. Dat ik moet zeggen: ja, het mag!* Maar er zijn ook voorbeelden waarbij Karien zich niet zo onplezierig voelt. Zo zei een meisje uit een HAVO-4 klas: 'Ik ben gewoon bi'. Haar vriendin begon daarop te lachen maar verder werd er niet gereageerd. Karien: *In deze klas vermoeden de leerlingen wel dat ik lesbisch was, er werd impliciet over gepraat. Het leuke was dat ik in deze groep mezelf kon zijn, meer dan in andere klassen. Een ander voorbeeld: Paulus, een heel gezien figuur binnen die klas, vroeg op een keer: 'Karien, wil jij mijn vriendinnetje worden!?' Toen zei iemand: 'Nee, Karien heeft al een vriend'. En daarop antwoordde het 'bi-meisje': 'Nee, een vriendin'.*

Naarmate het schooljaar vordert merkt Karien dat leerlingen die aanvankelijk heel skeptisch tegenover haar stonden, steeds meer bijdraaiden. In de meeste klassen (ze geeft in negen klassen les) ontstaat langzamerhand een wederzijds vertrouwen. Karien: *Ik kwam wel eens in konflikt met leerlingen die heel konservatief waren. Die heel braaf naar de kerk gaan en zo. Ik had daar helemaal geen problemen mee, maar zij kwamen in konflikt met mij. Op een keer heb ik bijvoorbeeld tijdens een repetitie een tekst van Robert Long 'Jezus redt' uitgedeeld. Ik had gemerkt dat het lied erg bekend was bij de leerlingen. Het lied riep - zoals ik gehoopt had - bij de meeste leerlingen ervaringen van herkenning op. Zo van hé, wat hij zingt, daar ben ik het mee eens. Via dit lied konden veel leerlingen zich toen voor het eerst openstellen voor het vak godsdienst. Maar niet alle leerlingen reageerden zo; een aantal van hen vatte het op als een belediging voor alle godsdienstdocenten. Een meisje is er gruwelijk kwaad over geworden en wilde zelfs niet meer bij mij in de les komen.*

Karien merkt dat het contact-leggen met leerlingen haar soepel afgaat. Toch houdt ze die contacten wat af omdat ze haar handen vol heeft aan het lesgeven en alles wat daarbij komt kijken. Een voorval uit het afgelopen jaar is Karien heel erg bijgebleven: *Een jongen uit een van de klassen waar ik les gaf, heeft toen zelfmoord gepleegd. Die jongen was verliefd geworden op een meisje en toen het uitraakte, was hij daar kapot van. Ik heb nog een hele tijd met hem zitten praten. De volgende dag bleek hij zelfmoord gepleegd te hebben. De leerlingen zijn toen uitstekend opgevangen en begeleid, maar ik heb geen opvang gehad. Toen ik de rektor opbelde en zei dat ik door het voorval niet in staat was les te geven, wenste hij me alleen maar sterkte toe.*

In een van de klassen heeft Karien de leerlingen zelf laten kiezen over welk onderwerp ze een werkstuk wilden maken. Twee meisjes hebben toen een werkstuk over homoseksualiteit gemaakt. Karien: *In vergelijking met andere werkstukken sprong dit eruit. Het was zonde om het in de kast te leggen. De meisjes durfden het echter niet voor de klas te brengen, omdat ze bang waren dat de jongens gingen klieren. Ik heb toen nog overwogen om mensen van het coc uit te nodigen maar heb dat niet gedaan omdat ik het té spannend vond. Homoseksualiteit is sowieso al een beladen onderwerp en dit werkstuk*

bracht de houding van mijn kollega's weer naar boven. Aan de ene kant vond ik het prettig dat ze mij in bescherming namen door mij af te raden erover te praten. Anderzijds dacht ik: gatverdammme, en toch wil ik het anders.

Op het eindfeest vragen twee meisjes en een jongen aan Karien of ze na afloop zin heeft om mee te gaan naar de Roze Wolk, een homokafé. Daarmee lijkt Cees zijn veronderstelling op te gaan: vroeg of laat komen leerlingen er toch wel achter dat je lesbisch bent.

eigen hachje

Toen ik te horen kreeg dat mijn tijdelijke aanstelling niet omgezet zou worden in een vaste, noch dat ik verlenging zou krijgen van mijn tijdelijke, heb ik stappen ondernomen. Ik heb toen gesprekken gevoerd met de rektor en de konrektor. In een van de gesprekken zei de konrektor: 'Tsja, over dat lesbisch zijn. Ik vind het toch goed dat je het verteld hebt aan leerlingen'. Ik zat als met stomheid geslagen en zei hem dat ik helemaal niets verteld had. Zijn gezicht drukte een en al verwondering uit. Hij had van leerlingen gehoord dat ik lesbisch was.

Waar Karien met name over valt is de gevolgde procedure. Zo heeft men bijvoorbeeld niets aan Cees gevraagd. Ook naar haar eigen bevindingen is niet gevraagd. Pas nadat ze haar ontslag gaat aanvechten, is de konrektor de leerlingen gaan raadplegen, maar dat verandert natuurlijk niets aan het genomen besluit. Op een gegeven moment heeft Karien een docentenvergadering aangegrepen om haar visie op de gang van zaken uit de doeken te doen. In haar toespraak maakt ze duidelijk dat een aantal factoren een negatieve invloed hebben gehad op haar functioneren. Zo heeft ze de rektor al in een vroeg stadium op de hoogte gebracht van haar slechte woonsituatie. Daarbij kwam de zelfmoord van de leerling, een goede vriendin van haar die kanker heeft en het feit dat ze als eerstejaars docente meteen vier HAVO-4 klassen kreeg toebedeeld.

Na haar toespraak krijgt Karien applaus, alle docenten vinden de gang van zaken absurd. Woorden als 'idiot, onmenselijk en geschift' vallen, maar niemand doet iets wezenlijks. Karien: *Uiteindelijk zijn ze, denk ik, allemaal bang voor hun eigen hachje.* De dag erna krijgt Karien een brief van de rektor waarin hij uitvoerig ingaat op het feit, dat ze 'onwaarachtig' is geweest om nu pas aan te komen met het gegeven, dat ze geen begeleiding heeft gehad toen de leerling zelfmoord pleegde. Bovendien vond hij dat ze eigenlijk de konrektor ervan beschuldigde tekort te zijn geschoten in de opvang van haar. Karien besluit op deze brief niet te reageren.

In eerste instantie wil Karien zich aanpassen en dat doet ze ook gedeeltelijk om haar baan te behouden. Terugkijkend op die periode merkt ze op: *Of je wel of niet vertelt dat je lesbisch bent, hangt natuurlijk ook af van welke school je treft. Ik zou nu wachten met het te vertellen totdat ik een vaste aanstelling zou hebben. Anderzijds pas ik er echter voor mezelf geweld aan te doen, daar kom ik steeds meer van terug. Ik zou me nu niet meer ten koste van alles willen aanpassen.*

Het beeld dat Karien van de school heeft is dubbel: enerzijds worden er veel buitenschoolse activiteiten voor de leerlingen georganiseerd, anderzijds is de sfeer, met name onder de docenten, vaak heel burgerlijk. In die zin was het voor Karien extra moeilijk een strategie te bepalen. Met een aantal docenten had ze een goed contact en tegen hen heeft ze gezegd dat ze lesbisch was. Karien: *Ik denk dat mijn ex-kollega's mijn lesbisch-zijn best zouden willen accepteren, maar ze weten gewoon niet wat echte acceptatie inhoudt. Ergens blijven ze het toch doodeng vinden.*

Over strategieën: *Ik ben niet zo strategisch, dat is niet mijn sterkste kant. Ik doe de dingen die ik leuk vind en waarvan ik denk dat het goed is. Als ik ooit nog eens in het onderwijs terugkom, zou ik wel strategischer te werk gaan. Alles van te voren goed doordenken, zodat ik het zelf meer in de hand kan houden. Maar dan wel zo dat de te volgen strategie iets van mezelf blijft en niet verwordt tot een koud, verstandelijk of technisch iets.*

Dit ene jaar heeft Karien duidelijk gemaakt dat ze liever met volwassenen werkt dan met jeugdigen. En ook al heeft ze zich vaak heel ongelukkig gevoeld, ze heeft geleerd te vechten om haar eigen ideeën te verwezenlijken.

wat te doen

Zowel uit het verhaal van Karien als uit *Juf* blijkt dat lesbische vrouwen nooit met zekerheid weten of hun lesbisch-zijn van invloed is geweest op hun ontslag. Voor een aantal geïnterviewden staat het echter als een paal boven water dat dat de eigenlijke ontslagreden is geweest. Het boven water krijgen van de werkelijke reden van ontslag lijkt, als het gaat om iemands seksuele voorkeur, nauwelijks mogelijk. Beroepsprocedures die door betrokkenen en vakbonden worden aangespannen zijn dikwijls bij voorbaat al tot mislukken gedoemd. De Werkgroep LVO wil proberen een einde te maken aan de situatie waarin bekwame leerkrachten zich stuk lopen op het heterobolwerk, en die dan ontslagen worden (geen verlenging van tijdelijke aanstelling), zelf ontslag nemen (gedesillusioneerd, verziekte werksfeer), of afgekeurd (moeiten) worden.

De LVO wil voorkomen dat lesbische leerkrachten de dupe worden van hun coming-out. De werkgroep heeft daarvoor een aantal weldoordachte adviezen; goedbedoelde maar intuïtieve pogingen leiden doorgaans niet tot een grotere acceptatie van iemands homoseksualiteit, of van homoseksualiteit in het algemeen. Kariens verhaal en de interviews in *Juf* laten zien dat lesbische leerkrachten baat kunnen hebben bij een strategie; dat voorkomt teleurstellingen, misverstanden, valse verwachtingen, frustraties en agressie. De samenstellers van *Juf* is ook zo! noemen onder meer de volgende tactieken:

Geen energie steken in discussies met tegenstanders.

In het algemeen hebben heteroseksue-
len meer macht dan homo's omdat zij
de (heteroseksuele) norm aan hun kant
hebben. Direktieleden van scholen
denken belang te hebben bij de hand-
having van de bestaande machtsituatie
en daarmee dus bij de handhaving
van de heteronorm. Lesbische leer-
krachten stellen die norm ter discussie,
en ze worden daarom als tegenstanders

van de bestaande machtsituatie ge-
zien. De met de mond beleden accep-
tatie van homoseksualiteit voor direk-
ties blijkt in de praktijk vaak waarde-
loos. Proberen tegenstanders te win-
nen voor de lesbische zaak vergt dik-
wijls alleen maar bergen energie, en
kost je soms je baan.

Strijd niet in je eentje.

Nog te vaak gebeurt het dat vrouwen in
hun eentje de strijd aangaan, waarbij
ze dan ook nog de slachtofferrol krij-
gen opgedrongen. Het blijkt moeilijk
te zijn steun te vragen aan kollega's.
Het doorbreken van de heteronorm
behoort echter evengoed tot de verant-
woordelijkheid van heteroseksuele
leerkrachten: zij zijn het immers die de
norm stellen dan wel in stand houden.
Zoek medestanders.

Medestanders zijn niet: leuke, aardige
mensen die, als het er op aan komt,
toch voor hun eigen hachje of baantje
kiezen. Onder medestanders worden
die mensen verstaan die er zelf ook be-
lang bij hebben dat de bestaande situa-
tie verandert. Mensen die op een of an-
dere manier ook last hebben van be-
paalde normen, als samenwonenden,
alleenstaande of gescheiden moeders,
maar ook mensen die hun steun al op
andere fronten hebben bewezen, kun-
nen goede medestanders zijn.
Speel het politiek. maak gebruik van
een lobby.

Als je iets concreet wilt ondernemen,
bijvoorbeeld het indienen van een
agendapunt, zoek dan anderen die dit
verzoek willen ondersteunen. Be-
spreek wat je wilt inbrengen van tevo-
ren grondig met elkaar zodat je goed
beslagen ten ijs komt. Pols van te vo-
ren hoe anderen over het onderwerp
denken en probeer daar gericht iets
mee te doen. Vermijd de schijn van
een aanval. Breng het onderwerp als
een vraag, als informatie of als belang-
stelling. Op die manier krijg je eerder
erkenning voor wat je wilt bewerkstel-
ligen.

Doorvragen en terugspelen.

Probeer jezelf nooit in de verdediging
te laten drukken, zo'n gevecht verlies
je bij voorbaat. Toch is dit een veel
voorkomend mechanisme: een aanval
roept verdediging op en omgekeerd.
Van deze werkwijze wordt echter nie-
mand veel wijzer. Beter is het om op
vragen die gesteld worden door te vra-

gen of de vraag terug te spelen. Als de
ander merkt dat jij serieus op de gestel-
de vraag wilt ingaan, heb je kans dat
diegene dan ook serieus wordt. Boven-
dien heb je zo de mogelijkheid voor-
oordelen bloot te leggen. In *Tante
Agaath en de macho-muis*⁶ staan een
heel aantal werkvormen vermeld om in
de klas de heteronorm ter discussie te
stellen.

Het tonen van emoties.

Nogal eens laten lesbische leerkrach-
ten de opgelopen frustraties en pijn pas
thuis de vrije loop. Daardoor zien kol-
lega's en leerlingen vaak nauwelijks
het verdriet en de kwaadheid die ze op
school oplopen. Het is goed als je op
school ook eens flink kwaad wordt of
eens goed uithuilt. De 'school' mag
best eens zien dat je daar de klappen
oploopt, en dat het niet meer dan nor-
maal is dat je daar dan ook je opvang
en verzorging krijgt.

Steun buiten de school.

In de allereerste plaats zijn de vrien-
dinnen waar je kracht en plezier mee
deelt natuurlijk onontbeerlijk. Als je
die niet hebt, moet je al helemaal zui-
nig op jezelf zijn. Verder kun je steun

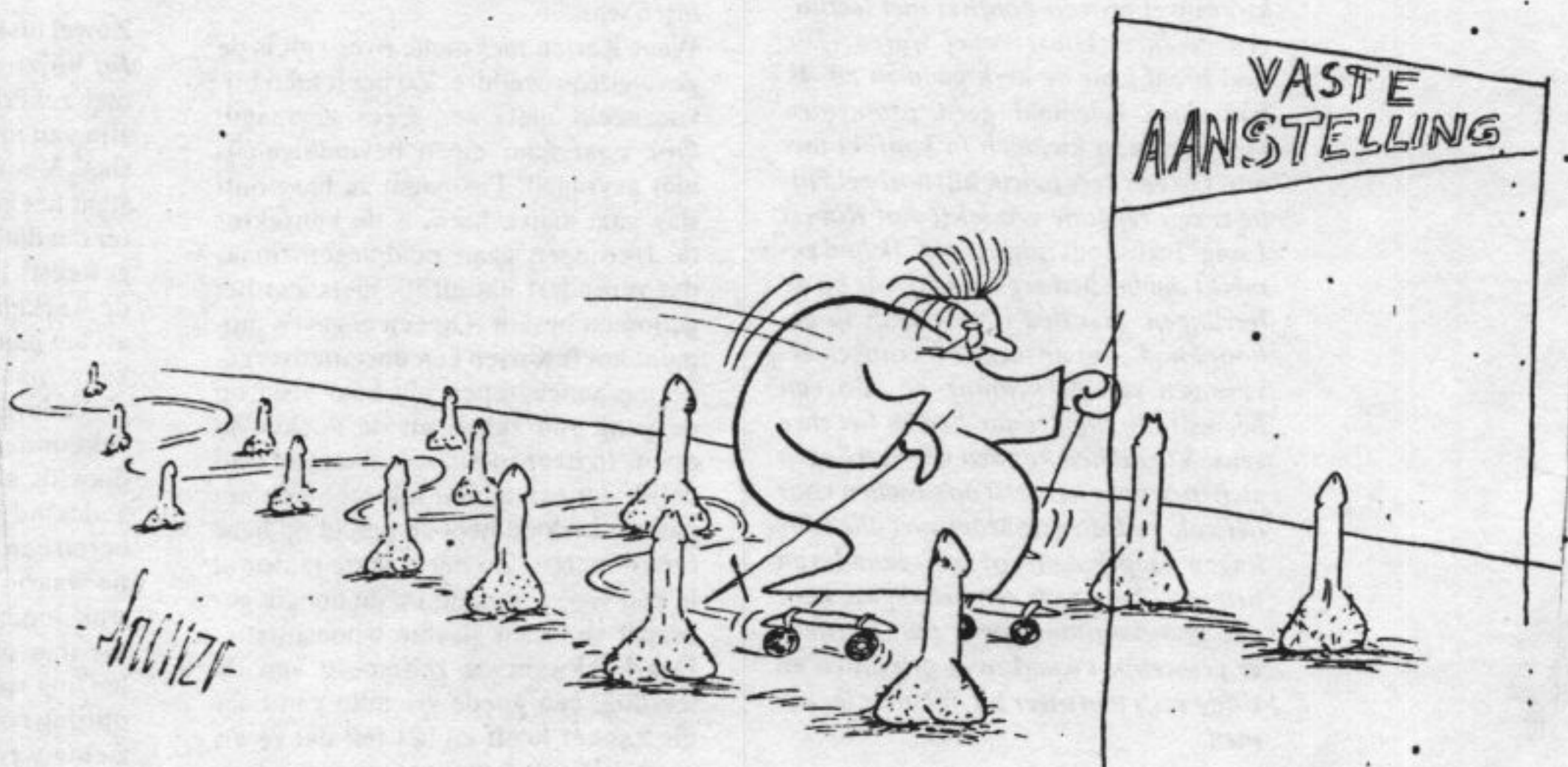
6. NLO-Vrouwenoverleg: *Tante Agaath en de
macho-muis, werkvormen voor
normdoorbekend onderwijs*. Amsterdam 1986.

vinden bij de lesbische- en homogroe-
pen van de vakbonden (een adressen-
lijst staat in *Juf*) zowel voor jezelf als
voor het uitstippelen van een doeltref-
fende strategie. Je kunt er ook terecht
als je kiest voor de strategie dat nie-
mand 'het hoeft te weten. Als ze op
school weten dat je lesbisch bent, kan
het geen kwaad dat ze ook weten dat je
'georganiseerd' bent. Soms heeft dat
tot gevolg dat ze je met meer respect
behandelen.

Het doorbreken van de heteronorm is
een taak die nog grotendeels neerkomt
op de schouders van lesbische leer-
krachten.⁷ Het is echter belangrijk dat
heteroseksuele leerkrachten gaan in-
zien dat zij zich niet langer afzijdig
kunnen opstellen. Hetero's hebben
evengoed de verantwoordelijkheid
voor het ter discussie stellen van de he-
teronorm. Zij moeten leren inzien dat
zij zelf ook last van die norm kunnen
hebben. Dat duidelijk maken is een
eerste voorwaarde voor gezamenlijke,
effectieve actie.

7. Het doorbreken van de heteronorm is
natuurlijk een taak die ook op de schouders van
mannelijke homoseksuele leerkrachten ligt; dit
artikel richt zich, naar aanleiding van *Juf is ook
zo!*, echter vooral op vrouwen.

tekening: Lorenzo

'Meesten weten ondanks voorlichting nog steeds ontzettend weinig over seks'

UN 3-1

Meidentelefoon na vijf jaar niet overbodig

(Van een onzer verslaggeefsters)

UTRECHT — In Zoetermeer heet de lijn 'de meisjes-telefoon', maar in de negen andere steden is het van het begin af aan 'de meidentelefoon' geweest. De gezamenlijke meidentelefoons vieren dit jaar hun vijfjarig bestaan. De één bestaat wat langer, de ander is nog niet aan het lustrum toe, maar gemiddeld kunnen Nederlandse meisjes al vijf jaar anoniem met hun problemen en vragen bij de vrijwilligsters van de meidentelefoons terecht.

En al vijf jaar lang blijkt volgens een medewerkster dat de meeste meiden ondanks alle voorlichting op school nog steeds „ontzettend weinig van seks weten”. „Je moet steeds weer vertellen dat je wel zwanger kunt worden van de eerste keer, maar niet van alleen maar zoenen.”

Het eerste lustrum werd vrijdagmiddag in Utrecht gevierd. Liesbeth den Uyl en punkdichteres Diana Ozon kregen het verslag 'vijf jaar meidentelefoon' overhandigd uit handen van een medewerkster. Liesbeth den Uyl biechtte op dat zij in haar jeugd informatie over voorbehoedsmiddelen bij elkaar sprokkelde door stiekem tijdschriften van haar ouders door te bladeren: „er waren toen nog geen boekjes over voorbehoedsmiddelen, dus ik zou vast wel

een keer gebeld hebben als er toen al zo'n meidentelefoon bestond. Niet iedereen heeft tenslotte een verstandig familie-lid of goede vriendin bij de hand.”

De problemen die de medewerkers van de meidentelefoons ter ore komen, zijn in de loop van de afgelopen vijf jaar wel veranderd. Incest is nu een veelvuldig voorkomend onderwerp van gesprek. In de begintijd kwamen daar nauwelijks telefoontjes over binnen. Ellen Vermeulen, vrijwilligster in Utrecht: „Al met al zijn de problemen zwaarder geworden.

Incest en verkrachting komen vaak terug. Daar is iedereen wat opener over geworden door alle publiciteit daaromheen, en meiden durven er nu sneller over te praten.” Meisjes bellen

voor het overgrote deel pas als de incest-situatie al achter de rug is.

Doorverwijzend

De medewerkers van de meidentelefoon hebben vooral een doorverwijzende functie. Doordat meisjes anoniem mogen blijven, bellen ze vaak als eerste naar de meidentelefoon, niemand anders weet dan nog van hun probleem af. Via de telefoon-dienst krijgen ze dan weer adressen of telefoonnummers waar ze voor verdere hulp terecht kunnen.

Maar ook het slapen met een knuffeldier („en hoe moet dat nou straks op school-kamp?”), de verliefdheid op een meisje, of een jongen uit een hogere klas levert veel meiden problemen op. Ellen: „Zo'n meisje weet dan niet hoe ze het aan moet pakken. Je probeert dan toch een beetje een

emancipatorisch advies te geven. Dat ze ook zelf wel eens initiatief mag nemen als ze zo'n jongen leuk vindt.”

Of zo'n advies ook uitgevoerd wordt, betwijfelt ze: „vaak vinden ze dat toch nog gek.”

Jongens

Natuurlijk komen er bij een telefonische hulpdienst die voor iedereen in het telefoonboek te vinden is ook telefoontjes van jongens en andere kwaadwillenden binnen (10%). Jongens die bellen worden doorverwezen naar de mannentelefoon. „We maken alleen een uitzondering voor buitenlandse jongens”, vertelt Ellen. „Je zegt in het begin dan wel dat dat niet de bedoeling is, maar vaak belt zo'n jongen „voor zijn vriendinnetje”, met vragen over voorbehoedsmiddelen

en dan geef je toch die informatie, al zeggen we er wel altijd bij 'vraag maar aan je vriendin of ze ons zelf belt'. Toch blijkt dat een moeilijk te bereiken groep.

Het merendeel van de meiden dat gebruik maakt van de meidentelefoon is tussen de zestien en achttien jaar (49%). Er wordt vooral gebeld met vragen over relatieproblemen (18%) en vrijen (12%). Vragen over verslaving zijn er in Utrecht nauwelijks, in Amsterdam en Nijmegen daarentegen wel (5,2 en 10,2%).

Vaak is er van rustig praten trouwens geen sprake. Ellen: „Vaak worden we vanuit een telefooncel gebeld en dan zijn de kwartjes op, of een meisje belt thuis en gooit de hoorn er snel op als ze iemand aan hoort komen.”

Kindertelefoon 'n pijnlijk succes in Groot-Brittannië

Door onze correspondent MARC CHAVANNES NRC

LONDEN, 17 jan - Een door leukemie verslagen Engelse jongen bracht de laatste dertig uur van zijn leven door aan de telefoon. Terwijl zijn ouders te kapot waren om met hem te praten, hield de gratis kindertelefoon David gezelschap tot hij dood was. De vorig jaar geopende 'Childline' is het grootste en pijnlijkste succes van Englands huidige hausse in bijzondere telefoondiensten.

Eind oktober presenteerde de BBC-redactrice Esther Rantzen een programma 'Childwatch', waarin werd uiteengezet dat steeds meer kinderen thuis te lijden hebben onder ouders die elkaar haten of vaders die hun driftleven niet onder controle hebben. Zoals wel vaker werd een telefoonnummer gegeven voor wie na de uitzending wilde bellen. Als het aansloeg zou het blijven.

Sindsdien bellen gemiddeld 10.500 kinderen per dag naar het bureau waar een kleine, overwerkte staf wanhopig probeert de lawine met leed de baas te blijven. Het nummer (0800 1111) is gratis - van kinderen in benarde omstandigheden kan niet verwacht worden dat zij gepast geld bij de hand hebben. De regering heeft 50.000 pond gegeven, maar liefdadigheid moet voor de 2 miljoen zorgen die nodig is.

Niet alleen het aantal verrast de initiatiefnemers. Kinderen

van nauwelijks zes blijken al in staat te zijn hun zorgen aan de anonieme telefoon toe te vertrouwen. Wanneer zij te bang zijn om te praten lukt het de hulpverleners soms contact te leggen door te zeggen: „Wil je iets aan me vertellen? Als het Ja is, klop dan maar één keer op de hoorn. En twee keer als je Nee wilt zeggen.”

Eventuele twijfels over de noodzaak van een speciale kindertelefoon, verdwenen de eerste avond al. Esther Rantzen schreef in The Observer: „De telefoonlijnen zijn permanent overbelast, overal hoor je kinderstemmen, en mensen aan de andere kant die 70 uur per week proberen te helpen.”

Worden zij nooit misleid door verzonden verhalen? „Je kan het hartverscheurend gesnik van een tienjarig meisje die vertelt wat haar vader haar al jaren aandoet niet imiteren.” Zestig procent van de bellers zijn meisjes.

Aangemoedigd door de nu ook geopende gratis postbus luchtte een meisje van 19 onlangs voor het eerst haar hart over twaalf jaar incest; zij had het niemand durven vertellen, en schreef ook nu haar naam niet. In een soortgelijk geval van een meisje van 14, dat eindelijk door haar vader en broers werd lastiggevallen, lukte het één vertrouwd familielid te vinden waar het meisje nu veilig bij is ondergedoken.

Actie Kindertelefoon NU 28-1 Kindertelefoonactie 'Lucht je hartje voor 'n kwartje'

DEN HAAG — „H-b je last van treiterballen, kwaadbrakers, scheldlummels, viesvinken, twistzaaiers, krachtkwallen? Bel de kindertelefoon.”

Met deze originele opsomming van slechtwillenden start deze week een landelijke actie om de kindertelefoon meer bekendheid te geven. De tekst treft men her en der in de stad onder affiches. Hij dient als onderschrift bij vier verschillende afbeeldingen van stripfiguren. De getekende helden zijn voor deze actie echter in een tegengestelde context geplaatst. Zo staan Suske en Wiske bijvoorbeeld ruziënd afgebeeld, terwijl lievelingspop Schanulleke lijdend voorwerp is. De tekening is voorzien van de toevoeging: 'MISHANDELEN IS STOER'.

Op dezelfde manier vliegt het anders zo trouwe echtpaar uit Jan, Jans & de

Kinderen elkaar in de haren met de leuze 'ECHTSCHEIDEN IS GEWOON'. Bij Guust Flater is te lezen: 'VERLIEFDHEID IS STOM' en de familie Doorzon wordt gecombineerd met 'DISCRIMINEREN IS LEKKER'.

Via deze harde actie, die als motto 'Lucht je hartje voor 'n kwartje' mee kreeg, hoopt de kindertelefoon met name ook jongeren onder de veertien jaar te bereiken. Om dat te bewerkstelligen worden behalve scholen uit het voortgezet onderwijs ook basisscholen voorzien van informatiemateriaal.

De Haagse kindertelefoon, die al ruim vijf jaar bestaat, gaat in het kader van de actie met spandoeken, een megafoon en stroolistickers de stad in. De 'Kindertelefoon 's Gravenhage' is dagelijks te bereiken tussen 16 en 20 uur via nummer 924242.

Vk 3-1

Meidentelefoon krijgt nu ook vragen wegens incest

Van onze verslaggever

UTRECHT — Incest en verkrachting komen de laatste maanden ook aan de orde bij de Meidentelefoon. „Dat was eerder nog niet het geval”, constateert de Meidentelefoon bij de viering van het vijfjarige bestaan in Utrecht. Bijna een kwart van de problemen die telefonisch worden besproken, gaat over relaties en sex.

„We mogen de seksuele revolutie dan wel gehad hebben, maar talloze meiden weten toch nog te weinig af van seksualiteit”, vinden Kitty en Isabelle van de Meidentelefoons in Utrecht en Oss. „Er is duidelijk nog altijd gebrek aan goede seksuele voorlichting thuis en op de scholen”, concluderen ze, mede aan de hand van het verslag van vijf jaar Meidentelefoon.

Wat ernstige problemen als incest en verkrachting betreft, blijkt de Meidentelefoon vooral een functie te hebben voor het afreageren. Kitty en Isabelle: „We kunnen zo'n probleem niet oplossen, maar we kunnen het wel aanhoren. Opvallend is dat meiden die met incest te maken hebben, regelmatig blijven bellen.”

De behoefte aan de Meidentelefoon ontstond enkele jaren geleden toen Jongeren Advies Centra (JAC's) ontdekten niet genoeg te kunnen doen voor jonge meisjes. De meisjes vroegen aandacht voor hun speciale problemen. De Meidentelefoons functioneren sinds vijf jaar in zes steden: Amsterdam, Zoetermeer, Oss, Deven-

ter, Nijmegen en Utrecht.

Ze zijn doorgaans enkele uren per week bereikbaar. Gemiddeld krijgen ze gezamenlijk per week 24, meest jonge meiden aan de lijn. Elke Meidentelefoon heeft nu zes vrijwilligsters, die elk probleem serieus nemen. Ze reiken zo mogelijk oplossingen aan of verwijzen naar hulpverlenende instanties.

Weekeinde

De gesprekken gaan over de problemen thuis, hevige verliefdheid, wonen en over vrijen. Relatieproblemen komen vooral op de maandag aan de orde: „Dan zijn ze het week-einde niet goed doorgelopen.” Seksuele problemen zijn vaak onderwerp op de vrijdag: „Hij wil met me naar bed en ik wil ook wel, maar wat moet ik dan doen?”

Opvallend tussen de cijfers is ook dat in een plaats als Oss uitzonderlijk veel gesprekken gaan over contactmoeilijkheden en eenzaamheid (15,5 procent tegenover bijvoorbeeld vier procent in Utrecht).

Kitty en Isabelle erkennen dat het aantal meiden dat per telefoon om raad vraagt, nog niet zo groot is. „Maar we zijn er zeker van dat er meer meiden met problemen lopen, die niet durven te bellen of die ons nog niet weten te vinden.” Sommigen daarentegen bellen wel, maar handhaven een doodse stilte op de lijn. Het aantal „neptelefoontjes” bedraagt bijna tien procent.

Hoogleraar: „Ouders mogen kinderen niet slaan”

DEN HAAG — De overheid zou tenminste kunnen nagaan of het gewenst is in ons recht de regel op te nemen dat het ouders niet is toegestaan hun kinderen te slaan.

Leerkrachten vallen in feite al onder deze regel. De overheid dient verder

geld beschikbaar te stellen voor systematische voorlichting over een langere periode over kindermishandeling.

Dit betoogt prof. dr. J. E. Doek, hoogleraar privaatrecht en plaatsvervangend kinderrecht, in zijn bijdrage voor de bundel „Geweld tegen kinderen”. Hierin

staan negentien opstellen over de huidige stand van zaken betreffende preventie van en hulpverlening bij kindermishandeling. Het boek is uitgegeven door de Vereniging tegen Kindermishandeling waarvan Doek voorzitter is.

De vraag of er een meldingsplicht moet komen zoals

reeds jaren in de Verenigde Staten bestaat, behoeft volgens Doek een veel serieuzere discussie dan in ons land tot nu toe heeft plaats gehad.

Als we het geweld tegen kinderen serieus nemen dan kunnen we geen genoegen nemen met een situatie waarbij in ons land jaarlijks ongeveer drieduizend mis-

Bh. 29-1

handelde kinderen worden gemeld bij de Bureaus Vertrouwensartsen. De meest conservatieve schattingen van het aantal kinderen dat jaarlijks ernstig wordt mishandeld, belopen meermalen het gemelde aantal, namelijk minstens rond de tienduizend, tekent Doek hierbij aan.

Behoeft aan juridische regeling ouderlijk gezag

groot Vh
10-1

Van onze verslaggeefster
MARIA HENDRIKS

AMSTERDAM — Steeds vaker blijven ouders na hun scheiding zoveel mogelijk samen voor de kinderen zorgen. Er bestaat steeds meer behoefte aan een juridische vastlegging van die situatie. Ook ouders die niet trouwen willen het ouderlijk gezag juridisch geregeld zien.

Minister Korthals Altes van Justitie publiceerde vorig jaar een voorontwerp van wet dat aan die en nog een aantal andere wensen tegemoet wil komen. Dat het geen eenvoudige materie is, blijkt uit de drie adviezen die inmiddels zijn verschenen over dit onderwerp: dat van de Emancipatieraad en de Raad voor het Jeugdbeleid als officiële adviesorganen van de regering, en dat van de Gezinsraad.

In 1984 besliste de Hoge Raad dat het niet altijd nodig is bij echtscheiding de ouders tot voogd en toezienend voogd te benoemen. Als het betreffende wetsartikel niet wordt uitgevoerd blijft de ouderlijke macht, die is verbonden aan de huwelijks staat, in stand. In het voorontwerp van wet eindigt het gezamenlijke gezag als de ouders scheiden, tenzij beide ouders de rechter vragen het te handhaven.

Volgens het voorontwerp zijn ouders nooit meer voogd over hun kind, maar hebben zij ouderlijk gezag. Bovendien krijgen niet-getrouwde ouders de mogelijkheid samen het ouderlijke gezag te verwerven. Ze hoeven daarvan alleen maar een aantekening te laten maken in het voogdijregister. Ook op dit punt was de Hoge Raad de minister voorgegaan. Niet-getrouwde ouders beëindigen hun gezamenlijk gezag door daarom, samen of apart, te vragen bij de rechter.

Huiverig

Ofschoon deze voorstellen, juist omdat voor een deel de mogelijkheid juridisch al aanwezig is, weinig schokkend

lijken, is er heftig op gereageerd. De Gezinsraad en de Emancipatieraad vinden dat de minister niet ver genoeg gaat en dat ook anderen dan ouders het gezag over kinderen moeten kunnen krijgen. Een ouder die samenwoont met een vriend of vriendin, zou het gezag moeten kunnen delen, ook als dat iemand is van hetzelfde geslacht. De Gezinsraad vindt dat iedereen die duurzaam voor een kind zorgt, het gezag moet kunnen krijgen.

De Emancipatieraad is nogal huiverig voor gezamenlijk gezag. De raad stelt als eerste voorwaarde dat beide ouders het kind verzorgen en opvoeden. Dat betekent dat veel gescheiden ouders in de ogen van de raad niet voor gezamenlijk gezag in aanmerking komen. De minis-

Voor kinderen is het belangrijk dat ze geen onderwerp ruzies zijn

ter vindt datcheidende ouders erom moeten vragen als ze het gezamenlijke gezag in stand willen houden; de Gezinsraad vindt dat het in stand houden een automatisme moet zijn. De Emancipatieraad is daar fel tegen.

„Het zal eerder uitzondering dan regel zijn dat een relatie die in een scheiding eindigt, nog wel goed genoeg is om althans ten dele te worden voorgezet”, schrijft de Emancipatieraad. De Gezinsraad: „Voor kinderen is het belangrijk te weten dat zij geen onderwerp van ruzies zijn.” Deze raad vindt dat het min of meer gezamenlijk opvoeden „een bijzondere betekenis” krijgt bij behoud van gezamenlijk gezag.

De Emancipatieraad is bang dat vrouwen sterk onder druk worden gezet om in te stemmen met gezamenlijk gezag, bijvoorbeeld doordat de man dreigt anders de kinderen op te eisen. Dat klinkt misschien vergezocht, maar de Emancipatieraad vreest dat in geval van geschillen tussen gescheiden ouders die samen

het gezag hebben, al snel zal worden gevraagd dat gezag aan een van hen toe te wijzen.

Automatisme

In dat geval is er volgens de Emancipatieraad een dikke kans dat de vader het gezag krijgt. Normaal gesproken wordt bij scheiding de voogdij aan de moeder gegeven. Maar als er strijd is om de voogdij, wint de vader meestal.

De meeste mensen weten helemaal niet wat gezamenlijk gezag na scheiding inhoudt, zegt de Emancipatieraad. Sommige vrouwen denken dat hun ex-man daardoor meer voor de kinderen gaat zorgen. Op zijn minst is een goede voorlichting noodzakelijk. In ieder geval mag gezamenlijk gezag geen automatisme worden na de scheiding, ook niet als beide ouders daarom verzoeken. Ze moeten altijd door de rechter worden opgeroepen om te bekijken of ze de consequenties ervan voldoende overzien.

De Raad voor het Jeugdbeleid is het met dat laatste eens, maar om een heel andere reden. Deze raad vindt dat ook het kind erbij betrokken moet zijn als het gezag wordt gewijzigd. Als een kind wordt geboren, is het nog geen partij, maar als daarna het gezag wijzigt, moet het kind zijn stem kunnen laten horen.

Daarnaast moet een kind de mogelijkheid krijgen een verzoek in te dienen het gezag over hem of haar te wijzigen.

Het gezag kan wijzigen bij trouwen van de ouder(s), als zij scheiden, als niet-getrouwde ouders dat in het voogdijboek laten zetten of als ze het laten schrappen. De Raad voor het Jeugdbeleid vindt dat de rechter bij al die gevallen betrokken moet worden. Dat gebeurt in de voorstellen niet bij inschrijving in het voogdijregister en bij het huwelijk. Met het huwelijk kan een niet-ouder automatisch het gezag over een kind verkrijgen.

Omgangsrecht

De adviesorganen hebben ook gereageerd op de voorstellen over het om-

gangsrecht. Nu heeft de ouder bij wie het kind niet woont, recht op omgang. Korthals Altes stelt voor van dat recht af te wijken als het belang van het kind dat vereist. Bovendien wordt de mogelijkheid geschapen voor wettelijk geregelde omgang met bloedverwanten in de tweede graad, dus grootouders, broers en zusters of met iemand die tenminste een jaar voor het kind heeft gezorgd.

De Raad voor het Jeugdbeleid vindt dat het belang van het kind, dat met de artikelen zegt te worden gediend, te beperkt wordt ingevuld. Het blijft een bescherming van het kind; het kind krijgt geen rechten. Het meest duidelijk is dat bij de omgang met de ouder bij wie het kind niet woont. De ouder kan daarom vragen; het kind niet. De raad vindt

Als er bij scheiding strijd is om de voogdij, wint de vader meestal

dat kinderen vanaf twaalf jaar het initiatief moeten kunnen nemen omgang aan te vragen of te beëindigen.

De raad bepleit ook dat kinderen vanaf 12 jaar zelfstandig en gratis naar de rechter kunnen stappen. In alle gevallen gehoord, moeten jongere kinderen, op een wijze die past bij hun leeftijd en ontwikkelingsfase, hun wensen en gevoelens kunnen laten blijken. De Emancipatieraad vindt dat bij de regeling van de omgang ook het belang van de verzorgende ouder moet worden afgewogen. Die heeft recht op eerbiediging van het gezinsleven. Dat kan op gespannen voet staan met het omgangsrecht van de andere ouder.

Een nieuwtje is de mogelijkheid voor de ouder bij wie het kind niet woont, informatie te krijgen over het kind. Dat kan niet rechtstreeks bij de andere ouder, maar via een derde die beroepshalve over de informatie beschikt, bijvoorbeeld een leraar of de huisarts. Als die

weigert kan de ouder naar de rechter stappen. Geen van de adviesorganen heeft overwegende bezwaren tegen dit informatierecht.

Diskwalificatie

De minister stelt voor de term „ouderlijke macht” te vervangen door „ouderlijke zorg” of „zorg”. Ouderlijke zorg komt ouders samen of alleen toe. De term voogdij wordt gereserveerd voor niet-ouders die de zorg krijgen over een kind. Die wijziging van termen is gedaan om psychologische redenen. De benoeming tot voogd en toezienend voogd na scheiding werd door veel ouders opgevat als een diskwalificatie, schrijft Korthals Altes.

Alle drie de adviesorganen zijn het op dit punt oneens met de minister. Zorg is in dit geval een onduidelijk begrip, want ook de ouder die niet voor het kind zorgt, kan de zorg dragen. Alle raden stellen voor de term ouderlijk gezag te gebruiken. De Emancipatieraad: „Zorg versluiert dat het om gezag, om beslissingsbevoegdheid gaat.”

In het voorontwerp komt een groot aantal zaken ter sprake, maar op tenminste nog één punt kan de minister weerwerk verwachten. Nu kunnen mannen een kind erkennen als de moeder dat goedkeurt. In het nieuwe voorstel kan de man, als de moeder toestemming weigert, naar de rechter stappen, bijvoorbeeld als hij de verwekker is van het kind.

Erkenning heeft tot gevolg dat het kind de naam van de vader krijgt, dat de vader onderhoudsplichtig wordt, dat hij het gezag kan verwerven en recht heeft op omgang met het kind. Zowel de Emancipatieraad als de Raad voor het Jeugdbeleid wijzen op de in hun ogen vergaande gevolgen. Ze vinden dat de verwekker zo een te grote macht heeft over het kind.

Ze eisen respectievelijk dat de instemming van de vrouw gehandhaafd blijft en dat het kind vanaf twaalf jaar instemmingsrecht krijgt en vanaf vijftien jaar het vetorecht.

VOORONTWERP VAN WET TE BEPERKT GEACHT Raad wil niet-familieleden ook gezag over kind geven

Vk 7-1

Van onze verslaggeefster
MARIA HENDRIKS

AMSTERDAM — Iedereen die duurzaam de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding van een kind op zich neemt, moet in principe het gezag over het kind kunnen krijgen. De eis dat het gezag alleen toekomt aan familieleden, gehuwden of samenwonenden van verschillend geslacht, is te beperkt. Dit zegt de Nederlandse Gezinsraad in een commentaar op het voorontwerp van wet over het ouderlijk gezag.

De nieuwe wet moet de wetteksten over de ouderlijke macht en voogdij gaan vervangen. In de huidige wet komt de ouderlijke macht alleen toe aan gehuwden. Ouders die scheiden, worden voogd en toezienend voogd. Ook ongehuwde moeders zijn voogd; de vader kan toezienend voogd worden als hij het kind erkent. Voogdij kan verder worden toegekend aan een door de ouders of de rechter aangewezen persoon of voogdij-instelling.

De Hoge Raad heeft de laatste jaren de mogelijkheid geschapen via de rechter de ouderlijke macht na echtscheiding in stand te houden en deze ook toe te kennen aan niet-gehuwden. Die situatie wil de minister van Justitie in de wet vastleggen. Hij stelt voor het begrip ouderlijke macht te wijzigen in ouderlijke zorg en ook niet-getrouwde ouders in

staat te stellen die zorg te verwerven. (De Gezinsraad spreekt liever van ouderlijk gezag.) Alleenstaande ouders krijgen een toezichthouder. Scheidende ouders kunnen als ze dat willen de gezamenlijke zorg houden.

De Gezinsraad vindt het onnodig alleenstaande ouders een toezichthouder toe te kennen en wil het hele begrip toezienend voogd of toezichthouder uit de wet schrappen. Volgens de raad stelt het in de praktijk namelijk toch niets voor.

Het behoud van ouderlijk gezag bij de scheiding moet volgens de raad een automatisme worden. Alleen als een van de ouders daarom vraagt, zou de rechter zich erover moeten uitspreken. De raad wil wel de mogelijkheid van een jaar bedenktijd, als scheidende ouders nog niet direct weten wat ze willen.

Er ligt bij de Tweede Kamer ook een voorstel tot nadere regeling van de omgang met het kind in het geval van scheiding. Het belangrijkste verschil met de huidige situatie is de mogelijkheid op dat recht een uitzondering te maken als dat in het belang van het kind is.

De minister stelt voor de omgang tot een recht te maken voor stief- en pleegouders en voor familieleden in de tweede graad, dus ook grootouders, broers en zusters. De Gezinsraad vindt dat te beperkt en wil dat recht toekennen aan iedereen die een nauwe persoonlijke band of een gezinsleven met het kind heeft (gehad), tenzij zwaarwegende be-

langen van het kind zich daartegen verzetten.

Leeftijdsgrens

De raad vindt het voorontwerp niet volledig wat betreft ongehuwde moeders. Een minderjarige kan geen gezag krijgen over een kind. Een gehuwde minderjarige is automatisch meerderjarig. De raad stelt voor ongehuwde moeders tussen zestien en achttien jaar toch het gezag over hun kind te geven. Voor moeders boven de achttien is dat volgens de raad niet nodig, omdat de leeftijdsgrens voor meerderjarigheid binnekort wordt verlaagd naar achttien jaar.

Jongere moeders kunnen volgens de Gezinsraad het gezag niet krijgen. Dat lijkt de raad niet verantwoord, gelet op hun leeftijd en geestelijke ontwikkeling.

De Raad voor het Jeugdbeleid miste in het voorontwerp de mogelijkheid voor kinderen zelfstandig naar de rechter te stappen, bijvoorbeeld als er problemen zijn over de omgang. De Gezinsraad vindt dat kinderen vanaf twaalf jaar dat recht moeten krijgen, maar dat het voor jongere kinderen te ver zou voeren.

De Gezinsraad vindt dat het huidige wetsartikel waarin wordt bepaald dat kinderen hun ouders eerbied verschuldigd zijn, moet worden afgeschaft. Het is een symbolisch artikel, aldus de raad, dat niet kan worden afgedwongen en die bedoeling ook niet heeft.

Jongeren in tehuizen ^{Bh} niet alleen ²⁸⁻¹ opsluiten

DEN HAAG — Minderjarigen in tehuizen zouden niet meer in afzondering opgesloten mogen worden. Een jongere mag niet op zichzelf teruggeworpen worden als zowel hijzelf als de tehuismedewerker geen raad meer weet met de situatie. Soms leidt dit later tot gedragsstoornissen.

Dat zegt de werkgroep Afzondering van de Nederlandse afdeling van Defence for Children International (DCI). Gisteren overhandigde zij het eerste exemplaar van het rapport „Afzondering (geen uitzondering)” aan staatssecretaris Korte-Van Hemel (Justitie). De werkgroep wil dat er een commissie wordt ingesteld om afschaffing van de maatregel te onderzoeken. Korte-Van Hemel zei echter terughoudend te zullen blijven. Enkele uren afzondering is regel en afzondering van 24 uur uitzondering, zo meent zij.

'Minderjarigen in tehuizen niet alleen opsluiten'

^{Priessch D. 29, 01, 87}

DEN HAAG (ANP) — Minderjarigen in tehuizen voor korte of langere tijd in afzondering opsluiten dient als pedagogische of ordemaatregel te verdwijnen.

Het lijkt namelijk allesbehalve in het belang van de jongere om op zichzelf te worden teruggeworpen op een moment dat zowel hij of zij

als de tehuismedewerker geen raad meer weet met de situatie. In sommige gevallen leidt zo'n afzondering later, als ze eenmaal volwassen zijn, tot gedragsstoornissen.

Dit heeft staatssecretaris Korte-Van Hemel van justitie te horen gekregen van de werkgroep afzondering van de Nederlandse afde-

ling van Defence for Children International (DCI).

De werkgroep bracht haar het eerste exemplaar van het rapport 'Afzondering (geen uitzondering)?'.

Daarin wordt ook voorgesteld een commissie te vormen uit mensen die in de kinderbescherming werken, uit vertegenwoordigers van de alternatieve hulpverlening, universiteiten en de departementen van justitie en welzijn, alsmede uit kamerleden die het jeugdwezijn in hun pakket hebben.

EEN KLEIN BOEKJE MET GROTE GEVOLGEN

Bluf 8-1

DOOR ARNE

...n.
...ukt op
...ndelaars op
...antieke tafeltjes,
...boekenkasten vol
... in goud-op-snee, plan-
... een schemerlamp. Op de
... een vierkante pers. Losse stoe-
... en, een gecapitonnerde tweezitsbank.

Er verschijnt een lange, baardige man in beeld. De monitoren boven de tribune weerkaatsen genadeloos de zweetdruppels op zijn wat vale gezicht. De camera zwenkt naar opzij waar een paar kinderen tussen acht en twaalf jaar onwennig in het felle lamplicht staan te turen. De man knikt hen bemoedigend toe: „Wie weet waar je vreemde mannen nooit mag laten aankomen?” Als niemand antwoordt: „Juist, aan je veiligheidszones”. Z'n benige vinger wijst priemend richting genitaliën.

„Dit is een voorlichtingsprogramma”, fluistert mijn begeleidster. Dat had ik zelf ook begrepen, al is het onderwerp - 'het pedofiele gevaar' - me duidelijker dan de doelgroep waarop deze volkvoorlichter mikt. Want hij mag dan met de aanwezige jongens en meisjes „realistische spelletjes” doen, „net zoals die vieze kerels die het op jullie onschuld hebben voorzien” - hij speelt achtereenvolgens de 'autoritaire verleiider', 'oompje', de 'pornofotograaf' en een 'snoepjeslokker'; de kinderen moeten steeds „nee, ga weg” roepen -, over hun hoofden heen (maar niet buiten gehoorsafstand) meldt onze pedagoog het volwassen publiek de meest morbide details over recente gevallen van kinderaanranding. Zijn conclusie: „Het wordt een ware epidemie, die alleen met Gods hulp kan worden gekeerd”.

Een mevrouw op de eerste rij verslikt zich in zoveel kinderleed en wordt kokhalzend afgevoerd. Als ik even later eveneens de studio verlaat, staat net een bekeerde pedofiel voor de camera te vertellen hoe „Jezus mij verlostte uit de greep van Satan”. Ik onderdruk met moeite een aanval van publieke blasfemie.

Middenin het vlakke land van Virginia, aan de rand van het badplaats Virginia Beach, ligt het hoofdkantoor van CBN - afkorting voor Broadcasting Network - het rijkste centrum van de 'elektronische kerk'. Hier zijn radiostations, waarvoor bananen; een radio-communicatiesatelliet; talen miljoenen wereldwijd; van wan.

POLITIE

De Roze Driehoek is nooit zo dikke vrienden geweest met de politie. Onze ervaringen zijn vooral negatief. Op de momenten dat je ze nodig hebt zijn ze er niet (te druk), bv. als er rotzooi was aan de kraam. Bij aangifte van potenrammerij of bedreiging werden we niet serieus genomen (als je er zo uitziet lok je het ook zelf uit). De wijkagent maakte bij zijn kennismaking een paar zéér lompe opmerkingen waaruit bleek dat hij het niet zo op flikkers had. Bij demonstraties werd altijd partij gekozen voor het publiek, zelfs al werden de Roze Driehoekers bedreigd.

De politie is van oudsher een rechts behoudend apparaat met streng hiërarchische rangorden, die ook naar buiten toe worden doorgetrokken. Bovendien kunnen de meeste agenten hun persoonlijke opvattingen niet gescheiden houden van hun beroepsfunctie. Een agent heeft macht over de burgers en laat die macht bij bepaalde burgers (zoals flikkers en buitenlanders) iets sterker gelden en zullen dan sneller optreden. Een kleine verbetering in de relatie was het moment dat het hoofd van Jeugd & Zedenzaken contact zocht met homogroepen (ook de Roze Driehoek) in verband met een onderzoek voor een betere aanpak van potenrammerij. Nu werden we ineens als een serieuze informatiebron geaccepteerd.

Wie schetst onze verbazing toen begin september, na een uitdeeltak van deeltje 1, er plotseling een stel agenten op de stoep stonden voor een huiszoeking en inbeslagname van de boekjes. Door een schoolhoofd waren boekjes ingenomen en samen met een klacht bij de politie gedeponereerd. De klacht betrof het uitdelen van pornografies materiaal aan kinderen onder de 16 jaar. Uit persoonlijke reacties van politieagenten bleek vooral het hondjesverhaal (Boef leert sexen) in het verkeerde keelgat te schieten. Aanvankelijk dachten we dan ook dat de aanklacht zou liggen rond het propageren van bestialiteit (een bij de wet verboden seksueel gedrag).

homo

cockring

kapot je

jurk

Op dat moment was het oude, tamelijk tolerante hoofd van Jeugd & Zedenzaken op vakantie en werd waargenomen door het plaatsvervangend hoofd: een jonge energieke vent van het type: niet-lullan-maar-stevig-aanpakken-die-hap. Misschien zag hij een prachtige kans op promotie. Het boekje werd naar de officier van Justitie gestuurd die het retourneerde met de vrijbrief: dit is porno, jullie krijgen carte blanche om op te treden. Daarop volgde dus de 'inval' (18 sept.), volgens goed bestudeerd Amerikaans voorbeeld. En de 34 boekjes werden in beslag genomen. Dit gebeurde 'ten behoeve van het onderzoek'. Op dat moment werd de term 'kinderporno' op het boekje geplakt, maar dit bleek toch niet met de wettelijke omschrijvingen te kloppen. Toen hebben ze het maar gehouden bij 'het uitdelen van pornografies materiaal aan minderjarigen'. Maar op grond van deze beschuldiging heeft de politie niemand op heterdaad kunnen betrappen. Ze hadden alleen een paar signalementen van uitdelers. Daarbij is het in bezit hebben, vervaardigen of verhandelen van pornografies materiaal (nog) niet verboden (in tegenstelling tot kinderporno). De politie zocht daders en nog meer bewijsmateriaal (boekjes). Ex-Roze Driehoekleden werden verrast met huiszoeking, twee bestuursleden werden gehoord. Ondertussen hoorden we niks meer van de politie.

Tot via de krant uitlekte dat we deeltje 2 gingen uitdelen (18 nov.). De politie kondigde daarop aan (ook via de krant, 19 nov.) de boekjes in beslag te nemen zodra ze werden uitgedeeld aan basisscholen. In hetzelfde persbericht verklaart zij dat zij deeltje 2 ook als pornografies materiaal beschouwt, zelfs zonder het boekje gezien te hebben! Bij het uitdelen zelf heeft de politie actief meegeholpen aan het wegsturen van de kinderen, zodat er geen contact kon ontstaan tussen Roze Driehoekleden en kinderen. Dit onder het mom van 'preventief optreden'. Ook de extra surveillance de volgende dagen voor Het Vagevuur viel onder dit preventief optreden. Ook in persverklaringen werd dit preventieve onderstreept door deel 2 vooral al als pornografies te beschouwen en bij voorbaat ook deel 3 en al het andere dat de Roze Driehoek in de toekomst nog zou uitgeven.

Met dit argument kan de politie bij elke verdinking ingrijpen (dit lijkt sterk op de veel bekritiseerde methode Valken van de politie in Breda tijdens het bezoek van de koningin daar een paar jaar geleden, toen 'potentiële reischoppers' uit preventieve overwegingen vooraf al van de straat werden gepikt en veilig opgeborgen de dag moesten doorbrengen.) In interviews met de pers (o.a. de EO) heeft de politie trouwens veel meer gezegd dan bij haar functie past. Ze had kunnen volstaan met zakelijk de stand van zaken weer te geven over het lopende onderzoek (meestal meldt de politie trouwens niets tijdens de onderzoeksperiode) en als onderdeel daarvan een korte beschrijving van het politie-optreden. Zij voegde daar echter aan toe dat de politie van mening was dat het om pornografies materiaal ging (iets wat de rechter straks mag uitmaken) en dat zij graag tegen de Roze Driehoek had opgetreden, maar zij daar op grond van de huidige gegevens geen wettelijke bevoegdheid voor had.

Deze persoonlijke uitingen zijn zeer kwalijk omdat ze de algemene hetze en negatieve opinievorming sterk hebben aangewakkerd. De politie scheidt door haar acties en uitspraken een crimineel

beeld rond de Roze Driehoek en de boekjes. De inbeslagname van deel 1 is zelfs al op de Amerikaanse televisie gekomen waarbij een enthousiast commentaar vermeldde dat nu ook in Nederland (een vermoede broedplaats van kinderporno, kinderhandel en kindermishandeling) strenger werd opgetreden tegen producenten van kinderporno. Zo waait de Amerikaanse hysterie over naar Nederland, vliegt hier rond en laat een paar zedebewakers op tilt slaan, en keert vervolgens weer terug met zo'n bericht als bewijs-buit. Dat de politie op grond van vage beschuldigingen in actie komt is al een opzienbarend, niet alledaags verschijnsel. Maar ook deze beschuldigingen blijken steeds te veranderen: eerst bestialiteit, loon kinderporno, daarna pornografies materiaal, en na een recent gesprek met de politie blijkt het te gaan om 'het uitdelen van voor kinderen schadelijk materiaal'. Waarschijnlijk weet de officier van Justitie ook niet meer hoe hij zich eruit moet draaien.

Voor ons heeft het gezamenlijk optreden van politie en pers wel geleid tot een verandering in ons beeld t.a.v. de boekjes. Niet dat we nu ineens afstappen van ons oorspronkelijke doel om kinderen voor te lichten, het aksent is nu komen te liggen op de discussies met ouders en opvoeders en het aftasten van de grenzen bij de wet. Het lijkt ons interessant als het werkelijk tot een rechtzaak zou komen (een tweede Ezeljes-proces?). Dan zou namelijk hard gemaakt moeten worden hoe de aanbevelingen van de regering/kognissie aan Justitie t.a.v. kinderporno opgevat moet worden. Het zal voor de rechter moeilijk worden om het hele boekje op grond van één verhaaltje tot pornografies of schadelijk materiaal te verklaren. Geeft de rechter het boekje vrij, dan mogen wij het dus aan kinderen uitdelen. Geeft de rechter het niet vrij, dan zal hij voor elk volgend deeltje ook moeten onderzoeken of het verboden kan worden. En dit kan hij pas doen als wij op heterdaad worden betrapt bij het uitdelen en er weer een klacht wordt ingediend. Het enige dat ons momenteel weerhoudt om openlijk te gaan uitdelen zijn de reacties van de 'brave burgers' (driegtelefoontjes, ingegooide ruiten en brandbommen). Wij zijn nog niet zo gehard dat wij al deze terreur kunnen verdragen. De akties van de Roze Driehoek hebben zich altijd afgespeeld op de grens van het maatschappelijk aanvaardbare. Nu zijn we ook op de grens van het wettelijk aanvaardbare gekomen. Ook hier lopen we kans op klappen, maar dat verhindert ons niet dóór te gaan.

JE BESTE VRIENDEN ZITEN BIJ DE EO
De belangrijkste bestaansreden van de Verkeerde Krant is het feit dat de pers-media homovrijdijg zijn. Als men er van uit gaat dat een percentage van 5% van de bevolking de voorkeur geeft aan een homoseksuele levenswijze, dan zou elke zich objectief noemende krant, weekblad of omroep ook 5% van zijn berichtgeving rond het thema homoseksualiteit moeten besteden. Van alle sociale, rechtskundige, filosofische, kulturele, psychologische, pedagogische, actuele, enz., enz. onderwerpen zou dus 5% over homoseksualiteit moeten gaan. Deze verhouding is nog lang niet bereikt vanwege de in de pers heersende homoaversie. En ook als er dan iets over homoseksualiteit geschreven of uitgezonden wordt, zal het meestal gericht zijn op het benadrukken van de negatieve beeldvorming. Vooral het AIDS-item leent zich hier geweldig voor. Ook nu bij de boekjes-affaire zien we weer dat de negatieve punten rond homoseksualiteit een geweldige aktualiteits- en nieuwswaarde blijken te bezitten. Op het moment dat je als flikkergroep een serieuze poging doet iets in de krant te krijgen (een persverklaring, ingezonden brief, ideologische verantwoording,

VERVOLG OP PAG 10

De Tijd over TV dominee Pat Robinson (USA)

aankondiging van activiteiten, recensie van uitgaven, e.d.) krijg je nul op rekost. Ze maken zich er dan met de goedkoopste smoes, es van af. Op het moment dat ze wezigheid ruiken komen ze er als vliegen op af. Dan zuigen ze je helemaal leeg, slurpen alles gulzig naar binnen. En wat ze er daarna van uitspugen stinkt van alle kanten. Elke journalist werkt selectief. Zo wordt uit alle informatie datgene overgehouden dat de lezers, luisteraars en kijkers graag willen horen en zien. Alles wordt zodanig gerangschikt dat er een tendentius, vooroordeel-bevestigend, propagandisties beeld van homoos ontstaat en het beeld van de desbetreffende krant of omroep als keurige zedemeester bevestigd wordt. De pers is de grote aktivator geweest in het opblazen van het boekjes-schandaal en heeft daarmee aangezet tot de

agressie naar de Roze Driehoek. Elke uitgesproken wens onzijdig om voorlopig geen berichten meer over de Roze Driehoek te plaatsen en zo de hetzo wat af te remmen, werd in de wind geslagen. Op het moment dat wij de negatieve gevolgen en agressie niet meer in de hand hadden, werd er door Omroep Brabant voortdurend op aangedrongen ons toch in de ether te krijgen. Het was toen echter duidelijk dat elke keer dat de naam 'Roze Driehoek' weer zou vallen, dat wéér een stenereg door de ruiten, brandbommen en bedreigingen aan ons adres zou betekenen. De journalist was niet te overtuigen. Ook het feit dat namen en privé telefoonnummers door de pers gewoon openbaar werden gemaakt en doorgegeven aan anderen, tekent de vogelvrij-verklaarde situatie van Roze Driehoek-leden. De meeste media brengen hun boodschap netjes verpakt, onduidelijk, ondergronds. De enige die open was in haar bedoelingen

was de EO. Alles wat daar over de Roze Driehoek verkondigd werd is waar; wij zijn een stelletje viczerikken, we zijn dat zonder schaamte, wij hebben lak aan wet noch gebod, wij propageren alle vormen van afwijkend gedrag en wij proberen ook jonge onschuldige kinderen te verleiden tot het befelefen van allerlei perversiteiten. Wat dat betreft hebben ze prima feklama voor ons gemaakt. Alleen dat wij ziek geesten zijn is een diskussiepunt ('jij bent gek' zei de ene gek tegen de andere gek.). Ik hoop dat er veel mensen na de uitzending voor ons gebeden hebben (hadden ze tenminste de handjes boven de dekens, precies zoals de EO het wil). Anderzijds heeft de hele zaak ook veel positieve publikaties, recensies en verklaringen opgeleverd. In zo'n stress-situatie wordt duidelijk waar je vrienden zitten.

Zoals gezegd is het bovenstaande artikel afkomstig uit de Verkeerde Krant, het blad van de Eindhovenese flikkeraktiegroep De Roze Driehoek.

REAKTIËS

Het uitdelen van de boekjes heeft nogal wat reakties opgeroepen. Nu was het voor de maatschappij een tamelijk gevoelig moment: de minister van Justitie heeft in juni '85 de Werkgroep Kinderpornografie in het leven geroepen, die in juni '86 met een lijvig verslag kwam waarin niet alleen een inventarisatie stond van de stand van zaken, maar bovendien aanbevelingen stonden voor strengere optreden van politie en justitie. Dat de werkgroep zo fanstiek was kwam door de invloed van de Amerikaanse hysterie, die onder anderen Nederland aanvees als één van de bronnen van kinderporno, vanwege het liberale klimaat hier. Dat justitie en politie al vooruitliepen op deze aanbevelingen, bleek uit het grote aantal veroordelingen vanwege zeden-zaken: welijkelyks verschromen berichten over incest-netwerken en kindermishandeling. De publieke opinie was dus al aardig beverkt met negatieve berichten over allea wat met kinderseksualiteit te maken had. Met als gevolg dat de mening groeide dat elke vorm van seks waar kindereh mee in aanraking kwamen of zich mee bezig hielden, als schadelijk voor hun zieltjes werd beschouwd of waar ze minstens op latere leeftijd een terugslag van zouden krijgen in de vorm van onherstelbare trauma's. Wat dat betreft was het uitbrengen van de boekjes een reaktie op de maatschappelijke ontwikkelingen. (Net als het onlangs verschromen boekje van Theo Santfort: 'Jongens over vriendschap en seks met mannen'.)

Op de algemene inhoud en doelstellingen van het boekje werd nauwelijks gereageerd. Van de media die wij een recensie-eksemplaar toegestuurd hadden, heeft alleen de Gay-Krant, Sek, Het Parool, Sextant, het ABOP-homoblad en enkele COC-afdelingsblaadjes objektieve of positieve berichten geplaatst. De volkskrant heeft het meest valgelijk gereageerd: in een groot artikel (van 19-9) wijdt ze veel aandacht aan de inbeslagname van de boekjes (terwijl ze al lang in hun bezit waren van een boekje ter recensie). Het recensie-eksemplaar van deel 2 hebben ze alleen gebruikt (18-11) voor het afdrucken van het leesplankje met een interview waar de slechtste boulevard-pers een puntje aan kan zuigen.

De daarna volgende reakties richtten zich dus vooral op de (beperkte) informatie die men via de pers had ontvangen: seks met honden, het ontkennen van het alleenrecht van ouders in de (seksuele) opvoeding, het uitgangspunt dat kinderen (seksuele) lustgevoelens kennen.

De reakties van kinderen hebben vooral betrekking op deel 1. Een eerste reaktie was erg afhankelijk van de situatie: of ze alleen waren, of in een groepje. Sommige kinderen waren gewoon nieuwsgierig, anderen gooiden het meteen weg, zonder het ingekeken te hebben. Kinderen die de verhaaltjes gelezen hadden of ze was voorgelaten reageerden eerlijkl: de verhaaltjes werden beoordeeld als leuk, spannend, saai en ruig.

Ouders reageerden furieus op de berichten (de boekjes hadden ze geen van allen gelezen). Hun bezwaren lagen vooral op opvoedkundig gebied. Ze willen graag in eigen hand houden wat kinderen te horen krijgen (over seks), en zeker niet dat zo'n stelletje vieze flikkers er zich mee gaan bemoeien. (opvallend is dat ze dit argument niet hanteren bij het aanleren van bijvoorbeeld heteroseksualiteit of gebruik van geweld. Hierin laten ze de medeopvoeders als school en tv de vrije hand.)

Ook blijven ouders ontkennen dat kinderen seksuele gevoelens hebben. Kinderen zijn rein en onschuldig. De 'spelletjes' die ze doen noemen ouders 'onschuldige verkenningen'. Men moet vooral niet denken dat kinderen aan zoiets als lustbevrediging doen! Ouders willen niet weten dat ook hun eigen kinderen de meest perverse, sadistische en smerige spelletjes doen. Ze zijn blijkbaar vergeten wat ze vroeger zelf allemaal hebben uitgespookt. Ouders verzetten zich hevig tegen het idee dat hun kind iets met hun hond zou doen. Ze weten zich geen houding te geven als ze (in het openbaar) gekonfronteerd worden met seksuele uitingen van hun kinderen of hun hond. Ze generen zich, en geven daarom een 'tik' om het ze af te leren.

Schoolhoofden reageerden angstig. Zij hebben binnen de schooltijden de verantwoordelijkheid van de ouders overgenomen en moeten daarvoor beslissen over wat de kinderen krijgen aangeboden en wat niet. En schoolhoofden moeten vechten voor de goede naam van de school, want daarvan hangt het aantal nieuwe leerlingen af, en dat betekent meer of minder subsidie en meer of minder faciliteiten. Ook al zouden ze de boekjes persoonlijk aksepteren, zij kunnen zich een te moderne houding niet permitteren. Ik heb zelf in het basisonderwijs les gegeven en weet hoe daar met seksuele voorlichting wordt omgesprongen: leerkrachten durven er niet eerlijkl en open over te praten (schaamte, frustraties), en schuiven de hete soep door aan de ouders. Ouders nemen aan dat er op school over gepraat wordt ('tegenwoordig weten de kinderen meer dan wijzelf'). In de praktijk blijkt dus dat de kinderen niets weten.

Ook van de kant van homofielen en COC-leden hebben we de nodige kritiek gehad op de aktie. Doordat in de pers het COC op één lijn wordt gesteld met de Roze Driehoek, voelen veel potten en flikkers zich bedreigd ('Ik durfde mijn roze driehoekje niet meer te dragen uit angst voor agressie', 'Ze verpesten voor ons wat wij in 40 jaar hebben opgebouwd', 'Het symbool van de roze driehoek wordt door de Roze Driehoekers misbruikt'). Feit is dat er veel onduidelijkheid is ontstaan over de verschillen tussen het COC en de Roze Driehoek. Enerzijds zegt het COC zich wel te kunnen verenigen met de inhoud en bedoelingen van de boekjes, en ze daarom ook via hun 'winkelte' te koop aanbiedt. Anderzijds voeren ze een ander beleid en strategie ten aanzien van bevrijding van homoseksualiteit. Deze nuanciering wekt vaagheid op voor haar leden en voor het grote publiek. Daardoor krijgen ze zowel kwaade leden als in vooroordelen bevestigde burgers op hun dak.

Ook uit de streng-gelovige hoek ontvingen we reakties, voornamelijk soortgelijke als de EO-uitzending, maar dan nog een graadje erger. Eén mevrouw heeft intens medelijden met ons en vrees voor ons lot. Ze waarschuwt ons voor wat er gebeurt als de Communisten hier komen. Ze zond ons een boekje waarin een opsomming van alle Russiese konzentratiekampen staat, compleet met plattegronden, en alle gruwelijkheden die daar onder andere met homoseksuelen gebeuren.

Dan zijn er natuurlijkl ook de vele positieve reakties van volwassenen. De boekjes lopen in de verkoop als een trein. De verhaaltjes roepen heel wat herinneringen aan vroeger op, ze werken voor de meeste mensen heel herkenbaar. Of ze lezen nu ook eens van anderen over hun geheime fantasieën. Vaak horen we de verzuchting: 'Had ik zo'n boekje maar

als kind gehad. Dan had ik me al die jaren niet zo'n uitzondering gevoeld en had ik niet zo krampachtig met schuldgevoelens hoeven te leven.'

Waar we meer reakties van verwacht hadden was van de dierenbescherming. Veel mensen waren wel bezorgd over de kans dat nu intens allemaal honden seksueel misbruikt zouden worden. Bestialiteit ligt nog erg moeilijk, hoewel het veel meer voorkomt dan men weet (of wil weten).

In andere kulturen heerst een andere houding ten opzichte van bestialiteit. Een bekend Chileens rijmpje is: 'A girl is fine, a boy devine, but a lama is best of all'. In Noord-Afrikaanse landen gelden schapen en geiten als geseksepteerde sekspartner (vooral voor eenzame herders). Bij veeboeren is het gebruik van varkens en koeien niet onbekend.

Uitgaande van de veelvormige lustmogelijkheden van jonge kinderen is het logies dat warmte en affektie op huisdieren wordt gericht. En huisdieren maken in hun geilheid ook geen uitzondering tussen een mannelijke of vrouwelijke soortgenoot of de over de grond kruipende peuter. Als één van beiden zin heeft zal de ander wel laten blikke of hij/zij ervan gediend is. Een kat is door geen enkele volwassene in bedwang te houden als die tegen de wil in wordt vastgehouden. Een hond zal zich alleen onderwerpen aan degene die hem niet wil doden of verwonden. Als je een hond verwondt dan is dat een uitnodiging voor een gevecht. Voor het lot van de hond hoeft dan niet gevreesd te worden.

Veel mensen vinden het gewoon vies, smerig. Dit ligt in dezelfde lijn als dat ze poep en pies smerig vinden. Je kan er allemaal infectieziektes door oplopen enzo. En van honden weet je niet waar ze allemaal aan likken. Ze vergeten dat je door het zoenen van je tante meer ziektes kunt oplopen! Dan zijn er nog allerlei vage bezwaren, zoals: 'Een hond is niet van je eigen soort', 'Mens en hond zijn niet voor elkaar geschikt', 'Een hondpenis zwelt erg op tijdens de zaadlozing; dit kan grote gevaren opleveren voor het kleine kinder-anusje', 'Het is puur op seksuele bevrediging gericht', 'Je verlaagt je tot dierlijklke lustbevrediging, terwijl de geslachtsdaad het mooiste hoogtepunt is in de relatie tussen man en vrouw'. Als er een opvanghuis komt voor hondjes met seksuele trauma's zal dat in Nederland zijn.

BALANS

We zitten nu te kijken met een heleboel positieve en negatieve bijeffekten die we van tevoren nooit bevroed hadden. Enerzijds hebben we ons image van grenzeloze, goddeloze, vieze, perverse, lustgerichte flikkers, kinderlokkers, relnichten sterk bevestigd zien worden. Anderzijds zijn dit de vooroordelen waartegen het COC al zo lang strijdt om alsjeblijft maar geakseptieerd te worden als gelijkwwaardig mens met dezelfde rechten als de 'normale' mensen. De verantwoordigingen hebben heel wat schijntolerantie blootgelegd. Bij het COC komen nu ook de discussies los over doel, strategie en beleid. De boekjes hebben nog maar weinig kinderen bereikt, maar als ze nu zo'n boekje vinden... De aktie heeft veel agressie opgeroepen, maar er is het hele land door ontzettend veel over gediscussieerd. Mensen hebben er over na moeten denken, hun standpunten moeten verdedigen. Veel ouders zullen hun greep op hun kinderen vergröten, ze harder waarschuwen voor kinderlokkers, ze beter in de gaten houden en repressiever optreden. Maar dat maakt het voor kinderen juist geheim-

zinniger, spannender en aantrekkelijker. Ze zullen dus meer stiekem gaan doen en zich verzetten tegen het autoritaire optreden van hun ouders en leerkrachten. Kinderen voelen haarscherp aan als hun ouders hypokriet zijn, ze voelen als ze bedonderd worden. De meeste ouders verbieden hun kinderen dingen die ze zelf wel doen. Als kinderen het vertrouwen missen in hun ouders zullen ze het elders gaan zoeken, vooral bij elkaar in vriendschappen.

Wij willen in de toekomst ons vooral richten op de 'medestanders'. Mensen in het onderwijs, progressieve ouders, ABOP-homogroep, NVSH, Stichting Martijn, Kindervuist, schoolbegeleidingsdiensten, RIAGG's, bibliotheken enz. Wij zullen ze voorlopig blijven voorzien van materiaal.

Pardemest en steen geëoid bij Roze Driehoek

„Voor je begint” gratis boekje voor scholen

Voorlichting goed wapen tegen seksueel leed 8h.16-1

DEN HAAG — Als de heer F. Wafelbakker, hoofd van de afdeling Jeugdgezondheidszorg van het ministerie van WVC, op een congres in het buitenland weer eens uitlegt hoe de Nederlandse jeugd seksueel wordt voorgelicht, krijgt hij te horen in een „immoreel land” te wonen. Dat mag dan zo zijn (of niet natuurlijk), vaststaat in elk geval dat het aantal zwangerschappen en abortussen bij meisjes tot achttien jaar nergens zo laag is als in ons land. Wafelbakker: „Twee Amerikaanse onderzoekers die zich vroegen hoe wij dat voor elkaar krijgen, zijn tot de conclusie gekomen dat de voorlichting daar een grote bijdrage aan levert”.

Naast de voorlichting noemt Wafelbakker als oorzaken van het relatief geringe seksuele leed van Nederlandse meisjes: de vrije verstrekking van voorbehoedsmiddelen, de geheimhouding door de arts en het liberale klimaat op televisie. „Maar als ik daarover in het buitenland begin, loopt iedereen weg, men wil het niet horen. Jullie zijn zo krankzinnig liberaal, zegt men dan, jullie willen zelfs heroïne vrij verstrekken! En als ik dan vertel dat de Ikon in een televisie-uitzending een jongé vader van veertien jaar laat optreden die vertelt dat hij niet meer naar de disco kan en niet achter de kinderwagen durft te lopen, roept men: Een vader van veertien? En jullie laten zien dat dat kan?! Ze begrijpen niet dat wij op die manier voorlichting geven, dat we laten zien dat een ongewenste zwangerschap echt niet leuk is, zonder dat we moralistisch worden”. Wafelbakker maakte zijn opmerkingen gisteren ter ere van het verschijnen van het voorlichtingsboekje „Voor je begint”, door Zorn uitgegeven in de „Kernmerk”-reeks. „Een beetje zoetig”, vindt Wafelbakker het boekje, dat aldus begint: „Wanneer mensen elkaar aardig vinden of veel van elkaar houden willen ze elkaar aanraken en lief zijn voor elkaar”. Omdat er volgens Wa-

Het VVD-kamerlid Erica Terpstra: „Ik stel voor over seksuele voorlichting een stripboek uit te brengen, dan slaan de jongeren geen letter over”.

felbakker ook in Nederland nogal wat mensen „achterlopen” is die „zoetigheid” niet zo'n bezwaar; op die manier wordt voorkomen dat scholen het (gratis toegestuurde) boekje niet willen gebruiken. Om te laten zien dat hij zelf niet terugschrikt voor gezouten taalgebruik vertelde Wafelbakker tot „ereburger van Waspij” te zijn benoemd vanwege zijn vurig pleidooi voor seksuele hygiëne.

Littekens

Evenals Wafelbakker begroette Erica Terpstra, kamerlid van de VVD, het boekje „Voor je begint” als wapen in de strijd tegen vroege zwangerschappen en abortussen. De weerstand tegen seksuele voorlichting moet gebroken worden, vindt zij, want nog steeds zijn er „te veel kinderen die kinderen krijgen terwijl ze het zelf nog zijn”. In 1985 werden 877 buitenechtelijke kinderen geboren bij meisjes tussen de 13 en 18 jaar. Dergelijke menselijke drama's, waarvoor jongens evenzeer verantwoordelijk zijn, bezorgen meisjes littekens die in de loop van de jaren steeds schrijnender worden, aldus Terpstra. Zij vroeg uitgever Zorn daarom in het vervolg ook de „overtijdbehandeling” als remedie tegen zwangerschap te vermelden nu minister Brinkman heeft bepaald dat deze behandeling niet als abortus beschouwd moet worden. Hoewel Terpstra er voor is al in de onderbouw van het

voortgezet onderwijs seksuele voorlichting te geven („Voor je begint” is bedoeld voor kinderen vanaf twaalf jaar), vindt ze dat dat in de bovenbouw nog eens herhaald moet worden. „Je kunt het niet bij één keer in de onderbouw laten. Het gaat dan toch altijd nog gepaard met gegiechel en onzekerheid”.

Het gebruik van illustraties juicht ze daarbij, namens haar zoon van vijftien, hartelijk toe. Ik stel voor een stripboek over dit onderwerp uit te brengen, dan slaan de jongeren geen letter over. Bovendien vind ik de benaming „stripboek” wel een aardige suggestie”.

STEVO AKKERMAN

Ivo Corthals: 'Waarom zou je huilen als je dood

gaat aan aids?' UN 31-1

Ivo Corthals (51) is secretaris van de Belangenvereniging Mensen met Aids. Die functie is van korte duur. Want mensen met aids hebben één zekerheid: ze gaan gauw dood. Dat is één reden om het aantal buitengewone leden drastisch uit te breiden. Een andere is dat de organisatie moet groeien omdat het aantal patiënten gestaag toeneemt. In 1990 zijn tussen 300.000 en 600.000 Nederlanders met het virus besmet. Iedereen die wel eens een slippertje maakt loopt gevaar.

door pieter van de vliet foto: jaap de boer

AMSTERDAM — Ivo Corthals heeft aids. Volgens de berekeningen moet hij voor augustus dood zijn.

Als jongetje was de dood ook dichtbij. In een Jappenkamp, in Indië.

Er is een verschil. Nu is er de zekerheid, het is duidelijk, min of meer geregeld. Aids betekent op termijn doodgaan. Toen, in het kamp was je je leven niet zeker. Je ging er aan of je overleefde.

„In het kamp kon je doodgaan van de angst. Maar ik wil eigenlijk niet over het kamp praten. In details over het kamp praten is voor mij heel vervelend. Ik denk dat mensen die verhalen ook wel kennen. En als dat niet zo is zal me dat worst wezen”.

„Ik heb die tijd erg verdrongen en ik denk dat ik dat nog doe. Het vertroebelt mijn denken als ik die periode terughaal. Dan word ik heel wazig en chaotisch. Dan kan ik de dingen niet op een rijtje houden. Dat is rond mijn dertigste begonnen. Ja, ik denk dat dit een KZ-syndroom is. Ik heb wel van prof. Bastiaans gehoord, maar ik ben nooit naar zijn kliniek gegaan”.

„Als kind van vijf, zes jaar heb ik doodsangst gekend. Heel erg bang zijn en dat continu. Het is misschien te vergelijken met het opgroeien in een heel disharmonieus gezin. Een voortdurende dreiging dat je iets wordt aangedaan. Geslagen worden, zonder aanleiding, op onverwachte momenten. Ik zie me daar nog staan als jongetje, hoor mezelf zeggen: 'Als dit ooit tot een einde komt doe ik nooit meer iets dat ik niet wil'. Later hebben mensen dat wel vertaald als puur egoïsme”.

Reiziger

De flat aan de Stadionweg in Amsterdam-Zuid. De ruimte

van een gestrande reiziger. Prachtige voorwerpen die van ver komen. Ze hebben geen definitieve plaats. Het kamerscherm achter hem, een voorstelling van het oude Indië, de sfeer van *tempo doeloe*. Het is zo antiek, dat het uit elkaar valt als je het aanraakt. Het zou geprepareerd moeten worden, achter glas moeten zitten. Het is eigenlijk doodzonde, weet Ivo, binnenhuisarchitect. „Maar die laatste maanden dat ik er naar kan kijken laat ik het maar zo”. Hij zit in kamerjas, op rode kousevoeten. De kleur van de kousen past bij het interieur. Uitzicht op de slaapkamer. Iets frivools dat het midden houdt tussen een hemelbed en een wieg. Een reusachtig insect, een bij in felle kleuren, ligt op de spreel.

Ivo's vader koos voor zijn gezin, vond dat belangrijker dan bezittingen. Hij probeerde de oorlog aan de zijnen voorbij te laten gaan, deed pogingen vanuit Indië naar Amerika te komen. Maar het kamp leek bepaald, er was niet aan te ontkomen. Het leven van Ivo werd er anders door. „Ik ben op de middelbare school eenzaam geweest, vond weinig aansluiting bij andere kinderen. Uit die periode heb ik geen vrienden overgehouden. Op de Academie voor beeldende kunsten in Rotterdam was een student, een man waar ik nog contact mee heb”.

— Een echte vriend?

„Nee”.

— Bestaan die?

„Ik begin te denken van wel. Ik denk dat Hajo een echte vriend is. Dat is die man die net door de schuifdeuren binnen kwam om koffie te brengen. Ook zonder sex houdt hij dezelfde benadering. Zoals hij me verzorgt, allerhande dingen doet”.

— Sex kan verhoudingen vertroebelen.

„Het kan heel snel competitie en jaloezie veroorzaken. Lust en liefde worden zo vaak door el-

kaar gegooid. Terwijl het een wereld van verschil is, lust en liefde. Ik denk dat er een heel goede vriendschap is tussen Hajo en mij. Ook zonder aanraking is er erotiek. Ik vind hem mooi. *Beauty is in the eye of the beholder*. Iemand is zo mooi als je hem ziet. Ik ben 16 november geboren, een scorpioen. Ik geloof een beetje in de karaktertrekken die bij de sterrentekens horen. Scorpioenen hebben graag geheimpjes, verstoppertjes gevoelens. Ze verdelen die gevoelens; die mag een beetje hebben en die. En dan maar hopen dat die mensen elkaar niet ontmoeten, er niet met elkaar over praten. Bij Hajo ben ik het meest open. Ik denk dat hij het meest volledige verhaal van mij heeft”.

Zesde jaar

„Het is het zesde jaar dat wij samenwonen. Cynisch genoeg was ik net besmet met het aids-virus toen ik hem leerde kennen. Hajo en ik zijn beiden nogal onderkoeld, houden niet zo van melodramatische shit; zo hebben we er ook op gerageerd. De naam aids was nog niet zo algemeen. Ik geloof wel dat ik wist dat er een nieuwe ziekte was, maar er was zo weinig publiciteit, zo weinig kennis over. Het was het eerste anale contact van mijn leven, een jongen in Portugal. Dat vind ik behoorlijk cynisch”.

„Maar ik heb geen enkel gevoel van wrok. De verantwoording voor mijn daden ligt bij mij, niet bij die jongen. Je kunt natuurlijk zeggen: waarom ik? Maar ik heb 'm er toch ingestoken? Japanners haat ik evenmin; het is hun zaak wat zij deden, hun verantwoordelijkheid. Maar de kapo's, de kampbewakers, moesten niet zeggen dat ze niet anders konden, dat ze wel moesten. Dat accepteer ik niet. Want er is altijd een keus. Wrok koesteren, haten, is verspilde energie. Daarbij komt dat energie voor mij een steeds schaarser wordend goed is. Ik ben een laatbloeiër, zo veel jaren na Don Dyl ben ik met de energiecrisis bezig”.

„Alles stopt bij augustus. Dan is de dertiende maand be-

relkt. De tijd die je nog krijgt als het wordt geconstateerd. Voor veel mensen betekent de dertiende maand iets moois. Maar ik geloof dat ik het niet eens haal. Toch maak ik me daar niet echt zorgen over. Wat ik het meest irritante van aids vind is dat je zo onbeschrijfelijk moe bent. Onbeschrijfelijk, precies zoals ik het zeg. Andere mensen die moe zijn gaan liggen en die voelen de vermoeidheid wegvloeden. Ik sta vermoed op. Als ik voel wat ik nog aan energie heb vergeleken met een maand geleden dan is het zo buiten verhouding minder”.

„We wilden al iets doen voor aids-patiënten voordat ik wist dat ik aids had. Gelukkig, want anders had het zo iets liefdadig gekregen. Dat wordt een puinhoop, zelden we tegen elkaar. Het isolement van de mensen. De stigmatisering. Dat het vooral homofiele mannen zou overkomen die maar wat aantrozooien. Die valse hoop heeft even bij de goegemeente geleefd. Nu wordt die stigmatisering uitgebreid tot iedereen die buiten de pot piest. Een soort straf van God voor overspel. Alsof God zijn tijd zou verdoen door vanaf een wolkje te kijken wie wat waar instopt. Alsof het

'De dood nadert, de tijd is schaars en de energie neemt af'

virus zich ook maar iets zou aantrekken van man of vrouw, van hetero of homo, van spaarzame of veelvuldige seksuele contacten, van betaalde of onbetaalde liefde”.

„Je hoeft maar één maal besmet te worden. Sommige mensen winnen de loterij. Is die tegenstelling unfair? Ik denk dat die vraag niet relevant is. Zo gaan de dingen. Je gaat maar één keer dood, hoop ik tenminste. Er zijn zo veel dingen die je maar één keer doet, die je maar één keer kunnen overkomen. Waarom ik wel en hij niet? Die vraag is niet één keer bij mij opgekomen”.

— U lijkt wat te koketteren met de dood. Is dat om de angst te verdringen?

„Als je hoort dat je dood gaat dringt het niet meteen tot je door. Het is alsof ze het tegen een ander zeggen, alsof het jou niet betreft. Je moet een vorm vinden om het te aanvaarden. Ik ben niet bang voor de dood, wel voor het afscheid nemen. Ik ben niet bang voor het overgaan. In een god van liefde en wraak geloof ik niet. Ik zie me niet weldra ergens omhoog met vleugels aan een doorzichtig tafeltje zitten. Het lichaam gaat niet verloren; de bouwstoffen gaan terug naar de aarde. De hersens, ach, dat is veelal een zootje, onnodige informatie, vooroordelen, frustraties. Maar de geest is te meten in energie. Daarom denk ik dat ook die geest niet verloren gaat. Ik geloof en hoop op weerzien. Dat vrienden elkaar weer zullen ontmoeten, in een hogere orde, in een nieuwe dimensie. Ik hoop dat een goed gevoel niet voor niets is geweest”.

Tijd

„Een groot voordeel is de duidelijkheid betreffende de tijd die je nog hebt. De tijd is schaars. Maar als je er efficiënt mee omgaat kun je er nog veel mee doen. Je straatje schoonvegen, vrede maken met mensen met wie je geen vrede had. Dat is het voordeel boven iemand die acuut aan een hartaanval overlijdt. Of wordt vermoord.

AIDS: kerk komt geen oordeel toe

L.C. 26. 01. 87

GENÈVE - Als het over AIDS gaat, moeten we als kerken niet meedoen met degenen die kiezen voor 'rigide moralisme'. We moeten doel zijn van het antwoord als bringers van de boodschap van goed nieuws. Dat zei de Amerikaanse rooms-katholieke theoloog dr. M. Gordon tijdens een debat over de houding van de kerken tegenover AIDS.

Het Centrale Comité van de Wereldraad van Kerken besloot zaterdag om de kerken op te roepen alles te doen wat in hun vermogen ligt om de ernst van de zaak aan de orde te stellen. Verder werd de kerken gevraagd samen te werken met deskundigen op medisch, sociaal en educatief terrein. Zelf werkt de Wereldraad nauw samen met de Wereldgezondheids Organisatie (WHO).

Dr. Gordon sprak zich scherp uit tegen het schermen met morele oordelen. Daarmee wordt een goede aanpak van de angstwekkende verspreiding van deze ziekte eerder gehinderd dan geholpen. Want morele oordelen beletten een efficiënte registratie van het aantal ziektegevallen, een vrije uitwisseling van medische informatie en grondig onderzoek.

Dr. Gordon beklemtoonde dat kerken een deel van het probleem worden door het voor te stellen alsof de ziekte een straf van God is. Hij noemde die opvatting 'schandalig'.

Binnen de Wereldraad wordt echter zeer verschillend gedacht over de morele aspecten aan de AIDS-epidemie. Metropoliët Antonie uit Roemenië zei er moeite mee te hebben dat de Wereld-

raad tot nu toe buiten dat deel van de discussie is gebleven. De beschuldiging van 'rigide moralisme' is volgens hem voor veel kerken niet acceptabel.

Secretaris-generaal Emilio Castro keerde zich eveneens tegen pogingen om AIDS in direct verband te brengen met 'sonde'. Hij noemde dat net zo naïef als de veronderstelling dat de inwoners van Hiroshima zondiger zouden zijn geweest dan de inwoners van Montevideo. Castro zei dat de relatie tussen God en mens een geheim is, waar anderen niet over kunnen oordelen. Moreel gedrag is hoogstens in geding wanneer het gaat om de constatering dat sommige groepen mensen meer risico's lopen dan anderen. Van de kerken wordt volgens Castro vooral een pastoraal antwoord gevraagd.

VERVOLG CORTHALS

een gebeuren. Ook een brave huls vader die één keertje, nou ja...

"Dan heb ik het verder nog aan m'n hart, maar dat is nu van ondergeschikt belang. Zelfspot? Ja, natuurlijk".

"Het is me wel kwalijk genomen dat ik nog grappen maak. Sommigen schijnen te denken dat mensen die doodgaan 'doodserieus' moeten wezen. Maar je moet toch goed gek zijn wil je de laatste maanden die je hebt in tranen plengen. Een bezoeker, een bekatte niet uit Den Haag, merkte laatst plichtmatig op dat het vervelend was dat ze niks bij me hadden kunnen vinden. Ik zei: 'Noem het maar niks, ik heb aids'. We hebben gegiebeld. Die man bleef bijna

hiermee te straffen, maar strafte zich zelf".

— De kinderen.

"Daar heb ik geen contact mee. Drie zijn er in Australië. Drie zijn er in Nederland. Een is er dood. Ik heb gewacht tot ze op een leeftijd zouden zijn dat ze zelf gaan denken. Ik had gehoopt dat ze nieuwsgierig zouden zijn, zouden willen weten wie ik was. Waar kom ik van daan? Waarom heeft die man dat allemaal gedaan? Dat zijn normale vragen die nieuwsgierige mensen stellen. Ik ben heel erg teleurgesteld dat ze kennelijk zelfs niet die vragen stellen".

"M'n moeder van 66 heb ik verteld dat ik aids heb. Eerst begreep ze het niet. Ze is er erg van geschrokken. Het is toch een gevoel van haar dat ze haar jongste kind gaat verliezen. M'n moeder komt soms langs. Buiten wacht de auto met chauffeur. Na vijf minuten zijn we uitgepraat. Het is een goed mens, heel actief, maar het heeft iets plichtmatigs. Tante Marie, hanzuster van 91, daar ga ik uit liever naar toe. Ze was intensief betrokken bij m'n opvoeding. Betrokken, zo voel ik de verhouding tot haar".

"Ik maak de dingen niet mooier dan ze zijn. Maar ik ben ook niet te eerlijk. Sommige eerlijkheid ligt dicht bij wreedheid, bij wraak. Ik heb geen enkele reden om mensen te kwetsen".

— De dood van Coenraad heeft u geschokt.

"Hij was één van de belangrijkste initiatie-nemers van de belangvereniging Mensen met Aids. Ik heb met hem heel erg veel over de dood gesproken, ook over een leven na de dood. En over de praktische problemen rond doodgaan. Hoe wil je sterven? Hoe ga je te grafenis regelen? We stonden dicht bij elkaar. Op 16 november is hij nog op mijn verjaardag geweest. Leverdig, goed lachs, grappig. Hij was niet echt ziek, in de zin van aan het bed gekuisterd. Op 6 december was hij dood. In het ziekenhuis ben je als aids-patient sociaal dood. Als je je goed voelt lig je in bed ben je je tijd kwijt. Op het dieptepunt van de dag, fysiek gezien, krijg je bezoek. Terwijl je als je dood gaat toch behoefte hebt aan het gevoel van thuis zijn. Er zijn momenten dat je getroost wil worden als een soort kind dat gevallen is. Ik heb dan behoefte aan grote tieten om me heen, de zalige fysieke nabijheid van een moeder".

"Coenraad komt uit een Artikel 31-milieu. Hij heeft zijn familie twee kaarten gestuurd. Een waarop hij openhartig was over zijn ik, zijn leven. En een officiële. Coenraad gaf zijn familie de keus hem echt te zien of te blijven vluchten. Tegelijk gaf hij hen de kans om de schijn dat je geen eerlijkheid van mensen kunt verwachten".

"Het is triest dat Coenraad niet bij de molen aan de Haarlemmerweg is begraven. Daar zou hij dan met mij, later met ons zijn geweest".

Ivo en Hajo willen een feestelijke begrafenis, die iets van hun geluk uitstraalt.

"Geen vaarwel, maar een goede reis en tot ziens".

Voetballers in Engeland niet samen in het bad

(Van onze correspondent Haye Thomas)

LONDEN — „De heren van de voetbalbond begrijpen er niets van en zaaien onnodig paniek. Het gevaarlijke aidsvirus wordt overgedragen in seksuele gemeenschap. Niet met voetballen". In deze zin wordt hier door verschillende doktoren gereageerd op het speciale aidsdocument van de Engelse voetbalbond voor 's lands 2000 beroepsspelers en de honderdduizenden amateurs.

Het document bevat richtlijnen als: „Stap niet met elkaar in bad na afloop van de wedstrijd, zoals in vele Engelse kleedkameraccommodaties gebruikelijk is, maar neem een douche. Gebruik niet elkaars tandenborstels en scheermesjes. Drink niet van dezelfde fles. Behandel open wonden met een desinfecterende vloeistof of zalf. Vermijd de zogenaamde oplappons en gebruik een mondstuk als het nodig is mond-op-mond-beademing toe te passen".

Met dit document, dat in grote oplage onder 's lands voetballers wordt verspreid, volgt de FA het voorbeeld van de Rugby Union, die als eerste sportorganisatie reageerde op de anti-aids campagne van de regering-Thatcher. Een woordvoerder van de Engelse voetbalbond verklaarde: „Voetbal, zoals elke sport met fysiek contact, vergroot het risico van aidsinfectie. En ons document dient om de spelers te wijzen op verstandige voorzorgsmaatregelen. „Onzin", stelt onder meer dr. Michael Adler van het Londense Middlesex Hospital. „Dit document vergroot niet alleen de angst, maar ook de stroom van misverstanden over de verspreiding van het virus".

Of onder een tram komt. Zo'n sudden death, zo'n mort subite, kan heel onbevredigend zijn voor de mensen die achterblijven. Ze kunnen er een schuldgevoel aan overhouden".

"De tijd is zo schaars dat je moet saneren in je kennisbestand. Al die mensen die nog zo veel van je willen hebben, daar moet je heel selectief in zijn. Dat botst met mijn gevoel voor Indische gastvrijheid. Maar het is niet anders. Je kunt je tijd maar één maal besteden".

Onzekerheid

"De onzekerheid, ziek zijn maar niet weten wat je hebt, was wennen. Mensen die zeggen: 'Zeur niet zo, de dokter heeft toch gezegd dat er niets aan de hand is'. En: 'Je vader had ook altijd wat'. Op een bepaald moment ga je ook zelf denken dat het psychosomatisch is, een vorm van aandacht vragen. Maar als je zo veel bloed verliest als een vrouw die menstrueert, zodat je moet bpassen dat het niet door je bovenkieren sijpelt, dan is er toch echt iets niet in orde. Pas vorig jaar januari is in het VU-ziekenhuis in Amsterdam geconstateerd dat ik sero-positief ben, dus dat ik besmet was door het virus. De onzekerheid: krijg je het wel of krijg je het niet. En tenslotte de afbraak. Het immuun-systeem dat aan het afbreken is, waardoor onverwacht de gekste dingen gebeuren. Drie maanden heb ik totaal geen smaak gehad in m'n mond. En als dokter Schattekerk me niet had zitten doorzagen over een rare droge kuch dan was ik nu al overleden aan een longontsteking. Niet een gewone longontsteking maar *pneuma cyste carinii*, die alleen bij kalveren voorkomt. Zoals de diarree waaraan ik leed tot voor kort uitsluitend bij kippen voorkwam. Het medicijn daartegen heb ik van een dierenarts gehad. Ja, dat komt ervan als je als een beest hebt geleefd".

Hij lacht. „Ja, dat hadden ze graag gewild, dat het alleen mensen met een laten we zeggen nogal ruig leven zou kunnen overkomen. Maar het kan ieder-

in z'n stoel, totaal verbijsterd dat in een sterfhuys nog zo veel plezier kan zijn".

"Dan zijn er de mensen die denken dat je op reis moet als je ten dode bent opgeschreven. Rio de Janeiro en zo. Maar ik deel mijn tijd het liefst met mensen van wie ik hou, in een omgeving die ik zelf heb geschapen, waarin ik betrekkelijk gelukkig ben. En dan gaat het niet om de voorwerpen, want ik ben niet materialistisch. Het gaat om de herinnering".

— Het mooiste voorwerp.

"Die diamanten broche. Omdat dat het eerste is dat ik met Hajo heb gekocht. „O, is het een libelle?". Dat schijnt hem te zijn ontgaan.

Veel voorwerpen zijn achtergebleven, elders op de wereld. De huwelijksfoto's. Drie keer is hij getrouwd geweest. Zeven kinderen heeft hij. „Ik ben daar eerlijk in geweest. Dat ik bisexueel ben. Ze hebben het geweten voor ik met hen trouwde. Ik heb die twee kanten zo veel mogelijk gescheiden gehouden. Als mijn vrouw vrij was was ik thuis. Nu heb ik voor het eerst een homofiele relatie. Ja, ik denk dat ik gelucht ben in de heterofilie. Maar de reden dat huwelijken stuk liepen was het gevoel niet meer samen te leven. Als je is opgesloten voelt naást iemand, moet je je bevrijden. Als die ander je die vrijheid niet kan geven moet je die vrijheid nemen. Dat is voor mij de consequentie van het besluit dat ik als jongetje in het kamp heb genomen: nooit meer iets doen waar ik geen zin in heb. Het klinkt hard en egoïstisch en misschien is het dat ook wel".

Haat

"Er is één vrouw die mij innig haat. Ze heeft mij geschreven dat mijn dood bij weinig mensen een leegte zal achterlaten. Iemand met onverwerkte haat kan niet gelukkig zijn. Het is jammer dat het tussen haar en mij niet af is. Ik heb geprobeerd met haar zo ver te komen. Ze heeft het niet aangenomen. Nee, daar voel ik me totaal niet schuldig over. Ze denkt mij

20 87.01.21

Vader ontkent incest met dochter heftig

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — Officier van justitie mr. A. Huigen eiste tegen een 46-jarige Utrechter wegens incest met zijn dochter en stiefdochter een gevangenisstraf van achttien maanden waarvan zes maanden voorwaardelijk.

De officier achtte bewezen dat de man in het tijdvak 26 februari 1983 tot 4 juli 1986 ontucht had gepleegd met zijn stiefdochter die in 1984 veertien jaar was. In de periode daarna zou hij het meisje ook meerdere malen hebben verkracht. De verdachte gaf toe dat hij met het meisje een 'relatie' had gehad, maar ontkende met haar gemeenschap te hebben gehad.

De man ontkende de incest met zijn eigen dochter in de periode 1979-1982 tijdens de zitting heftig. Het meisje had verklaard dat haar vader op haar zesde jaar al begonnen was met ontuchtige handelingen. Op haar twaalfde zou ze door haar vader zijn verkracht in de auto. De vader wees de rechtbank op een verklaring van hun huisarts dat het meisje op haar veertiende nog maagd was geweest.

De voorzitter van de rechtbank, mr. Th. Clarenbeek, hield de man de conclusie van een psychiatrisch rapport voor: „U

hebt een sterke seksuele gepreoccupeerdheid en laat u erg leiden door uw driften". De Utrechter zei spijt te hebben van zijn gedrag. Hij sprak over 'zielige uitingen' en 'slecht gedrag'.

De officier ging in op het leed dat hij de meisjes had berokkend. „In feite hebben zij levenslang gekregen. Ik heb met een van de meisjes gesproken en zij vertelde mij dat zij enorme angstgevoelens heeft. Zij durft niet alleen de straat op, niet alleen te slapen en is zelfs bang alleen naar de tv te kijken. De verhouding met haar vriend is uitgemakkt omdat ze niet meer tegen zijn aanrakingen kon. Het is maar de vraag of deze meisjes nog ooit in hun leven een normale seksuele verhouding kunnen aangaan", aldus mr. Huigen.

De raadsman, mr. J. van de Graaf, achtte de gemeenschap met de stiefdochter en de incest met de eigen dochter niet bewezen. Volgens hem had de dochter wraak willen nemen op haar vader. Deze had haar namelijk verboden met een paar vrienden om te gaan omdat die vrienden volgens hem 'uiterst crimineel' waren. „Het meisje, dat op de hoogte was van de relatie met de stiefzus, heeft zelfs gezegd tegen haar vader: 'Ik weet hoe ik je te pakken kan krijgen', aldus de advocaat. Hij was van mening dat de verhalen van het meisje op pure fantasie berustten: „Het is bekend dat meisjes van die leeftijd een rijke fantasie hebben. Misschien is zelfs de wens de vader van de gedachte geweest". Mr. Van de Graaf vond dat een geheel voorwaardelijke gevangenisstraf wel genoeg was.

De rechtbank doet uitspraak op 5 februari.

Politie houdt 5 aanranders aan

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — De politie heeft proces-verbaal opgemaakt tegen vijf jongens tussen 14 en 18 jaar. Zij worden verdacht van aanranding en openlijke geweldpleging.

Om vijf voor twaalf op Oudejaarsavond viel een grote groep jongens in de Daalsetunnel in Utrecht twee zusjes van 16 en 23 jaar lastig. De jongens waren vuurwerk aan het afsteken op het moment dat de meisjes op de fiets passeerden. De twee werden van hun fiets getrokken, bedreigd en onzedelijk betast.

Om één minuut over twaalf pakte de politie op de Amsterdamsestraatweg een 15-jarige jongen die tot de groep zou hebben behoord. Hij is nu een van de vijf verdachten. Onderzoek van de kinder- en zedenpolitie leverde elf andere namen op, allemaal van jongens uit de omgeving van de Daalsetunnel. Dit weekinde zijn die elf verhoord, waarbij de meelopers van de serieuze verdachten zijn gescheiden.

Om kwart over twaalf op nieuwjaarsnacht hield de politie op de Oudegracht twee jongens aan, die mogelijk ook bij de aanranding waren geweest. Het is gebleken dat zij er niets mee te maken hebben gehad.

Man ontvoert 10-jarig meisje en randt haar aan

(Van onze correspondent)

GROOTEBOEK — Een tienjarig meisje uit Grootebroek is gisteravond ontvoerd en aangerand door een tot nu toe onbekende man. De man heeft het meisje vanuit Bovenkarspel ontvoerd en daarna ontuchtige handelingen met haar gepleegd. Tegen elf uur belde zij totaal overstuur op vanuit Lelystad waar zij door man uit de auto was gegooid. De politie beschikt over een signalement van de man.

Het meisje fietste gisteravond naar een particuliere muziekschool in Bovenkarspel om daar pianoles te ontvangen. Toen haar vader haar om kwart voor acht ging afhalen, kwam hij tot de ontdekking dat zijn dochter helemaal niet binnen was geweest. Onmiddellijk werd de politie gealarmeerd. Zij bleek bij de muziekschool te zijn aangesproken door een man in een lichte Citroën EX Break, die haar de weg vroeg. Daarna trok hij haar met geweld in de auto.

Politie van Utrecht wil dat incest strafbaar blijft

(Van onze correspondent)

ZUTPHEN — Bij de behandeling van incestzaken moet naast hulpverlening strafvervolgning tot de mogelijkheden blijven behoren. Want hoewel dat het uiterste middel is, blijft dat de rechtvaardiging van politie- en justitiebemoediging. Bovendien maakt dat het mogelijk om hulpverlening desnoods af te dwingen.

Dat zei commissaris B. van Baarle van de Utrechtse gemeentepolitie gisteren tijdens een in Zutphen gehouden symposium over incest, dat door de Utrechtse politie was georganiseerd.

Bij de hulpverleners in de gezondheidszorg, het maatschappelijk werk en justitie bestaan nog talloze vragen over de aanpak van incest. Er mag dan de laatste jaren veel werk verzet zijn om de hulp aan incestslachtoffers op touw te zetten, veel hulpverleners voelen zich onvoldoende toegerust om het incestprobleem te lijf te gaan.

Op verzoek van de Utrechtse gemeentepolitie hebben tientallen instellingen hun ervaringen met de hulp bij incest op papier gezet. De belangstelling voor het probleem is snel gegroeid. Onderzoek heeft uitgewezen dat zeker tien procent van de vrouwen en twee procent van de mannen in hun leven te maken hebben gehad met onvrijwillige seksuele contacten binnen het gezin.

Incestslachtoffer zoekt vaker hulp

(Van onze correspondent)

ZUTPHEN — Een probleem waar de laatste jaren steeds meer aandacht aan geschonken wordt, is incest. Incest overkomt vooral meisjes. Ze worden door een familielid (meestal hun vader) gedwongen tot seksuele handelingen. Ze kunnen opzoek gaan naar hulp bij verschillende instellingen, maar de hulpverlening maakt nog steeds fouten. Uit een onderzoek van een hoogleraar uit Leiden, dr. J. Frenken, blijkt bijvoorbeeld dat veel meisjes hun probleem wel aan vier hulpverleners hebben moeten vertellen voordat ze echt geholpen werden.

Maandag is er in Zutphen op een congres weer ge-

praat over incest. Daar bleek dat veel hulpverleners niet genoeg kennis hebben om alle incestproblemen goed op te lossen. Maar langzamerhand komt er wel verbetering zoals de incest-deskundige Carla van Lichtenburg uit Utrecht zegt: „Enkele jaren geleden vroegen mensen zich nog af of incest wel zo ernstig is, maar nu staat voor iedereen vast dat incest heel ernstig is en dat het ook veel voorkomt."

Bovendien blijkt dat steeds meer slachtoffers om hulp gaan vragen. In het onderzoek van Frenken zeggen verschillende hulpverleners dat in de laatste anderhalf jaar twee keer zoveel om hulp is gevraagd.

Inmiddels doen hulpverleners erg hun best om zoveel mogelijk over incest en hoe je het moet oplossen te weten te komen. Alle instellingen die zich met incest bezighouden schrijven hun ervaringen op en al dat materiaal is verzameld in een bundel. En dat is opzich een goed teken.

Niet alleen hulpverleners proberen de hulp te verbeteren. Ook de regering wil dat de hulp steeds beter wordt en daarom is er een daarom is er een landelijke organisatie opgericht die de plannen maakt.

Jongen verzint vijf aanrandingen en zit negen dagen in cel

TILBURG (ANP) — Een 17-jarige inwoner van Tilburg, die negen dagen had vastgezeten nadat hij vijf aanrandingen had bekend, is deze week vrijgelaten toen bleek dat hij alle vijf delicten had verzonnen. De jongeman werd op 12 januari aangehouden. De verzinsels kwamen pas aan het licht toen de advocaat van de verdachte kon aantonen dat een van de twee aangegaven aanrandingen onmogelijk door zijn cliënt kon zijn gepleegd. Toen gaf de jongen toe alles te hebben verzonnen. Volgens een woordvoerder van de politie is nu duidelijk dat de jongen in eerste instantie had bekend, omdat hij naar huis wilde. Waarmee hij drie andere delicten erbij had verzonnen is de politie een raadsel.

Jaar cel geëist voor ontucht met twee zusjes

(Van onze Haagse redacteur)

DEN HAAG/ALPHEN AAN DEN RIJN — Een 21-jarige man uit Alphen aan de Rijn heeft vrijdag twaalf maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf tegen zich horen eisen, omdat hij ontucht met zijn beide zusjes zou hebben gepleegd.

Eén van de meisjes was zwanger geraakt van haar broer, waarop zij van het seksueel misbruik aangifte deed bij de politie. Haar jongere zusje volgde haar korte tijd later. De twee meisjes wonen inmiddels in een pleeggezin, mede omdat de ouders en broer zich tegenover hen opstellen.

Tijdens de rechtszitting vrijdag in Den Haag bleek dat ook de vader zijn dochters meermalen seksueel had misbruikt. De broer ontkende zijn zusjes met één vinger te hebben aangeraakt. Volgens hem hadden ze gelogen. Desondanks was de officier van justitie van mening, dat de man schuldig was. De zusjes hadden heel gedetailleerd weergegeven wat er precies was voorgevallen. Volgens hem konden ze dat niet uit hun duim hebben gezegd.

UN 87.01.24

Man die meisjes lastig viel moet onder behandeling

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — Voor het lastig vallen van meisjes en voor in het openbaar masturberen heeft de Utrechtse rechtbank de 25-jarige R. van H. veroordeeld tot een maand voorwaardelijke gevangenisstraf, met aftrek van voorarrest.

De voorzitter van de meervoudige kamer, mr. P. van Schendel, legde Van H. als bijzondere voorwaarde een verplichte psychiatrische behandeling op voor zolang als de reclasering dat nodig vindt. Als Van H. niet aan de behandeling meewerkt, moet hij alsnog de gevangenisstraf uitzitten.

Van H. had begin vorig jaar zo'n twintig keer meisjes bij Hoog Catharijne gevolgd en zich in het openbaar afgetrokken. Eén meisje had hij bij de dijen en in het kruis gegrepen. „Ik heb me op dat moment niet gerealiseerd dat het beangstigend was en het meer als een goede grap beschouwd", aldus Van H. op de zitting.

Moeder en vriend plegen ontucht met zoontje (11)

DEN HAAG — „Als je het proces-verbaal leest, staat je verstand stil... Het is een en al vunzigheid wat jullie hebben uitgespookt met dat jongetje”.

Rechtbankpresident mr. S.F. Kootte liet gisteren openlijk tegenover een 35-jarige Zoetermeerder zijn afschuw blijken over de seksuele relatie die de verdachte en zijn vriendin bijna twee jaar lang hebben

onderhouden met hun minderjarig zoontje.

De moeder van de nu 14-jarige scholier zal nog voor de rechter moeten verschijnen. Haar vriend hoorde gistermiddag twee jaar gevangenisstraf tegen zich eisen.

Officier van justitie mevrouw mr. M. Renckens sprak van een „grenzeloos vieze” affaire. „Als er ooit een incest-zaak is geweest waarbij het slachtoffer psychisch heeft klem gezeten, dan is dat hier wel het geval”.

Zowel de moeder als de vriend zouden vanaf november 1984 tot september 1986 geregeld — „honderden keren”, aldus het slachtoffer — ontucht hebben gepleegd met de jongen. Beiden hadden in die periode gemeenschap met hem.

„Uit pure ellende is hij tenslotte naar de politie gegaan; hij kon er niet meer tegen. Dat was heel verstandig van dit kind”. Mr. Kootte legde speciaal de nadruk op dat laatste woord. „Want het was toch

nog maar een kind”, hield hij de verdachte scherp voor.

Pornofilms

„Voor z'n leeftijd is 't zelfs een ongelooflijk jong jongetje”, voegde de officier er aan toe. „Ik moet er niet aan denken hoe hij dit later zal verwerken. Hij komt hier namelijk nooit meer overheen”, zei ze. Moeder en vriend hadden de jongen al op zijn elfde tot hun „spelletjes” ingewijd door hem sexboekjes te laten lezen en sa-

men naar pornofilms te kijken.

De psychiater prof. Zeegers die de verdachte heeft onderzocht, spreekt in zijn rapport van een koele en onbewogen man met een normale intelligentie. Van een therapeutische behandeling verwacht hij niet veel heil.

Volgens de advocaat van de verdachte, mr. M. de Leeuw, zou verdachtes vriendin een buitengewone behoefte aan

sex hebben gehad. Ze zou eveneens op jeugdige leeftijd slachtoffer zijn geweest van bloedschande. „Ze heeft die ervaringen niet kunnen verwerken en heeft zich op ongeremde wijze aan de bevrediging van haar behoeften overgeleverd. Het initiatief ligt niet bij mijn cliënt. Beiden treft hier evenveel schuld”. Het betrokken zoontje is opgenomen in een kindertehuis. Vonnis op 20 januari

PETER VIERING

Celstraf geëist wegens verkrachten van meisje

UTRECHT — De officier van justitie mr. J.P. Witt op Koning eiste tegen de 29-jarige M.A. uit Utrecht een gevangenisstraf van twaalf maanden waarvan zes voorwaardelijk. De man stond terecht, omdat hij op 14 oktober vorig jaar een 14-jarig meisje verkracht zou hebben.

Op 14 oktober 1986 was het slachtoffer samen met haar vriend naar het huis van M.A. gegaan. De vriend van het meisje is een zwager van M. Samen met de andere aanwezigen daar werd er nogal fors gedronken. De hele avond had de verdachte geprobeerd het meisje een hand te geven. In het proces verbaal zegt het meisje: „Ik ging steeds ergens anders zitten, maar hij kwam me steeds achterna”.

Toen zij 's nachts in bed lag, voelde zij plotseling een hand op haar mond. Het was M. Hij tilde haar op en bracht haar naar zijn slaapkamer. Hier dreigde de verdachte het meisje te vermoorden als ze niet meewerkte. Zij moest zich helemaal uitkleeden. Op een gegeven moment gilte het slachtoffer. Haar vriend kwam naar boven. In de slaapkamer trof hij M. en zijn vriendin gekleed aan. Het 14-jarige meisje zei in eerste instantie aan haar vriend dat er niets gebeurd was, pas later vertelde zij van de verkrachting.

Gedurende de hele zitting ontkende de verdacht het meisje ook maar een keer aangeraakt te hebben. De zwager van M. zei in zijn verklaring dat de verdachte liegt. Hij had ze dan wel niet zonder kleding gezien, maar zijn vriendin had het hem verteld.

De officier van justitie zei dat het hem duidelijk was geworden uit de verklaringen dat het huis van meneer M.A. een gezellig huis is waar veel mensen uit kansarme gezinnen komen. In die zoete inval bevond zich ook dit meisje. De officier: „De verdachte maakte avances waarvan zij niet gediend was. Het ligt vervolgens voor de hand dat zulke dingen dan uit de hand kunnen lopen”. Voor de officier van justitie waren de verklaringen van het slachtoffer en haar vriend voldoende bewijs dat er iets gebeurd was, alhoewel hij wel rekening hield met de omstandigheden.

Volgens de advocaat mr. G. van Straten van M. was het bewijs niet overtuigend. Hij vond dat deze teveel was toegespitst op de verklaringen van het

slachtoffer. Haar verklaringen aan de zedenpolitie en de rechter commissaris kwamen niet met elkaar overeen, meende de advocaat. Mr. Van Straten: „De vriend van het 14-jarige slachtoffer zei dat hij haar had horen roepen en haar aangekleed op bed had gevonden. En dat terwijl het meisje had verklaard dat de verdachte haar helemaal had uitgekleeft. De vriend had dus van zijn vriendin gehoord dat zij verkracht was. Terwijl ze in eerste instantie gezegd had dat er niets gebeurd was”, aldus mr. Van Straten. Van eigenlijke verkrachting was dan volgens de advocaat ook geen sprake. De naar voren gebrachte bewijzen waren niet overtuigend. Hij pleitte daarom voor een vrij-spraak.

De uitspraak is op 29 januari.

Achttien maanden celstraf voor ontucht met zoontje Bh. 21-1

DEN HAAG — Een 35-jarige man uit Zoetermeer is gisteren door de Haagse rechtbank tot achttien maanden gevangenisstraf veroordeeld wegens ontucht met het zoontje van zijn vriendin. De moeder moet zich binnenkort eveneens voor soortgelijke feiten tegenover de rechter verantwoorden. De man en de vrouw zouden gedurende twee jaar een intieme seksuele relatie met het jongetje (nu pas veertien jaar) hebben gehad. Ze zijn daarmee op zijn elfde begonnen. Ze lieten hem eerst naar pornofilms kijken en seksblaadjes lezen. Daarna vergrepen zij zich aan hem. Het kind heeft uiteindelijk zelf aangifte gedaan bij de politie. Hij is er volgens justitie psychisch slecht aan toe. De president van de rechtbank zei hierover twee weken geleden: „Als je het proces-verbaal leest, staat je verstand stil... Het is een en al vunzigheid wat jullie hebben uitgespookt met dat jongetje”.

Twaalf maanden geëist voor verkrachting

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — De 31-jarige A.K. uit Utrecht hoorde door officier van justitie mr. J.P. Wittop Koning een gevangenisstraf van 12 maanden tegen zich eisen. De officier achtte hem schuldig aan het verkrachten van een vrouw die hij in een café had ontmoet.

In de nacht van 19 op 20 augustus 1986 was de Utrechtse de vrouw tegengekomen in een café. Volgens hem hadden ze toen de afspraak gemaakt elkaar in een ander café te ontmoeten. De vrouw had tegen de politie gezegd dat zij zich dat niet kon herinneren. Diep in de nacht was de man met de vrouw meegegaan naar

haar kamer waar ze vlieux hadden gedronken. De man vertelde op de zitting dat ze beiden ook nog cocaïne hadden gesnoyen, maar de vrouw had dit ontkend.

Op een gegeven moment had de vrouw een aanval van hyperventilatie gekregen. Hij had de vrouw toen op haar bed gelegd. In de ochtend zou hij haar toen hebben verkracht. De man ontkende dit. Hij zei wel gemeenschap met haar te hebben gehad, maar dit was van haar kant vrijwillig gebeurd.

De vrouw had aan de politie verteld dat ze tot 's middags twee uur op haar kamer was vastgehouden door de man. Ook dit ontkende hij. Hij gaf toe op haar

kamer te zijn gebleven maar ze hadden volgens hem al die tijd geslapen.

Mr. Wittop Koning achtte de verkrachting bewezen. Steunbewijs haalde hij uit de verklaring van de zus van de vrouw. Deze had haar in de middag aangetroffen in een deplorabele emotionele toestand. Een huisgenoot had haar horen huilen toen haar zus bij haar was. De officier achtte het verder niet aannemelijk dat de vrouw na een aanval van hyperventilatie nog vrijwillig gemeenschap zou hebben gehad.

De raadvrouw, mr. S.M. Kragten, had sterke twijfels over het bewijsmateriaal. „De vrouw wordt als slachtoffer ge-

zien louter en alleen doordat ze zo overstuurd was. Het waarom hiervan wordt niet onderzocht”. Volgens de advocate had dit te maken met het drugsgebruik van de vrouw. „Zij is heel lang verslaafd geweest. Toen de verdachte haar cocaïne aanbood heeft ze de verleiding wellicht niet kunnen weerstaan. Toen haar zus, die veel voor haar gedaan heeft, kwam kreeg ze wroeging. Ook zag ze haar baan op het spel staan. Zij heeft haar angsten op een ander geprojecteerd en die ander is mijn cliënt”. De raadvrouw vond het vreemd dat niemand bij haar in huis tekenden had vernomen van geweld.

De rechtbank doet uitspraak op 29 januari.

Celstraffen geëist in grote ontuchtzaak

ASSEN - Een Assenaar en een inwoner van Wijster stonden gisteren terecht voor de rechtbank in Assen als uitvloeisel van een grote ontuchtzaak, waarin een minderjarig meisje gedurende een aantal jaren sexueel werd misbruikt door zeven mannen uit haar familie en directe omgeving. Deze zaak kwam aan het rollen toen het slachtoffer met ernstige geestelijke problemen werd opgenomen in een psychiatrische inrichting, waar zij nog steeds verblijft.

Eerder werden al de vader, een grootvader en een oom van het slachtoffer door de Asser rechtbank schuldig bevonden aan verkrachting en ontucht en veroordeeld tot gevangenisstraffen. Nu stonden de 32-jarige E.W. uit Assen en de 33-jarige R.S. uit Wijster terecht. Beiden verweet officier van Justitie

mr. E. Läkamp ontuchtige handelingen te hebben gepleegd met het slachtoffer, terwijl S. het meisje ook een aantal malen zou hebben verkracht. De officier benadrukte dat zij de beide verdachten medeverantwoordelijk hield voor de toestand van het slachtoffer. „Zij hebben daaraan hun steentje bijgedragen,” aldus mr. Läkamp.

De officier eiste een gevangenisstraf van negen maanden onvoorwaardelijk tegen S. wegens verkrachting en een voorwaardelijke straf van vier maanden tegen W., die zij schuldig achtte aan het plegen van ontuchtige handelingen met een minderjarige. De rechtbank doet over twee weken uitspraak.

N 1/2 N 29-1-87

Meisjes randen jongen (18) aan in Den Haag

DEN HAAG (ANP) — Vier meisjes in de leeftijd van 14 tot 18 jaar hebben zaterdagavond in het centrum van Den Haag een jongen aangerand en mishandeld.

De meisjes bedreigden de 18-jarige jongen met een mes. Ze sloegen hem met een riem trokken zijn broek naar beneden om hem vervolgens onzedelijk te betasten, aldus de politie.

Omstanders ontzetten de jongen. De meisjes zijn aangehouden. Zij konden geen enkele verklaring geven voor hun gedrag, aldus de Haagse politie.

Vier meisjes randen jongen aan

DEN HAAG — Vier meisjes, één van 14, twee van 15 en één van 18 hebben vrijdagavond op het Spui in Den Haag een jongen van 18 aangerand. De jongen, afkomstig uit 's-Gravenzande, stond tegen een uur of tien bij de bushalte te wachten toen de vier meisjes op hem af kwamen. Zij begonnen hem onzedelijk te betasten en trokken zijn broek naar beneden. De jongen verzette zich en wierp, toen de meisjes aanstalten maakten om te vertrekken, een rotje in hun richting. Daarop begonnen de meisjes hem met vuisten te bewerken en met een riem te slaan. Bovendien bedreigden ze de jongen met een mes. Pas toen een voorbijganger te hulp kwam, vertrokken de meisjes. Zij werden even verderop aangehouden door de politie.

Jongens door vier meisjes aangerand

Vier meisjes in de leeftijd van veertien tot achttien jaar hebben zaterdagavond in Den Haag een jongen van achttien jaar aangerand en mishandeld.

Volgens een politiewoordvoerder stond de jongen op het Spui, in het centrum van Den Haag, op de bus te wachten. Daar werd hij belaagd door de vier meisjes. Er ontstond een ruzie, de meisjes "hebben hem half van z'n broek beroofd en onzedelijk betast," zoals de woordvoerder heel netjes zei. De jongen gooide als laatste redmiddel een rotje, daar schrokken de meisjes van en ze gingen weg. Even later kwamen ze toch weer terug en gingen het slachtoffer met een riem te lijf. Ook bedreigden ze hem met een mes, maar "het mes werd niet gebruikt en ze gingen uit zichzelf weer weg", aldus de politie.

De meisjes zijn aangehouden, er is tegen hen proces-verbaal opgemaakt wegens aanranding. Ze konden geen enkele verklaring geven voor hun gedrag, ze hadden niet teveel gedronken of zo, het was gewoon baldadigheid, zei de politiewoordvoerder. De politie is er ook nogal verbaasd over: "Wij hebben zo iets nog niet eerder meegemaakt, het is voor ons iets heel nieuws."

Man viel 20 keer meisjes lastig in Hoog Catharijne

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — „De samenleving denkt over zulke daden wel anders dan meneer zelf. Ik eis vier maanden gevangenisstraf, waarvan drie maanden voorwaardelijk”, zei officier van justitie mr. H. J. Donker tegen de 25-jarige student R. van H. uit Maarssen. De man had in februari zo'n twintig keer meisjes vooral bij Hoog Catharijne lastig gevallen en in het openbaar gemasturbeerd. De officier wil bovendien dat Van H. zich verplicht onder behandeling van een psychiater stelt.

De verdachte kon zich de keren dat hij meisjes had lastig gevallen nog nauwkeurig herinneren. Op 2 februari vorig jaar had hij drie meisjes in Hoog Catharijne geruime tijd nagelopen en was hij daarbij drie keer tegen één van hen aangelopen. Volgens de officier had hij haar daarna bij de dijen en in het kruis gegrepen. De reacties van het groepje had Van H. als beleedigend ervaren.

Later in februari had Van H. een meisje van het busstation naar de stationsrestaurant gevolgd. Het meisje had zich zo ongerust gevoeld dat zij de politie had gebeld. Van H. had zich toen achter de telefooncel afgetrokken.

„Ik heb me op dat moment niet gerealiseerd dat het beangstigend was en het meer als een

goede grap beschouwd”, zei de verdachte. Hij vond niet dat hij de meisjes emotioneel had belast. Van H. dacht dat de ouders hun kinderen tot het doen van aangifte, hadden overgehaald. Uit een psychiatrisch rapport bleek dat hij een yervormd beeld van de werkelijkheid heeft, maar dat de feiten wel volledig aan hem zijn toe te rekenen.

Van H.'s raadvrouw, mr. S. A. Stubenrauch-Clous, pleitte voor een voorwaardelijke straf als stok achter de deur. Zij zag de oorzaak van de gebeurtenissen in Van H.'s eenzaamheid en zijn problemen met huisgenoten. De verdachte is verhuisd en heeft sinds zijn arrestatie niemand meer lastig gevallen. „Hij is bezig zich te rehabiliteren”, zei de advocate.

De rechtbank doet over twee weken uitspraak.

Groep kinderen zat anderhalf uur voor niets vast op politiebureau UN 7-1

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — Je staat gezellig met je vriendjes te praten als er opeens een groep jongens en meisjes voorbij komt hollen met de politie er achteraan. Omdat je niks gedaan hebt blijf je staan, maar je wordt toch in een politiebureau gepropt en je moet mee naar het bureau voor verhoor. Dat overkwam negen kinderen vorige week maandagavond in Zuilen.

„Ze wilden helemaal niet zeggen waarom we mee moesten”, vertelt Kees van de Wijngaard (14 jaar). „Dat vond ik het raarste. We hadden geen vuurwerk of zo, we stonden gewoon wat te kletsen. Linda de Graaf (14): „Een agent zei dat we onze mond moesten houden. Toen we lachten omdat we van niks wisten riep hij dat we onze smoel dicht moesten houden en dat hij ons wel vier dagen vast kon zetten”.

Op het bureau van de Kaap Hoornreed werden in totaal 23 jongeren (zeventien jongens en zes meisjes) ondergevoerd. De politie wilde weten of ze betrokken waren geweest bij baldadigheden in de buurt. Ruiten van het dagverblijf 't Zand-

waren ingegooid en kerstbomen op straat in brand gestoken. De buurt had erover geklaagd.

Na anderhalf uur mochten de kinderen weg. Sommigen hadden bekend zich aan vandalisme te hebben schuldig gemaakt. Maar de groep uit de buurt van de Bossenbroekstraat bleek daarmee niets te maken te hebben gehad. De meesten werden door hun ouders opgehaald, maar sommigen werden ook zo weggestuurd. Rik van Vliet (14): „Mijn vader was daar heel kwaad over. Als je onschuldig wordt opgepakt, mogen ze je ook wel weer weg brengen”.

Woordvoerder Ab van Londen van de politie vindt dat ook. „Anderzijds vraag

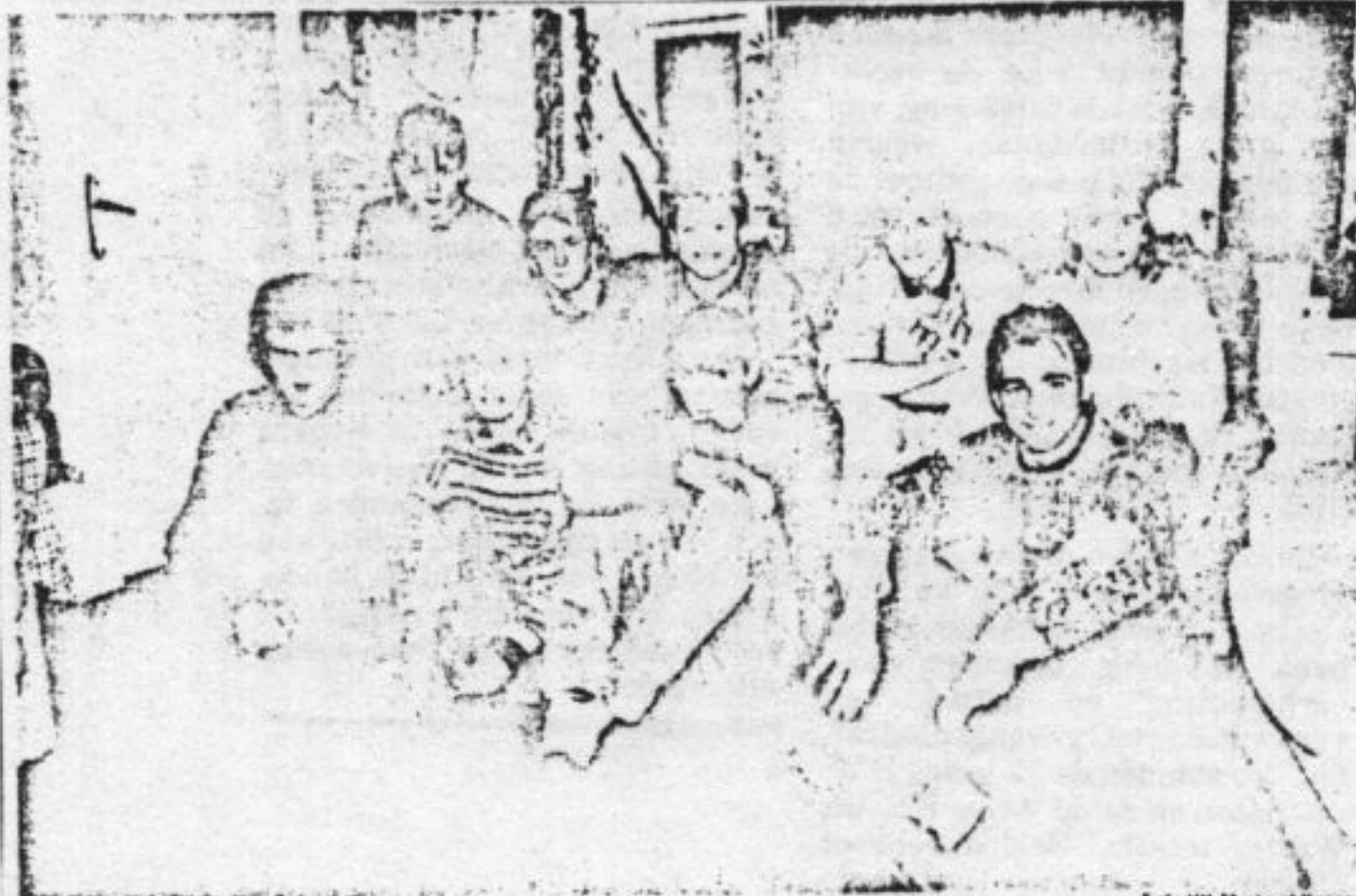

Foto UN Michael Kooren

DE GROEP TEN ONRECHTE gearresteerde kinderen, van links naar rechts René Klinkhamer, Raymond Koch, Diana Brundel, Marko Senli, Kees van de Wijngaard, Rik van Vliet, Marco Meenhorst, Leonard Braakman en Linda de Graaf.

ik er ook begrip voor dat niet alles vlekkeloos kan verlopen als je 23 mensen

tegelijk oppakt. Ongetwijfeld zijn er ook onschuldige kinderen aangehouden.

Dat merk je echter pas later. We zijn geen helderzienden”.

'Open opstelling van politie maakt klagen makkelijker' UN 29-1

„Klachten krijgen bij ons een serieuze behandeling. We hebben zorg voor de klager en proberen een afhandelingstermijn van zes weken na te streven. In de afgelopen twee jaar hebben we er hard aan gewerkt om het bewustzijn in het korps over klachten op een hoger peil te brengen. Een klacht moet iets wezenlijks zijn voor de politie, niet iets bedreigends”.

door henny de vos

redacteur nieuwsdienst

De Utrechtse hoofdcommissaris van politie mr J. Wiarda waarschuwt tegen de opvatting dat de toename van het aantal klachten over zijn korps voortvloeit uit harder, onjuister dan wel helemaal niet optreden van het Domstedelijke korps. In de visie van Wiarda is het eerder zo dat de Utrechtse politie zich door haar opener opstelling een zodanig vertrouwen heeft verworven, dat klagers met een geruster hart aankloppen bij datzelfde korps.

Het meest recente jaarverslag van het Klachtenbureau Justitie-optreden Utrecht repte van een stijging van het aantal klachten van 37 in '84 naar 52 in '85.

Daar waar het Klachtenbureau concludeert dat het topje van de ijsberg zichtbaar wordt, zegt Wiarda: „Het is een teken dat we de behandeling beter zijn gaan doen. De stijging heeft verder te maken met de mondigheid van de mensen, naast onze opstelling naar de mensen toe. De bevolking weet nu zo langzaam aan wel dat een klacht die bij ons is ingediend, serieus wordt bekeken”.

De Utrechtse politie behandelt de ingekomen klachten zelf. Volgens Wiarda is dat van het grootste belang om het door hem zo genoemde 'zelfreinigende effect' te bewerkstelligen. „Zo lang het over houdingsklachten gaat, of over bevoegdheden — en er zijn geen indicaties dat de strafrechtelijke grenzen zijn overschreden — handelen we een klacht zelf af. Met name doen de chefs van de politiemens-

sen tegen wie de klacht is ingediend dat. Zij moeten zich zo nog eens extra verdiepen in de aard en de moeilijkheden bij het werk van hun ondergeschikten”.

Signalen

Dat de eigen chefs het onderzoek doen, is deel van de procedure. Wiarda: „Ze brengen in wat ze weten en kunnen tot de constatering komen dat de fout bij henzelf ligt. Want leiding geven betekent, dat er zodanig door de groep wordt geopperd, dat er wordt opgetreden zoals het hoort. Klachten zijn veelal retoursignalen. Die kunnen worden voorkomen door structurele wijzigingen aan te brengen”.

De hoofdcommissaris ziet een tweede reden waarom chefs klachten over hun ondergeschikten moeten afhandelen. „De chefs over wie we praten zijn uit hoofde van hun functie hulpofficier van justitie en daarom ook belast met de behandeling van verdachten. Verder is het natuurlijk niet zo, dat wat voor een klacht dan ook rechtstreeks naar de betrokken afdeling gaat. Die lopen via mijzelf, het stafbureau korpsleiding of een andere commissaris naar de afdeling of het district waar het over gaat. En dan wordt de gehele weg terug gevolgd”.

Wiarda vindt het weinig zinvol onderzoek naar klachten door mensen of instanties buiten het eigen korps te laten verrichten. „Als ik in de veronderstelling zou leven, dat een externe commissie het beter zou doen dan hoe wij het nu oplossen, zou ik onze manier inwisselen. Maar zo ligt het niet. De positieve kanten van de behandeling door het eigen korps zouden bij een commissie van buiten niet naar voren treden. Ik zeg niet dat een commissie het niet op een behoorlijke manier zou doen, maar zeker niet beter”.

Leren

De hoofdcommissaris noemt een volgend aspect: het lerend vermogen. „Zo lang we onze huidige procedure volgen, is dat lerend vermogen bij de politiemensen wie de klachten betreffen, groter dan wanneer buitenstaanders hen op fouten zouden wijzen”.

„In de ontwerp-politiewet wordt gesproken van een onafhankelijke klachtencommissie. Ik heb er niet zo veel behoefte aan, maar als iedereen het nu zo graag wil. Mijn advies is zo'n commissie alleen in te schakelen als de afdoening in eerste instan-

tie niet is gelukt. De procedure wordt al duurder, met zo'n commissie, en al helemaal als zij alle klachten krijgt voorgeschoteld. Verder: dacht u nu werkelijk dat we er met zo'n klachtencommissie zijn? Ik noem het met een kanon op een mus schieten”.

De hoofdcommissaris onderscheidt in de afhandeling van een klacht twee zaken: de fact-finding (het onderzoek naar de feiten) en de afdoening. „Allereerst ga je op zoek naar de feiten. Heb je die, dan ga je op de afdoening af”.

Kritiek

Wiarda onderschrijft ten dele de kritiek van het Klachtenbureau Justitie-optreden Utrecht dat beide zaken bij de Domstedelijke politie wel eens door elkaar werden gehaald, en dat klachtonderzoekers al in een eerste gesprek de zaak probeerden af te handelen. „Inderdaad. Er was de neiging om in een eerste gesprek op afdoening aan te sturen. En het is ook wel eens zo geweest, dat de politiemans om wie het ging, bij de fact-finding was betrokken. Dat zal niet meer gebeuren”.

Om dit nu als een voorschrift vast te leggen, ziet Wiarda als nutteloos. „Als we regels opstellen die de bureaucratie bevorderen, bereik je ermee, dat ze niet meer worden nageleefd. En als het om een op zichzelf staande, geringe klacht gaat, is het natuurlijk geen ramp om de fact-finding in de genoegdoening te laten overgaan. In de zekerheid natuurlijk, dat ook dat niet altijd even felloos zal verlopen. Maar meestal is er met het stellen van regels een nieuw probleem geschapen”.

Wiarda ziet nog een minpuntje aan de afhandeling zoals die in het recente verleden geschiedde: „Soms werd er over een klacht gerapporteerd zonder dat de klager werd gehoord. Die had dan wel een brief geschreven, maar daar hoeft niet alles in te staan. Tegenwoordig is het zo, dat degene die de klacht in heeft gediend, sowieso moet worden gehoord”.

De afhandeling van een klacht wordt volgens Wiarda op verschillende niveaus getoetst: door hem, zijn commissarissen en of door het stafbureau. Wiarda: „Klachten worden nu in negentig procent van de gevallen afgedaan op een wijze die bevredigend is geweest voor de klager. In de rest van de gevallen kan hij dan nog altijd naar de burgemeester of de officier van justitie lopen”.

Rapport van Rang corrigeert ongunstig beeld van Amsterdamse Tai Chi-groep

Door onze redacteur **NRC**
ANINA PENNDERS

Nieuwsanalyse

DEN HAAG, 8 jan. — Langdurige voorbereiding van een justitiële actie en lijfelijke aanwezigheid daarbij van hoge functionarissen, zijn nog geen garantie voor correct optreden. Dat leert het geval van de Tai Chi-groep, die in oktober 1983 in Amsterdam werd opgepakt bij een groots opgezette actie van Openbaar ministerie, kinderbescherming en politie. Het draaide eigenlijk al meteen uit op een flop: de twintig kinderen die met veel tam tam waren weggehaald, bleken helemaal geen redingsactie nodig te hebben en justitie besloot wijselijk geen voorzetting in te stellen om de ouders te

ontzetten uit de ouderlijke macht.

De Tai Chi-groep, die links en rechts als een enge sekse in de publiciteit kwam, liep naar de Nationale ombudsman en naar de rechter. „Onrechtmatig” was volgens de Haagse rechtbank de manier waarop de groep door justitie en politie was afgeschilderd tegenover de media.

Deze week kregen de autoriteiten op hun kop van Ombudsman dr. J.F. Rang. „Onbehoorlijk” was het optreden van politie, Openbaar ministerie en de Raad voor de kinderbescherming, en de ingeschakelde vertrouwensarts

had zich volgens de ombudsman maar beter van de kwestie kunnen distantiëren.

Het kostte Rang maar liefst drie jaar om de Tai Chi-affaire in kaart te brengen. Heel wat sneller werkt de rijksrecherche, getuige het onderzoek in de zaak Hans Kok, waarover Rang overigens ook een rapport voorbereidt dat vermoedelijk nog voor zijn vertrek in april zal verschijnen. Tai Chi-advocaat mr. H.F. Doeleman had er ook de rijksrecherche bij willen halen, maar daar was volgens de Amsterdamse procureur-generaal geen reden voor.

Gefaald

Anders dan in de zaak Kok is in de Tai Chi-zaak geen ogenblik sprake geweest van vermoeden van strafbare feiten door wie dan ook. Evenals in de zaak Kok ligt hier de verantwoordelijkheid uiteindelijk bij minister Korthals Altes (justitie) en burgemeester Van Thijn van Amsterdam, die beiden tekst en uitleg hebben gegeven aan de Ombudsman.

Alle betrokken instanties hebben blijkens het rapport van Rang op een of meer punten gefaald, en het is wrang dat bekende excuses van personeelsgebrek, haast en misverstanden in de communicatie hier echt niet opgaan. De Tai Chi-affaire is vanaf het begin, ruim driekwart jaar voor de actie, op hoog niveau behandeld. Er was overleg van iedereen met iedereen, inclusief ouders van Tai-Chi leden en vertrouwensarts Koers, er was een draaiboek voor de inval waarbij aanwezig waren officier van justitie mevrouw mr. Broers als coördinator, het hoofd van de afdeling jeugdzaken van het parket Amsterdam, de directie van de Raad voor de kinderbescherming en de hoofdinspecteur van de jeugdpolitie.

Uit het hele relaas blijkt dat de grootste van de reeks flaters in het begin is gemaakt. De verhalen van ex-leden van de groep en hun familieleden over lichamelijke en geestelijke verwaarlozing, mishandeling zelfs, van Tai Chi-kinderen, zijn niet nagetrokken. Het

enige dat gebeurde was dat een paar agenten van de jeugdpolitie op 14 en 17 februari 1983 keken naar het komen en gaan bij het oefenlokaal van de Tai Chi-aanhangers, dat nota bene tegenover het bureau van de jeugdpolitie ligt. De indruk bestaat dat het OM zich op slechtou heeft laten nemen door verontruste ouders van Tai Chi-leden.

‘De-programmeur’

Politie en justitie hebben behalve de kinderen, de ruim twintigjarige Tai Chi-vader van twee kinderen, Martijn Hoozeveld, willen beschermen. De hoge functionarissen hebben zelfs toegezien hoe de 24-jarige Hester Pilz door goedwillende familieleden werd overmeesterd en afgevoerd naar een „de-programmeur” die het meisje moest bevrijden van de Tai Chi-invloeden. Iedereen werd afgevoerd naar het bureau, naar achteraf werd verklaard vrijwillig, en een advocaat mocht niet gebeld worden omdat het een civielrechtelijke kwestie betrof, maar de 25 mannen werden wel opgesloten in cellen, wat later door de politie is ontkend (de deuren zouden niet op slot zijn gegaan), maar later is toegegeven tegenover de Ombudsman.

De Tai Chi-groep kan het rapport van Rang als een steun in de rug beschouwen in haar actie tot rechtzetting van het beeld van de groep dat de overheid wereldkundig maakte. Tegen de pers werd onder andere verteld dat Tai Chi-ouders hun kinderen nare dingen aandoen, zoals opsluiten in kolenhokken, terwijl kinderspecialisten geen spoor van de beweerde verwaarlozing konden achterhalen. Deze zaak leert volgens Doeleman eens te meer dat het OM zuinig moet zijn beschuldigingen met naam en toenaam.

Een les is in ieder geval reeds geleerd. Minister Korthals Altes denkt er niet meer over bijna-volwassenen uit sekten te halen en bij hun ouders terug te brengen. Justitie heeft geen taak als het gaat om levensovertuigingen van jongeren vanaf een jaar of zestien, zo zei hij afgelopen najaar in de Tweede Kamer.

Ombudsman: optreden tegen Tai-Chin groep was onbehoorlijk

Door een onzer redacteurs **NRC**

DEN HAAG, 6 jan. — Het Openbaar ministerie, de Amsterdamse politie en de Raad voor de Kinderbescherming hebben zich onbehoorlijk gedragen tegen de Tai-Chi groep in Amsterdam, toen deze autoriteiten in oktober 1983 twintig kinderen van de groep bij hun ouders weghaalden. Dat concludeert de Nationale ombudsman, dr. J.F. Rang in een klachtenonderzoek.

De Ombudsman, die 30 december 1983 een klaagschrift binnencreeg van de Tai-Chi groep, heeft de grieven over de hele linie gegrond verklaard. De Tai-Chi groep kwam ruim drie jaar geleden in opspraak door een groot-scheepse inval van politie, justitie en kinderbescherming in gezelschap van een vertrouwensarts en een aantal ouders van groepsleden, waarbij tientallen groepsleden en hun twintig kinderen werden afgevoerd naar het politiebureau Waddenweg te Amsterdam. Doel van de actie van 7 oktober was de kinderen te onttrekken aan de ouderlijke macht.

Op grond van berichten van de Belgische justitie, die overigens nooit tegen de Tai-Chi beweging is opgetreden, en van ex-leden en verontruste ouders, wilden de autoriteiten ingrijpen. Het verhaal ging dat de aanhangers van Tai-Chi, een van oorsprong Chinese levensbeschouwing en bewegingsleer, hun kinderen bewust lichamelijk en geestelijk verwaarloosden. Geen van de twintig kinderen werd aan de ouderlijke macht onttrokken. Twaalf van hen werden meteen na onderzoek door de vertrouwensarts bij hun ouders te

rugbezorgd, en de anderen waren allen op 4 november weer thuis. Tijdens de inval hield de politie een ruim twintigjarig groepslid aan, om hem als minderjarige in handen van zijn ouders te stellen, die een Amerikaanse de-programmeur in stelling wilden brengen om de Tai-Chi leer „uit zijn brein te spoelen”.

Bij deze programmeur werd ook de meerderjarige jongedame H. afgeleverd door haar ouders en hun vrienden, die haar in het bijzijn van OM en politie tegen haar wil bij de lurven namen tijdens de actie. Op het politiebureau, waarheen men volgens de politie „vrijwillig” werd vervoerd, werden de mannen in cellen opgesloten. De vrouwen kregen onwelvoeglijkheden te verduren van politiepersoneel. Het raadplegen van een advocaat werd geweigerd omdat het om een civielrechtelijke kwestie ging.

Volgens de Ombudsman vergt een behoorlijke rechtsorde dat ook in dergelijke gevallen rechtshulp beschikbaar is omdat het bij de civielrechtelijke ontrekkingsvordering gaat om een diep in de persoonlijke levenssfeer ingrijpende bevoegdheid van het OM.

The Advocate
Issue 464
20 January 1987
pp. 33 and 108

E V E N T S

MAN/BOY LOVE ASSOCIATION
HOSTS 10TH INTERNATIONAL
CONFERENCE IN LOS ANGELES

With the theme "Securing Sexual Freedom for Tomorrow's Youth," the 10th International Membership Conference of NAMBLA (North American Man/Boy Love Association) was held in Los Angeles, Nov. 7-9. Some 40 members attended; the total membership of this sexual rights organization is about 400. Under the guidance of Conference Chairperson Pete Nicholas of the Southern California chapter, which hosted the conference, the program included lectures and small group workshops, as well as an opportunity for members to become better acquainted.

The formal program opened with the keynote speech of Jim Kepner, founder and curator of the International Gay and Lesbian Archives (Los Angeles). A long-time gay activist, Kepner recalled that "half of gay history is pedophile history." Although he believes "boy love to be a beautiful tradition connected with many of society's highest ideals," he urged restraint of sexual expression in the face of the current AIDS epidemic.

Dr. Walter Williams, president of the same archives and author of the recently published book *The Spirit and the Flesh: Sexual Diversity in American Indian Culture*, discussed some findings of his research among American Indians, especially as they related to man/boy love.

Dr. Frits Bernard, of The Netherlands, spoke on "Current International Aspects of Man/Boy Love-Pedophilia." A clinical psychologist and author of several books and numerous articles on the subject, Bernard is also a member of the board of directors of the Association for the Advancement of Social Scientific Sex Research (West Germany) and adviser to the Netherlands Association for Sexual Reform.

Dr. Hubert Kennedy, gay historian and a member of NAMBLA from its founding in December 1978, discussed the early gay movement in Berlin in the first

(CONTINUED ON PAGE 108)

(CONTINUED FROM PAGE 33)

decade of this century, in particular the state censorship that suppressed the efforts of the German writer John Henry Mackay to organize boy lovers.

Following an "AIDS Update" by a representative of the AIDS Project/Los Angeles, there was a panel discussion of the continuing censorship efforts of the federal government and the post office, including their continuing program of entrapment. The panel included NAMBLA members Robert Rhodes and Daniel Tsang, as well as longtime gay activist Harry Hay, who recalled the censorship of his sign "NAMBLA walks with me" at the last gay pride parade in Los Angeles. Tsang noted that the FBI still refuses to reveal its files on NAMBLA, even though an August 1986 report of the U.S. Senate Permanent Subcommittee on Investigation, following a two-year probe into pedophilia and pornography, "states that NAMBLA did not engage in any criminal conspiracy to violate laws against the sexual exploitation of children. Nor was NAMBLA engaged in any organized distribution of pornography depicting minors."

An Open House at the International Lesbian and Gay Archives was followed by an Awards Banquet, at which several NAMBLA members and others were recognized for their contributions to the sexual rights movement. Bernard received the Lifetime Achievement Award.

Several speakers at the conference mentioned the opposition to NAMBLA even by some elements of the gay movement, pointing up NAMBLA's position on the cutting edge of sexual liberation. But all agreed that the basic problem lies with society at large. As Bernard said:

As long as society continues to make a problem out of sexuality, no solution to the problem it has created is possible. As long as sexuality is seen, consciously or unconsciously, as being harmful or dirty, adults cannot acknowledge that children have their own love-life, with sexual and erotic tinges. Children have no rights, not least in the field of sexuality. They are screened off. Their affective life is oppressed and their sexual feelings are considered to be non-existent. Only when the sexuality of children is accepted as a reality, a positive reality, will contacts between them and adults no longer be considered negatively.

Our attitude with regard to pedophilia may well provide the touchstone for the way in which we can and dare accept sexuality in general, and that of the child in particular.

- Hubert Kennedy

Duidelijkheid
gevraagd over
lidmaatschap homo-
organisatie Bh 29-1

DEN HAAG — De aansluiting van Den Haag bij de International Gay and Lesbian Association heeft vragen opgeroepen bij het raadslid L. van Popering van de Haagse gemeenteraadsfractie van de SGP/RPF/GPV. Zo wil de heer Van Popering weten wat de exacte doelstelling van deze homo-organisatie is en hoe zij die doelstelling tracht te bereiken. Verder wil het raadslid weten welke andere instellingen en gemeenten zich bij deze organisatie hebben aangemeld en welke verplichtingen het lidmaatschap met zich meebrengt.

NRC 10-1

Homohuwelijk. Minister Kort-hals Altes (justitie) ziet geen wettelijk bezwaar tegen het besluit van de Remonstrantse broederschap om kerkelijke inzegening van homoseksuele verbintenissen mogelijk te maken. Kort-hals Altes heeft dit de Tweede Kamer laten weten naar aanleiding van schriftelijke vragen van GPV-fractieleider Schutte.

Eis zes jaar en tbr na
mishandelen zoontje.

Feb 16

Officier: hulpverleners mede-verantwoordelijk

GRONINGEN (ANP) — "Deze samenleving zit zo vol hulpverleners. Ik hoop dan ook dat diegenen die hier verantwoordelijk hadden, zich af zullen vragen of ze gefaald hebben en hoe ze dit in de toekomst kunnen voorkomen."

Deze verhuide aanklacht deed officier van justitie, mr. M.H. Severin, gisteren bij de behandeling voor de rechtbank in Groningen van de zaak tegen de 26-jarige R.H.P. van der L. De man heeft op 27 juli vorig jaar zijn tweejarig zoontje Patrick zodanig mishandeld dat het kind aan de verwondingen is overleden. Severin eiste zes jaar en tbr.

Voor de rechtbank werd het drama gisteren gereconstrueerd. Op 12 mei vorig jaar trouwde Van der L. met de moeder van Patrick. Hij echtte het kind en gaf het ook zijn naam. Op 4 mei belandde het jongetje in het ziekenhuis met een dubbele onderbeenbreuk. Uit zijn bedje gevallen, was de lezing van de ouders. Op 25 mei kwam Patrick weer thuis maar zes dagen later werd hij met een gebroken been opgenomen, waarbij dokters ook een oude armfractuur ontdekten. Bij beide opnames was het in het Academisch Ziekenhuis duidelijk dat de verwondingen door geweld waren veroorzaakt. Op 27 juni kwam het kind weer naar huis.

Een maand later volgde de mishan-

deling met fatale afloop. Van der L. was dat weekend alleen met het kind. Zondag sloeg hij het jongetje tot bloedens toe. Toen hij merkte dat het kind daardoor een armpje had gebroken, raakte hij zo over zijn toeren dat hij het de trap afgooide, diverse keren met het hoofd tegen de muur sloeg en het tenslotte dwars door de ruit gooide, waar het enkele meters lager in een tuinje belandde. Van der L. kreeg in 1982 al eens een voorwaardelijk tbr opgelegd wegens afpersing en diefstal, met als bijzondere voorwaarde dat hij zich zou laten belandelen. In de inrichtingen waar hij daarna geruime tijd verbleef, weigerde hij echter aan een behandeling mee te werken. De vertrouwensarts die door het Academisch Ziekenhuis tot twee keer toe is gewaarschuwd heeft de gegevens onderschat. Pas de tweede keer schakelde de hij de Raad voor de Kinderbescherming in, die adviseerde het kind onder toezicht te stellen. Maar toen was het al te laat: elf dagen later overleed de jongen.

De roze driehoek

NRC 13-1

Door DIEUWKE GRIJPMMA

Het is geen statussieraad, zoals de diamanten broche of de parelketting. Het is ook geen religieus teken, zoals het kruis of de rozenkruis. Het is geen symbool voor een onverbrekelijke band zoals de trouwring en geen geluksteken zoals het klavertje vier. Het is geen onderscheiding voor bewezen diensten, zoals een ridderorde en geen herinnerings-sieraad als een fotootje of haarluk in een medaillon.

De roze driehoek is door zijn symbolische betekening en zijn geschiedenis een uniek sieraad. Het was en is het teken van homoseksuele geaardheid. Homoseksuelen werden in de Duitse concentratiekampen gedwongen om op de linker borstzijde en op de rechter broekspijp van hun gestrepte gevangenenpak een roze driehoek te dragen. De nazi's voerden in 1936 een kleursysteem in om de verschillende categorieën gevangenen van elkaar te onderscheiden. Misdadigers kregen een groene verfstreep op hun kleren, asocialen een zwarte streep en jehovage-tuigen een blauwe streep. De politieke gevangenen werden gekenmerkt door rood, joden door geel, zigeuners door bruin en homoseksuelen door roze. In 1937 werden lapjes stof in de vorm van driehoeken in die kleuren ingevoerd. De homoseksuelen behoorden in de concentratiekampen tot de laagsten in de hiërarchie. Ze werden niet alleen door de nazi's veracht, maar ook door de meeste van hun medegevangenen.

In de jaren zeventig verhieven strijd bare homoseksuelen de roze driehoek uit de Duitse kampen tot Geuzenteken. Het werd een symbool van de homobevrijding en een middel tot confrontatie. Het werd het kenmerk van een keuze.

Herkomst

Er is sindsdien veel geschreven over de geschiedenis van de roze driehoek, maar in geen enkele publicatie valt te lezen wie de driehoeken heeft ingevoerd en waarom gekozen werd voor deze vorm.

De Duitse historicus Burghart Jellonnek is al drie jaar bezig met onderzoek naar de positie van homoseksuelen in de Duitse

concentratiekampen (eind volgend jaar verschijnt zijn studie), maar heeft tot nu toe alleen met zekerheid vast kunnen stellen dat de kleur roze in de tijd van de Weimarrepubliek (1919-1939) geen rol speelde in de Duitse homo-cultuur. Wel bestond er een voorkeur voor lila, wat o.a. blijkt uit de teksten van liedjes.

Jellonnek denkt dat het SS-ers waren die bepaalden welke kleuren door welke gevangenen gedragen werden. Hij vermoedt dat of Theodor Eicke, de eerste commandant van het kamp Dachau — het kamp dat model stond voor alle andere Duitse concentratiekampen — of een van zijn medewerkers het onderscheidingssysteem uitdacht en invoerde.

Jellonnek meent dat tamelijk willekeurig voor bepaalde kleuren gekozen is. Voor het groen van de misdadigers bij voorbeeld heeft hij geen logische verklaring. De kleur rood voor de politieke gevangenen is natuurlijk wel verklaarbaar: de meesten van deze gevangenen waren communist of socialist. Van de kleur roze wil de historicus wel aannemen dat deze traditionele meisjeskleur door de nazi's gekozen is om aan te geven dat homoseksuele mannen verwijfd zijn. Maar het bewijs daarvoor ontbreekt.

Jellonnek heeft tot nu toe evenmin bewijs gevonden voor zijn veronderstelling dat de driehoek als onderscheidingsteken gekozen is om zuiver pragmatische redenen: het is een betrekkelijk eenvoudig uit te knippen en op te naaien vorm. De Duitse onderzoeker gelooft niet dat er nog ergens in een archief een papier verborgen ligt dat de oorsprong van de roze driehoek onthullen kan.

Dat is jammer, vooral nu er in Amsterdam een homo-monument komt in de vorm van een reuzen-roze-driehoek. Dit monument — het eerste in zijn soort ter wereld — staat met zijn drie hoeken van roze marmer voor verleden, heden en toekomst van homoseksuele mannen en vrouwen. Dat de driehoek tegelijkertijd het symbool is van de heilige drie-eenheid, van hemel, 'aarde en mens, van vader, moeder en kind, van de mens als lichaam, ziel en geest en van het mystieke getal drie is vermoedelijk louter toeval.

Straatverbod kan vrouw in eigenwaarde sterken ^{Vk} 14-1

De dag voor Kerstmis kreeg een Amsterdammer te horen dat hij zijn ex-geliefde een half jaar niet meer met brieven mag bestoken. Hij deed haar twee jaar nadat zij de relatie had verbroken, nog steeds wekelijks minstens één liefdesbrief toekomen. De vice-president van de Amsterdamse rechtbank, mr R. Gisolf, legde hem een van de vele varianten van een straatverbod op.

Een straatverbod — letterlijk: een verbod een bepaalde straat te betreden — kan veel meer omvatten dan alleen dat. Op verzoek van (meestal) een vrouw die moet ervaren dat een bepaalde man de betekenis van het woord „nee” niet (h)erkent, verbieden rechters zo'n man op te bellen, te schrijven of op welke manier dan ook contact te zoeken. Jaarlijks worden honderden van die verboden opgelegd en naar het schijnt hebben ze succes.

Joyce Hes en Karin van Ringen schreven *Blijf uit mijn buurt*, een boek dat is bedoeld om advocaten, maatschappelijk werkers en andere geïnteresseerden over de achtergronden en de juridische praktijk van het straatverbod te informeren. Hes is wetenschappelijk medewerkster, Van Ringen was als griffier van de Amsterdamse kort-gedingrechters jarenlang betrokken bij de rechtspraktijk.

Hoewel de straat-, park-, herhuisvestings-, studeer- en woonverboden voor plegers van seksueel geweld publicitair de meeste aandacht krijgen, worden de meeste straatverboden opgelegd aan „gewone” mannen, die het niet kunnen verkroppen dat hun ex-partner de relatie heeft verbroken en er niet in slagen haar met rust te laten.

Hes en Van Ringen omschrijven een straatverbod in zo'n situatie als „het stellen van grenzen door de zwakkere partij als logisch antwoord op de grensoverschrijdingen door de ander”. Uit gesprekken van Hes met vrouwen die een straatverbod eisten, bleek dat het doen van deze stap hen had gesterkt in hun gevoel van eigenwaarde en weerbaarheid. De door de verboden getroffen mannen ervoeren de ordemaatregel voornamelijk als een straf. Zij beklagden zich ook over het gebrek aan emotionele steun van hun advocaat.

Het feit dat veel mannen na een straatverbod inderdaad afstand houden, hoeft overigens niet per se te danken te zijn aan het gerechtelijk vonnis. Het viel Hes op dat vaak andere omstandigheden een rol speelden: een nieuwe vriendin die niet wilde dat de man nog in de buurt van zijn ex rondhing, of een nieuwe baan die de aandacht afleidde.

Concentreert Hes zich vooral op de gevoelens van de betrokken partijen, Karin van Ringen gaat in het tweede deel van *Blijf uit mijn buurt* dieper in op de soorten verboden die iemand die wordt lastiggevallen kan vragen en op de juridische mogelijkheden om een dergelijke eis toegewezen te krijgen.

Als de man die in het Stedelijk Museum het doek „Who's afraid of Red,

Yellow and Blue” heeft vernield, een museumverbod wordt opgelegd, waarom zou een cafehouder die een lastige klant een tijdje buiten de deur wil houden, die man dan niet via een straatverbod trachten te weren, vraagt Van Ringen zich af. Ook voor de winkelier of zelfs een hele winkelketen die een winkeldief de toegang voor langere duur wil ontzeggen, ziet de griffier mogelijkheden.

Blijf uit mijn buurt is blijkens de inleiding geschreven uit de visie dat „het kort-geding-straatverbod een voorbeeld is van het creatief gebruik van het recht in een veranderende samenleving waarin vrouwen hun zelfstandigheid opeisen”. De schrijfsters uiten kritiek op het strafrecht, dat een eigen doel zou nastreven en slachtoffers van delicten slechts zou beschouwen als middelen om dat doel te bereiken.

Nu werkt het strafrecht bij relationele geweldpleging en seksuele delicten zonder twijfel te weinig slachtoffergericht. Toch is het wat simplistisch om — zoals Hes doet — te stellen dat in dat strafrecht „wat heeft wie gedaan en waarom?” centraal staat, terwijl de centrale vraag uit het civiele recht zou zijn „wat wil de eiser(es) en is die eis gerechtvaardigd?”.

Het strafrecht pretendeert de maatschappij en het slachtoffer als exponent daarvan een soort genoegdoening te schenken. Dat dit niet altijd lukt, staat vast. Anders dan de schrijfsters van *Blijf uit mijn buurt* ben ik er echter evenmin zeker van dat elk straatverbod-kort-geding bij iedere vrouw zal leiden tot een acute versterking van het gevoel van eigenwaarde en het vertrouwen in de rechtspraak.

Karin van Ringen noemt als voorbeeld van wat de rechter allemaal kan toewijzen een straatverbod tegen een man die „slechts” bloemen had gestuurd naar het nieuwe adres van zijn ex-vrouw. Zij vermeldt niet dat de handelende rechter die vrouw geen kans gaf haar verhaal te doen, omdat de zaak als verstekzaak best „op de stukken” kon worden afgedaan, nu de gedaagde niet op de zitting was verschenen. Na drie minuten stond de eiseres weer buiten en vroeg zij verbijsterd aan haar advocate „of dat nou alles was”.

Ik betwijfel of deze vrouw, die rondliep met een zeer grote en gerechtvaardigde angst voor haar ex-man, en die toen zij de rechter daarover wilde vertellen, slechts werd geconfronteerd met een soort korzeligheid, nu echt het gevoel heeft door het civiele proces tot haar recht te zijn gekomen; ook al kreeg zij daarna haar straatverbod. Waarschijnlijk speelt niet alleen het juridisch systeem als zodanig een rol, maar vooral de kwaliteit van de handelende rechter. Eigenlijk net als in het strafrecht.

JEANNE DOOMEN

Mr Joyce Hes en mr Karin van Ringen: *Blijf uit mijn buurt*. Het straatverbod in kort geding: achtergronden en rechtspraktijk. Uitgeverij Vuga. Prijs f 32,35.

SGP-fractie Urk:

'Popmuziek brengt mens ver onder dierlijk peil'

URK - „Deze muziek roept op tot een losbandig leven. Het wijst gezag, de kerk, het huwelijk en het gezin af. Ze spreekt van zinloosheid omdat ze niets van de schepper van hemel en aarde wil weten. Zo is de duivel die beter dan welke musicoloog dan ook weet hoe hij zijn prooi kan bewerken door de door God gegeven muziek uit balans, ritme en melodie te brengen en laat uitlopen in agressieve, erotische en barbaarse smeerpilperij, die een mens brengt tot verlaging ver onder het dierlijke peil”.

In deze niet mis te verstane bevoordingen gaf het Urker SGP-raadslid Tiemen Kapitein donderdagavond zijn oordeel over de popmuziek zoals die heden te dage in de discotheken ten gehore wordt gebracht. Aanleiding daartoe was een voorstel van b. en w. over de wijziging van een bestemmingsplan omdat de Urker restauranthouder A. Post de in zijn bedrijf gevestigde discotheek onder de grond wil brengen om zo de geluidsoverlast voor de buurt te beperken.

Kapitein en zijn fractie - met vier leden de grootste van de raad - bleken tegen. „De satan weet het: wie de jeugd heeft heeft de toekomst”, zei hij. Hij vroeg zich af welke toekomst de Urker raad zijn jeugd wil geven. Het voorstel werd tenslotte met acht tegen zeven stemmen aanvaard, nadat de GPV'er Hoekstra nog even had geopperd het hele pand te kopen om het daarna met de grond gelijk te maken.

RPF noemt weigeren euthanasie-petitie ^{Bh} zeer verwerpelijk 13-1

DEN HAAG — RPF-kamerlid Leerling vindt dat minister Brinkman (WVC) onlangs op volstrekt verwerpelijke gronden heeft geweigerd een petitie tegen legalisering van euthanasie in ontvangst te nemen. Brinkman oordeelde dat hij als bewindsman door het aangaan van een petitie van de stichting „Schreeuw om Leven” zich publiekelijk zou uitlaten over de delicate euthanasie-kwestie. En dat in een periode dat het kabinet zich buigt over deze zaak. Volgens Leerling is dat een argumentatie van niks. Hij wijst erop dat het verzoek al dateert van vorig jaar, toen naar zijn oordeel de euthanasie-kwestie minder gevoelig lag dan nu. Leerling vraagt zich af waarom het verzoek niet is gehonoreerd.

STEEDS MEER JONGE MEISJES ZWANGER ^{tel 9/107}

Van onze
redactie Vrouw
UTRECHT, maandag

In 1985 hebben 877 meisjes in de leeftijdsgroep van 13 tot 18 jaar een kind gekregen. In deze leeftijdscategorie worden jaarlijks naar schatting 2.800 tot 2.850 abortussen uitgevoerd.

Omdat er kennelijk nogal wat schort aan de seksuele vorming en voorlichting van jongeren heeft uitgeverij Zorn in Leiden een brochure 'Voor je begint' samengesteld. Het boekje zal naar alle scholen voor voortgezet onderwijs worden gestuurd.

'Sissies' Studied for Homosexuality

NEW YORK (NYT) — Most boys who persistently act like girls grow up to be homosexuals or bisexuals, a 15-year study of “sissy boys” has shown. Neither therapy to discourage the feminine behavior nor ideal child rearing could guarantee that the boys would develop as heterosexuals, the findings said, although parental discouragement of the boys' girlish behavior produced a more heterosexual orientation.

Three-fourths of 44 extremely feminine boys, followed from early childhood to adolescence or young adulthood, matured as homosexuals or bisexuals, compared to one bisexual among a group of more typically masculine boys, said the study conducted by Dr. Richard Green, a sex researcher and professor of psychiatry at the University of California, Los Angeles. ^{IHT 8-1}

Familiefilm

Natuurlijk wilden de kinderen naar Flodder, en om de waarheid te zeggen wilden mijn vrouw en ik ook best, want je blijft, op filmgebied, toch nationaal-chauvinist, ondanks de vele teleurstellingen, zoals iemand die al 99 blauwtjes heeft opgelopen toch ook weer met de eeuwige blijmoedigheid van het groentje achter zijn honderdste blauwtje aanloopt.

De voorpubliciteit was weliswaar zo overvloedig geweest dat je het gevoel had dat je de eigenlijke film al bij stukken en brokken gezien had, zodat je alleen nog maar de tussenlassen hoefde te gaan bekijken om een indruk van de hele film te krijgen, maar dat heb ik bij de Hamlet ook altijd (je kent de hoogtepunten). Wie weet viel Flodder wel mee, na de gemengde gevoelens die de voorvertoonde scènes hadden opgewekt!

Het was hoe dan ook kerstvakantie, dus de kinderen hadden recht op een echte gezellige ouderwetse familiefilm voor het hele gezin. Van de vertoonde voorfragmenten hadden we begrepen dat er heel wat te lachen viel om Flodder, als je althans om Louis de Funès en Police Academy pleegt te lachen en niet om The Big Chill en The Graduate.

„Wat doen we met de familie met kerst?” was de reclameslogan die ons naar de bioscopen dreef.

„Een familiefilm van Dick Maas”, melden de advertenties...

Op naar de familiefilm

Dus daar gingen we, met Sara (11) en Janna (8), en tegelijk met ons nog tien-duizenden gezinnen met kinderen, groot en klein, in stad en dorp. Op naar de familiefilm! Nu zijn de families en de gezinnen, maar ook de familiefilms anno 1987 natuurlijk niet meer wat ze decennia geleden waren. 'Vader weet het beter', 'Het Ei en Ik', 'Honderd man en een meisje', daar kon je zowel je oude oma als je kleine dochtertje mee naar toe nemen! Het gezinsleven is sindsdien sterk veranderd. Ouders lopen naakt door het huis, de Playboy en de Panorama liggen op het lage tafeltje, televisieseries tonen ons menige vrijpartij, waarbij een blote borst niet geschuwd wordt, en anders worden die stummers er wel mee geconfronteerd in STER-reclames voor haarlak of badschuim.

Laatst kwam Sara enthousiast terug van een partijtje bij een vriendinnetje thuis, waar men Police Academy 2 had gehoord ter verhoging van de feestvreugde. Ik moest en zou Police Academy 1 uit de videotheek halen! Dus dat doe ik, een politierekruut verstoppt zich met een binnengesmokkeld hoertje achter het gordijntje onder het

spreekgestoelte waarachter de commandant plaatsneemt om een gezelschap hoge officieren toe te spreken, we horen zijn rits openritsen, zien aan zijn gezicht dat hij eerst wat verstoord, allengs steeds genotvoller kijkend zijn speech letwat motorisch gestoord en licht hijgend staat uit te spreken, kortom: familiefilm! Alle leeftijden! Net als Flodder!

Wellicht niet geschikt

Nu hing er aan de kassa van Tuschinski, wat waar is is waar, een bescheiden bordje met de mededeling: „In deze film komen scènes voor, die wellicht niet geschikt zijn voor al te jeugdige kijkers”. Wellicht. Dat gold natuurlijk niet voor mijn kinderen, want die worden vrijmoedig opgevoed, maar ik kon me voorstellen dat wat speels gevrij wellicht ongeschikt zou kunnen zijn voor streng gereformeerd opgevoede kijkers die wat 'al te jeugdig' waren! Al te jeugdig — het klinkt als een verwijt. Al te jolig, al te brutaal, al te jeugdig. Janna is acht, die kun je moeilijk al te jeugdig noemen voor haar leeftijd! Trouwens, van geen van de filmrecensies die ik gelezen had kon ik mij een waarschuwing herinneren dat Flodder helemaal niet het soort familiefilm is dat wij tot de familiefilms rekenen! Dus zagen we twee meisjes naakt tennissen (voor het geestesoog van een Flodder, weliswaar, maar wij zagen het met ons kijkoog), we zagen een flodderig broertje op zijn zusje wippen, we zagen buurman in de garage een nummertje staand met het zusje maken, we zagen hetzelfde zusje het voor 25 gulden per stuk met een heel rijtje liefhebbers doen, we zagen een striptease, we zagen Huub het niet Apollonia doen, en weliswaar zagen we sommige van die scènes die nooit in de voorpubliciteit zijn getoond wat minder duidelijk dan in de harde porno-films van de videotheek (of Filmnet), maar al die kinderen zagen toch allemaal een stuk meer dan ze van de schooltelevisie gewend zijn. Niet dat het mij veel kan schelen, maar ik ken gezinnen die er niet afgewend hoofd, samengeknepen tenen en een bonzend hart van schrik met hun kinderen naar moeten hebben zitten kijken.

Familiefilm? Mon ou!

„Kijk maar mam, het was echt voor alle leeftijden!” zei een jongetje in de hal toen de bioscoop uitliep.

„Hoe vond je de film?” vroeg ik aan Janna.

„Een beetje viezig”, zei ze, „maar wel heel leuk!”

UN 7-1

'Overleg ongewenste intimiteiten nodig'

Tr
22-1

Van onze parlementsredactie

DEN HAAG — De VVD-fractie vindt dat minister De Koning (emancipatiezaken) met de werkgevers overleg moet plegen over het bestrijden van ongewenste intimiteiten jegens vrouwen in bedrijven. Het liberale Kamerlid Rempt zei dat de aanpak zich moet richten op 'echte uitwassen'. Volgens haar is uit onderzoek in deze sfeer gebleken dat vrouwen 'wel erg gauw' iets een ongewenste intimiteit vinden.

Rempt: „Wie er niet tegen kan aangesproken te worden met 'schatje', moet in het nonnenklooster gaan. Het hoort bij het seksuele spel, zij het dat eeuwigdurende herhaling stomvervelend is. Maar dat zegt meer over de spreker dan over de aangesprokene”. Volgens het Kamerlid ligt het anders bij opzettelijke belediging, aanraking en getreiter van vrouwelijke werknemers.

Minister De Koning kreeg in zijn eerste confrontatie met de Kamer over het emancipatiebeleid een opmerkelijk welwillend onthaal, ook van de oppositie die aanvankelijk teleurgesteld was over het afschaffen van de aparte vrouwelijke staatssecretaris en de aanwijzing van een man tot behartiger van emancipatiezaken.

Het PvdA-Kamerlid Van Nieuwenhoven liet zich nu lovend uit over de

vele speeches waarin De Koning de afgelopen maanden het emancipatiebeleid heeft uiteengezet. Ze nam het hem niet kwalijk dat zijn voornemens nog theoretisch zijn. „De enthousiaste aanpak van het departement heeft een goede aanzet gegeven”.

Met de meeste andere fracties maakte zij duidelijk dat het van concrete daden zal afhangen of de waardering blijvend zal zijn. D66-woordvoester Groenman zei: „De minister heeft van ons tot nu toe het voordeel van de twijfel gekregen. Maar of een man het emancipatiebeleid goed kan behartigen, zal van een paar fundamentele zaken afhangen”. Zo vindt D66 dat de regering voortaan in al haar plannen moet aangeven wat de gevolgen zijn voor de positie van vrouwen.

Meerderjarigen

Een nog belangrijker toetssteen voor de Kamermeerderheid is hoe De Koning gestalte zal geven aan het streven naar economische zelfstandigheid voor de nieuwe generaties meerderjarigen. Zoals bekend wil de regering dat vanaf 1990 jongeren die achttien jaar worden in eigen onderhoud kunnen voorzien. Een meerderheid van VVD, PvdA, D66 en klein links steunt dit streven.

Het CDA heeft er nog steeds bezwaren tegen dat hieraan een arbeids- of sollicitatieplicht wordt gekop-

peld, die partners de vrijheid ontnemt hun huishouden traditioneel (man kostwinner, vrouw thuis) in te richten. De christen-democraat Smits benadrukte in het debat dat er een keuzevrijheid moet blijven bestaan. Hij erkende na afloop dat er 'nog steeds licht' zit tussen de opvattingen van de CDA-fractie en het kabinet.

Smits drong er op aan dat vrouwenwinkels en gewestelijke arbeidsbureaus aan jongeren die in 1990 achttien jaar worden, extra voorlichting gaan geven over de consequenties van de economische zelfstandigheid.

De VVD meent dat de noodzaak van een emancipatiebeleid nog onvoldoende is doorgedrongen bij sommige ministers en hoge ambtenaren. Rempt haalde uit naar de CDA-ministers Ruting (financiën) en Van den Broek (buitenlandse zaken), omdat zij geen geld over hebben voor kinderopvang. Ze raadde hen een cursus emancipatie aan.

Hulpverleners

De SGP-fractie, die met de andere kleine christelijke partijen vindt dat de overheid veel te veel geld steekt in emancipatie, pleitte voor subsidie aan 'Het Scharlaken Koord', een groep hulpverleners die prostituées helpt uit 'het vak' te stappen. Fractie leider Van der Vlies zei dat een CDA-minister die hiertegen 'nee' zegt, zich wel heel ongelukkig moet voelen.

